

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Møteinnkalling

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Møtedato: 15.04.2020 kl. 10:00

Møtested: Teams-møte

Arkivsak: 19/04402

Mulige forfall meldes snarest til Grethe Ruud Hansen, gh563@kirken.no.

KRISTIANSAND S, 02.04.2020

Grethe Ruud Hansen
Sekretær

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Grethe Ruud Hansen	421	19/04402-37	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
34/20	Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	15.04.2020

Godkjenning av innkalling og saksliste 15.04.20

Vedlegg:

Innkalling og saksliste
Timeplan 15. april 2020

Saksorientering

Innkalling og saksliste godkjennes
Følgende saker behandles unntatt offentlighet: 36 og 37/20

Forslag til vedtak

Innkalling og saksliste godkjennes

AGDER OG TELEMARKE BISPEDØMMERÅD

03/20 - Timeplan 15. april 2020

NB: Kl. 10.00 Stein Reinertsen åpner møtet med en andakt

SAK ATBR 34/20	Godkjenning av innkalling og saksliste	
SAK ATBR 35/20	Godkjenning av protokoll fra 13.03.20	
SAK ATBR 36/20	Tilsetting vikarprest i Øyestad sokn, 2 år Saksordfører: Per Gunnar Pedersen	u-off
SAK ATBR 37/20	Tilsetting sokneprest i Hidra sokn, 60% Saksordfører: Turid T Håland	u-off
SAK ATBR 38/20	Høringsuttalelse – gjennomgang av kirkefagforvaltningen Saksordfører: Kathrine T Skjerdal	
SAK ATBR 39/20	Evaluering og videreføring av Hel-konferansen Saksordfører: Ingvild Sommerfelt	
SAK ATBR 40/20	Agder og Telemark bispedømmeråd - etablering av AU i forbindelse med koronasituasjonen Saksordfører: Odin Bohmann	
SAK ATBR 41/20	Eventuelt	
SAK ATBR 42/20	Referatsaker 1. Årsrapport 2019 – Agder og Telemark biskop og bispedømmeråd 2. Medlemsundersøkelse for Den norske kirke – rapport oktober 2019	
SAK ATBR 43/20	Orienteringssaker 1. Orientering fra biskopen 2. Orientering fra bispedømmerådets medlemmer 3. Orientering fra stiftsdirektøren	

Slutt ca 12.00

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Møteinnkalling

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

 Møtedato: 15.04.2020 kl. 10:00 – 12:00

Møtested: Teams-møte

Arkivsak: 19/04402

 Velkommen til digitalt møte i bispedømmerådet. **Merk tidspunkt.**

Eventuelt forfall må meldes snarest på tlf 45881734 eller e-post gh563@kirken.no.
Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed fra møtesekretær.

Vennligst gi beskjed snarest mulig dersom du ikke er tilkoblet Teams.

Biskop Stein innleder møtet med en liten andakt.

Følgende saker behandles unntatt offentlighet: 36 – 37/20.

La oss huske på bispedømmerådet i bønn.

SAKSLISTE**Godkjenning av innkalling og saksliste**

34/20 19/04402-37 Godkjenning av innkalling og saksliste 15.04.20

Godkjenning av protokoll

35/20 19/04402-38 Godkjenning av protokollen fra møtet 10.03.20

Tilsettingssaker

36/20 20/00486-3 Tilsetting vikarprest i Arendal prosti med Øyestad sokn som tjenestested, 2 år - Unntatt etter offentlighetsloven Offl. § 25 første ledd

37/20 20/00819-8 Tilsetting sokneprest 60% i Lister og Mandal prosti med Hidra sokn som tjenestested - Unntatt etter offentlighetsloven Offl. § 25 første ledd

Saker til behandling

38/20 20/01651-2 Høringsuttalelse - gjennomgang av kirkefagforvaltningen

39/20 17/05126-3 Evaluering og videreføring av HEL-konferansen

40/20 19/03877-8 Agder og Telemark bispedømmeråd - etablering av AU i
forbindelse med koronasituasjonen
41/20 18/01713-5 Eventuelt 15.04.20

KRISTIANSAND S, 02.04.2020

Kai Steffen Østensen
Leder

Aslak Wegge
Stiftsdirektør

Denne filen er unntatt offentlighet.

Tittel: Godkjenning av protokollen fra møtet 10.03.20

Tilgangskode: Unntatt offentlighet

Paragraf: Offl. § 13 1. ledd, jf. fvl. § 13 1. ledd nr. 1

Denne filen er unntatt offentlighet.

Tittel: Protokoll Agder og Telemark bispedømmeråd 10.03.20 - unntatt offentlighet

Tilgangskode: Unntatt offentlighet

Paragraf: Offl. § 13 1. ledd, jf. fvl. § 13 1. ledd nr. 1

Dette punktet på sakslisten er unntatt offentlighet.

Dette punktet på sakslisten er unntatt offentlighet.

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Dag Kvarstein	004	20/01651-2	

Saksordfører: Kathrine T Skjerdal

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
38/20	Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	15.04.2020

Høringsuttalelse - gjennomgang av kirkefagforvaltningen

Vedlegg:

Høring - gjennomgang av kirkefagforvaltningen.
Rapport fra kirkefagutvalget

Saksorientering

Som et ledd i rettssubjektet Den norske kirkes arbeid med å utvikle sin organisasjon, oppnevnte Kirkerådet 17. juni 2019 et utvalg som skulle foreta en gjennomgang av kirkefagsektoren. Denne sektoren arbeider med et mangfold av kirkefaglige oppgaver med unntak av økonomioppgaver og rene administrative støttefunksjoner. Utvalgets mandat pekte blant annet på følgende formål: Kirkefagforvaltningen skal ha et høyt faglig nivå, skal bidra til læring, effektiv ressursbruk, gode arbeidsmetoder, utvikling og samhandling lokalt, regionalt og nasjonalt. Agder og Telemark bispedømmeråd er invitert til å uttale seg om utvalgets rapport som ble lagt fram i februar. Høringsfristen er satt til 15. mai d.å.

Selve forslaget til tekst i høringsuttalelse fremkommer i teksten nedenfor.

HØRINGSUTTALELSE FRA AGDER OG TELEMARK BISPEDØMMERÅD

Innledende kommentarer i høringen

Kirkefagsektoren i rettssubjektet Den norske kirke (bispedømmekontorene, prestene og kirkerådet m.fl.) forholder seg til praktisk talt alt som rører seg i kirken med unntak av økonomiske og administrative støttefunksjoner. Kirkefagsektoren berører også delvis personalfeltet og kommunikasjonsfeltet. Det innebærer at det nesten ikke er grenser for hva man kan jobbe med og hvordan man kan organisere arbeidet i denne sektoren. Nettopp derfor er det viktig med en grundig gjennomgang av sektoren der man ser på mulighetene for mer samhandling og en mer effektiv drift.

Samtidig må en slik gjennomgang bli noe mer enn bedriftsøkonomiske og organisasjonsmessige vurderinger. Vi må hele tiden ha kirkens verdigrunnlag som styringsparameter, og vi må alltid ha fokus på kirkens grunnenhet, menighetene. Det er der selve kirkelivet skjer og utfolder seg. Det vi holder på med i det kirkelige byråkratiet og i vår rådgiving, må hele tiden handle om å legge til rette for at troen kan vekkes og næres. Det handler om å bidra til «mer himmel på jord» gjennom en bevissthet om at kirkens egentlige

oppgave er å formidle Evangeliet om nåden i Kristus. Dette kunne gjerne vært inkludert i utvalgets mandat.

Når denne høringen skrives, er landet vårt og Den norske kirke i en unntakstilstand på grunn av Korona-krisen. I slike tider blir samhandling og effektiv organisering av arbeidet satt på en prøve og til dels umuliggjort. Samtidig viser erfaringen etter noen uker med en slik situasjon, at nye samhandlingsmønstre og arbeidsmetoder oppstår. Ikke minst har hyppige nettmøter og digitale, kirkelige tilbud bidratt til økt kompetanse. Gjennom denne «nye» måten å jobbe på, har vi også fått dele våre erfaringer i større grad og dermed lært mye av hverandres «beste praksis». Samtidig har den alvorlige situasjonen, der liv og helse har stått på spill, tvunget oss til å ha fokus mot kirkens primære oppgaver i vanskelige tider: å formidle håp, mening og trøst.

Kommentar til hovedinnretningen i utvalgets rapport

Vi synes at de fleste temaene er besvart på en nyansert måte utfra utvalgets mandat. Vi er glade for at rapporten er tydelig på å opprettholde bispedømmekontorenes støttefunksjoner for ulike organ i Den norske kirke. Videre er vi enige i at alle fagfelt bør ha en form for nasjonal koordinering, men det bør komme klarere fram at denne rollen like godt kan innehas av en person som er lokalisert på et bispedømmekontor.

Det er litt vanskelig å trekke noen tydelige retningsvalg ut av rapporten som vil føre til vesentlige endringer av kirkefagforvaltningen. Det kan bety at gjennomgangen viser at driften og samhandlingen allerede er på et godt nivå, men det kan også bety at utvalget har vært litt forsiktige med å foreslå nødvendige tiltak.

Det synes likevel klart at utvalget peker på behov for økt digitalisering. I tillegg pekes det på biskopens rolle og selvstendighet og en vektlegging av menigheten som helt sentral for all kirkefaglig virksomhet og samhandling.

Menigheten defineres i kirkeloven som kirkens «grunnenhet». Derfor er kirkefagsektorens utadrettede virksomhet mot menighetene og samfunnet minst like viktig som sektorens saksbehandling og byråkratiske prosesser. Biskopens tilsyn med menigheter og tilsatte er en viktig del av dette, ikke minst gjennom visitaser der hovedoppgaven er å inspirere og motivere. På bispedømmekontorene bør den utadrettede virksomheten være en primær oppgave for rådgivere innen trosopplæring, diakoni, misjon og ungdomsarbeid. Siden den kirkelige virkeligheten er ulik fra landsdel til landsdel, må bispedømmekontorene her ha stor frihet til å jobbe på den måten som tjener menighetene i deres område best.

Svar på konkrete høringsspørsmål:

Kap 3 Relasjoner mellom organer, og effektiv implementering
Både kantor, kateket, diakon og menighetsprest må i tjenesteordningen ha en forpliktelse til både soknets og Kirkemøtets mål, strategier og planer.
 - Enig

Kirkemøtet og kirkerådet har myndighet til å gjøre forpliktende vedtak på en del områder. Samtidig er menighetspresten også forpliktet på sitt ordinasjonsløfte og på tjenesteordning for prester der Bibel og bekjennelse er sentralt. Andre vigslede skal også leve etter vigslingens formaning og løfte. Likedan må prester og vigslede medarbeidere for øvrig bidra til å virkeliggjøre de mål og tiltak som menighetsrådet vedtar. I Kirkeloven er menigheten karakterisert som kirkens grunnleggende enhet, og menighetsrådet har myndighet til å avgjøre en rekke saker. På denne bakgrunn støtter vi utvalgets anbefaling om at «det bør legges vekt på å finne en sunn balanse mellom soknets autonomi og Kirkemøtets myndighet.»

I høringsspørsmålet over savner vi at biskopens rolle er inkludert. Det er derfor bra at det i utvalgets rapport gjøres rede for i hvor stor grad kirkemøtet og kirkerådet kan pålegge biskopene oppgaver. Her er det viktig å løfte fram Kirkemøtets vedtak 14/16 som sier at «det er grunn til å sikre en fortsatt uavhengig bispetjeneste» slik at kirkerådet ikke kommer i et overordningsforhold til biskopene.

*Kap 5 Arbeidsmetoder og samhandling mellom bispedømmenivået og nasjonalt nivå
Det er bedre at et fagfelt har deltidsstillinger på hvert bispedømmekontor enn at man samler disse stillingsressursene i spesialiserte heltidsstillinger som betjener alle kontorer.*

- Hovedsakelig enig

Men på følgende fagfelt ønsker vi spesialiserte hele stillinger som betjener alle kontorer:

- Nasjonal orgelrådgiver (her støtter vi utvalget)
- Et nasjonalt kirkebygg-team med arkitektfaglig og kirkekunsthøgskolekompetanse. Spesielt ved bygging av nye kirker og ved større ombygging/tilbygg, er det viktig at bispedømmekontorene har tilgang på faglig spesialkompetanse.

Mer samhandling mellom bispedømmenivå og nasjonalt nivå bør foregå gjennom videomøter.

- Enig

Vi er enige i at det bør satses enda mer på videomøter for å unngå for store belastninger på klima og økonomi. De fleste har også fått bedre utstyr og høyere kompetanse på dette gjennom korona-krisen. Dette er et momentum som må utnyttes når krisen er over. Samtidig er det viktig å opprettholde noen fysiske treffpunkt slik at relasjoner kan opprettholdes og utvikles.

Bør det gjøres andre justeringer av samhandlingen mellom regionalt og nasjonalt nivå i Den norske kirke?

Spørreundersøkelsene som er gjennomført blant proster og kirkeverger som en forberedelse til denne høringen, viser at møter på regionalt og lokalt nivå prioriteres. Det bør resultere i at kirkerådets fagfolk i enda større grad deltar på regionale og lokale samlinger, og at nasjonale samlinger i større grad legges utenfor Oslo-området. Vi antar et stor reiseavstand og mye tidsbruk er en av grunnene til at nasjonale samlinger nedprioriteres.

Kap 6 Arenaer for læring knyttet til kirkefag

Mer læring for ansatte i Den norske kirke må legges til samlinger på prosti- og fellesrådsnivå.

- Enig

Konferanser og fagdager på bispedømmenivå må opprettholdes på samme nivå som i dag.

- Enig

Antall nasjonale åpne og frivillige konferanser og fagdager må reduseres.

- Enig

Her er vi delvis enig. Samtidig bør det stimuleres til at enkelte fagdager og kortere samlinger kan arrangeres som et webinar.

Det må tilrettelegges for mer digital læring gjennom f.eks. videomøter, webinarer og streaming.

- Enig

Bør det gjøres andre endringer i hvordan man driver fagutvikling for ansatte i Den norske kirke?

6.1 Læring

Dersom utvalget mener at man skal være en lærende organisasjon, er det vanskelig å forstå at utvalget ikke problematiserer at mandatet ikke skal omfatte nye initiativ og prosjekter. En viktig del av en lærende organisasjon er nettopp å stimulere til nytenkning og innovasjon som ofte viser seg i slike prosjekter og initiativ.

6.2.5 Utvalgets vurdering av læringsarenaer

Det er en positiv tanke at man nasjonalt (felles) kan utvikle maler og opplegg for læring og inspirasjon som i større grad kan benyttes regionalt, og at det er soknet som skal være i

fokus. Dette må fremlegges som et tilbud til bruk av bispedømmekontor og menigheter, ikke som en fasit på hvordan man må gjøre det. Behovene og situasjonen er såpass forskjellig fra sted til sted, at vinkling og innhold til syvende og sist må bestemmes regionalt/lokalt.

6.6 Ny teknologi

Ny teknologi handler ikke bare om videomøter. Det må utvikles en ressursbank på en felles digital plattform for alle kirkelige medarbeidere med tilgjengelige ressurser, fagstoff og «best practise- eksempler».

Kap 7 Organer og innovasjonskraft

Alle organer driftet av kirkefagforvaltningen må tilby medlemmer å delta gjennom videoløsning (Egne regler gjelder for folkevalgte organer i Den norske kirke).

- Enig

Kap 8 Saksbehandling, rapportering og godkjenninger, og mulighet for forenkling

Flere av dagens godkjenningsordninger må erstattes med regelverk med forhåndsgodkjente alternativer.

- Enig

Vi støtter utvalgets forslag om at godkjenning av stolaer ikke er nødvendig dersom man følger en veiledning med regler for størrelse, symbolvalg og kirkeårsfarge. Dette er regler som langt på vei finnes i dag, men de må samles på ett sted. I slike tilfeller bør det være tilstrekkelig at biskopen informeres om vedtaket.

Vi vil peke på at denne behandlingsmåten med detaljerte veiledninger også bør gjelde følgende felt:

- Installering projektor, lydanlegg o.l. i kirkerom som ikke er fredet
- Plassering og godkjenning av lysglobe/lystenningssted i kirkerom som ikke er fredet
- Anskaffelse av løpere og andre kirketekstiler i kirkerom som ikke er fredet

Der godkjenningsordningene er avhengig av ekstern rådgivning og dispensasjon (f.eks. fra fylkeskommunene og Riksantikvaren) vil dette måtte avklares i samarbeid med de respektive etater.

Bør det gjøres andre endringer innen saksbehandling, rapportering og godkjenninger i Den norske kirke?

-Enig

Mange ansatte i menigheter og på bispedømmekontor reagerer på et for omfattende rapporteringsregime, og at rapporteringen legger for ensidig vekt på alt som kan telles. Dermed blir det kvalitative underrapportert, mens det kvantitative relativt sett blir overrapportert. Den Norske kirke bør komme bort fra en rapportering etter prinsippene for New Public Management som nokså ensidig fokuserer på tellbart resultat. I stedet bør man vurdere rapporteringsmetoder som bedre fanger opp kvaliteten på aktivitetene og utviklingen blant medarbeiderne.

Videre registrerer vi at frustrasjonen i menighetene til tider er stor når årsrapport skal skrives. Det skyldes først og fremst at man ikke skal rapportere på åpenbart menighetsbyggende tiltak som prioriteres høyt lokalt. Dermed blir mye godt og viktig arbeid forbigått i stillhet.

Kap 9 Vurdering av om kirkefaglige oppgaver kan ivaretas av andre aktører

Flere fagdager og konferanser som i dag arrangeres av bispedømmene og Kirkerådet bør overlates til faglige aktører tett på Den norske kirke, som utdanningsinstitusjoner, institutter eller organisasjoner.

Det arrangeres allerede i dag faglige samlinger med kirkelige medarbeidere hos andre aktører som Riksantikvar, Gravplassforeningen og Niku, selv om hoveddelen av slike

fagdager er i kirkelig regi. Uansett må kirkefagforvaltningen fortsette å samarbeide med andre institusjoner. Dette samarbeidet bør styrkes, ikke minst sett i lys av det store behovet for rekruttering av nye medarbeidere i Den norske kirke.

Det bør ellers legges opp til et større samarbeid mellom KA, KR og Riksantikvaren for utarbeidelse av nasjonale verneplaner om kirkekunst, glassmalerier, kirkeklokker, kirketekstiler etc.

Samarbeid mellom kirkefagforvaltningen og eksterne aktører er positivt og nyttig på flere plan. I tillegg til å avlaste kirkefagforvaltningen ressursmessig, er dette også viktig for publikumsutviklingen i Den norske kirke, ikke minst innen kultursektoren. Et bredt samarbeid med andre institusjoner kan også styrke kirkens renommé som en folkekirke med et engasjement i og for samfunnet.

Andre kommentarer til rapporten

Digitalisering (kap. 4.5):

Korona-krisen viser at det er et potensiale for mange gode kirkelige tilbud via nett. Det må utnyttes i fortsettelsen, ikke minst ut fra et miljøperspektiv. Samtidig må kirken fortsette å legge til rette for at mennesker møter mennesker rent fysisk. Ensomhet er et voksende samfunnsproblem, og vi tror ikke at digital kommunikasjon kan erstatte de autentiske ansikt til ansikt-møtene.

Forslag til vedtak

Agder og Telemark bispedømmeråd vedtar den fremlagte høringsuttalelsen om gjennomgang av kirkefagforvaltningen nasjonalt og regionalt i Den norske kirke.

DEN NORSKE KIRKE

KR - Avdeling for kirkefag

Agder og Telemark biskop
Postboks 208
4662 KRISTIANSAND S

Dato: 12.03.2020

Vår ref: 19/02762-10

Deres ref:

Høring - gjennomgang av kirkefagforvaltningen

Rapport fra utvalget for gjennomgang av kirkefagforvaltningen sendes med dette på høring. Rapporten samt lenke til høringsskjema for å avgi svar, ligger tilgjengelig på www.kirken.no/hoeringer.

Høringsfristen er satt til fredag 15. mai 2020. Alle kan avgi høringsuttalelse. Høringsuttalelser er offentlige etter offentleglova og vil bli publisert på kirken.no.

Med vennlig hilsen

Ingrid Vad Nilsen
direktør

Jan Christian Kielland
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Mottakere:

Agder og Telemark bispedømmeråd	Postboks 208	4662 KRISTIANSAND S
Borg bispedømmeråd	Bjarne Aasgt. 9	1606 FREDRIKSTAD
Hamar bispedømmeråd	Postboks 172	2302 HAMAR
Nord-Hålogaland bispedømmeråd	Postboks 790	9258 TROMSØ
Oslo bispedømmeråd	Postboks 9307 Grønland	0135 OSLO
Stavanger bispedømmeråd	Lagårdsveien 44	4010 STAVANGER
Sør-Hålogaland bispedømmeråd	Tolder Holmers vei 11	8003 BODØ

Hamar biskop	Postboks 172	2302 HAMAR
Nidaros biskop	Kongsgårdsgata 1a, Erkebispegården	7013 TRONDHEIM
Oslo biskop	Postboks 9307 Grønland	0135 Oslo
Nord-Hålogaland biskop	Postboks 790	9258 TROMSØ
Agder og Telemark biskop	Postboks 208	4662 KRISTIANSAND S
Stavanger biskop	Lagårdsveien 44	4010 STAVANGER
Borg biskop	Bjarne Aasgt. 9	1606 FREDRIKSTAD
Bjergvin bispedømmeråd	Postboks 1960	5817 BERGEN
Tunsberg bispedømmeråd	Postboks 10 Kaldnes	3119 TØNSBERG
Møre bispedømmeråd	Moldetrappa 1	6415 MOLDE
Bjergvin biskop	Postboks 1960	5817 BERGEN
Møre biskop	Moldetrappa 1	6415 MOLDE
Tunsberg biskop	Postboks 10 Kaldnes	3119 TØNSBERG
Sør-Hålogaland biskop		
Nidaros bispedømmeråd	Kongsgårdsgata 1a, Erkebispegården	7013 TRONDHEIM

Rapport

fra

Utvalget for gjennomgang av
kirkefagforvaltningen nasjonalt og regionalt
i Den norske kirke

Avgitt til Kirkerådets direktør 27. februar 2020

Innhold

1	Innledning	4
1.1	Utvalget.....	4
1.2	Mandatet	4
1.3	Forutsetninger for arbeidet	5
2	Eksisterende kirkefagstillinger	6
3	Relasjoner mellom organer, og effektiv implementering.....	7
3.1	Forholdet mellom Kirkemøtet, Kirkerådet, bispedømmerådene, Bispemøtet, biskopene og soknene.....	7
3.2	Implementering av Kirkemøtevedtak og Kirkerådssatsninger.....	10
4	Trender og utfordringer	11
4.1	Oppslutning om Den norske kirke i et mangfoldig samfunn	11
4.2	Endringer som følge av skille mellom stat og kirke	11
4.3	Rekruttering til kirkelige stillinger.....	12
4.4	Reduksjon av klimafotavtrykk.....	12
4.5	Digitalisering	12
4.6	Endringer i intern organisering av Den norske kirke	12
5	Arbeidsmetoder og samhandling.....	12
5.1	Rådgiversamlinger for ansatte i kirkefagforvaltningen.....	13
5.2	Mulighet for mer spisset kompetanse	14
5.3	Teamorganisering	16
5.4	Arbeidsrom på Kirkebakken.....	17
5.5	Videomøter	17
5.6	Kirkefagstillinger uten nasjonal koordinering.....	18
5.7	Henvendelser fra menighetene	19
5.8	De kirkefaglig ansattes deltakelse på fagdager og konferanser i 2018	19
5.9	Grensesnitt mellom kirkefag og kommunikasjon	20
6	Arenaer for læring knyttet til kirkefag	20
6.1	Utvalgets forståelse av læring.....	21
6.2	Konferanser og fagdager som retter seg mot kirkelig ansatte	23
6.3	Biskop og bispedømmeråd	31
6.4	Prostinivået og fellesrådsnivået som læringsarena	31
6.5	Menigheten som læringsarena	32
6.6	Ny teknologi for faglig utvikling og inspirasjon.....	33
6.7	Etter- og videreutdanning i rettssubjektet Den norske kirke	35
7	Organer og innovasjonskraft.....	37

7.1	Organer driftet av kirkefagforvaltningen	37
7.2	Organer som kirkefaglig ansatte møter i	39
8	Saksbehandling, rapportering og godkjenninger, og muligheten for forenkling	40
8.1	Saksbehandling	40
8.2	Godkjenninger.....	41
8.3	Rapportering	42
9	Vurdering av om kirkefaglige oppgaver kan ivaretas av andre aktører.....	44
10	Oppsummering	45
11	Vedlegg	47
Vedlegg 1:	Utvalgets mandat.....	i
Vedlegg 2:	Oversikt over hvor i rapporten de ulike punktene i mandatet er belyst	iv
Vedlegg 3:	Oversikt over stillinger i kirkefagforvaltningen per 15. september 2019	vi

1 Innledning

1.1 Utvalget

Utvalget ble oppnevnt 17. Juni 2019 og har hatt følgende medlemmer

- Biskop i Agder og Telemark bispedømme Stein Reinertsen
- Generalsekretær i Bispemøtet Christofer Solbakken
- Stiftsdirektør i Stavanger bispedømme Jorunn Kraft Vistnes
- Seniorrådgiver for kultur i Bjørgvin bispedømme Ragna Sofie Grung Moe
- Rådgiver for diakoni, internasjonalt arbeid/misjon og samisk kirkeliv i Sør-Hålogaland bispedømme Brita Bye
- Representant fra Presteforeningen: Michael Onsrud, kirkefagsjef i Tunsberg bispedømme
- Representant fra Fagforbundet TeoLOgene: Gry Friis Eriksen, seniorrådgiver i Oslo bispedømme
- Seksjonsleder for barn, unge og trosopplæring i Kirkerådet Kristine Aksøy
- Avdelingsdirektør for kirkefag og økumenikk i Kirkerådet Jan Christian Kielland

Jan Christian Kielland har ledet utvalget og har skrevet mesteparten av tekstene som så har blitt bearbeidet av utvalget. Rådgiver Kristian Myhre fra Kirkerådet har ivaretatt andre sekretæroppgaver knyttet til utvalget.

Utvalget har hatt følgende møter:

- 2. september kl. 13-15 (videomøte)
- 1. oktober kl. 9-12 (videomøte)
- 11. november kl. 13-15 (videomøte)
- 25. november kl. 13-15 (videomøte)
- 12. desember kl. 10 til 13. desember kl 15 på Gardermoen
- 8. januar kl. 12-15 (videomøte)
- 17. januar kl. 12-15 (videomøte)
- 24. Januar kl. 9-11.30 (videomøte)
- 6. februar kl. 10 til 7. februar kl. 15 på Gardermoen

Totalt utgjør dette i underkant av 50 timers møtevirksomhet.

Utvalget har på fire måter innhentet data til bruk i arbeidet:

- Kartlegging av ulike sider ved arbeidet på bispedømmekontorene og i Kirkerådet, utført med frist 15. September 2019.
- Spørreundersøkelse sendt til alle stiftsdirektører for videresending til alle proster med svarfrist 1. november.
- Spørsmål sendt til alle kirkefagavdelinger med svarfrist 15. November.
- Spørreundersøkelse sendt til alle kirkeverger 18. Desember 2019 med svarfrist 17. Januar 2020.

Som rapporten viser, har disse dataene vært svært viktige for arbeidet.

1.2 Mandatet

Mandatet beskrev bakgrunnen for arbeidet som følger:

“Rettssubjektet Den norske kirke ble én virksomhet fra 2017. Departementet har utfordret rettssubjektet Den norske kirke på en effektiv merkantil forvaltning, og et effektiviseringsprosjekt har lagt til rette for dette gjennom ny organisering av økonomiforvaltningen og arkivtjenestene i rettssubjektet Den norske kirke fra 1.juni 2019. Den norske kirke er offentlig finansiert og plikter alltid å ha en best mulig organisering av arbeidet både nasjonalt, regionalt og lokalt. På denne bakgrunn ønskes nå en gjennomgang av kirkefaglige stillinger regionalt og nasjonalt i rettssubjektet Den norske kirke.

En videreutvikling av kirkefagene regionalt og nasjonalt skal fortsatt være høyt prioritert i Den norske kirke. Arbeidet har derfor ikke som mål å redusere antall kirkefagsårsverk. Prosjekter og satsninger som ulike bispedømmer har valgt å prioritere innenfor sin budsjettamme, inngår ikke i gjennomgangen. Biskopenes og bispedømmerådenes faglige støttefunksjon skal opprettholdes.”

Mandatet ga videre følgende mål:

- Den norske kirke har en kirkefagforvaltning på høyt faglig nivå som styrker arbeidet i hele kirken
- Kirkefagforvaltningen bidrar til læring, samhandling og innovasjon lokalt, regionalt og nasjonalt
- Kirkefagforvaltningen bidrar aktivt til læring gjennom praksis
- Kirkefagforvaltningen bidrar til at hele Den norske kirke får del i analyse og forskning knyttet til kirkefagene
- Kirkefagforvaltningen bruker aktivt prinsippet om å få fram og dele beste praksis
- Kirkefagforvaltningen har en effektiv ressursbruk med god forankring og prioritering og vekt på gode arbeidsmetoder og prosesser for læring og utvikling”

Mandatet i sin helhet ligger vedlagt. Punktene i mandatet er sortert noe annerledes i denne rapporten enn i mandatet. Vedlagt følger derfor også oversikt over hvor punktene i mandatet er omtalt i rapporten.

1.3 Forutsetninger for arbeidet

Utvalget har tatt utgangspunkt i mandatet fra Kirkerådets direktør. Med kirkefag forstår utvalget fag som er knyttet til utførelsen av kirkens kjernevirksomhet og oppdrag. I dette inngår det meste som ikke er ren forvaltning og administrative støttefunksjoner.

Utvalget mener at fellesrådslinjen er viktige samarbeidspartnere når Kirkemøtets satsingsområder skal implementeres nasjonalt, regionalt og lokalt. Mulighetene i dette samspillet er ikke drøftet på ett sted i rapporten, men blir løftet frem under enkelte underkapittel.

Formålet har vært å analysere ressursbruk og former for samhandling med sikte på å arbeide best mulig. Et kriterium for god kirkefagforvaltning vil være at arbeidet er rettet mot det som skjer i soknet, og at det kan bidra til å fremme og styrke det lokale kirkelivet.

Utvalget har ut fra mandatet forsøkt å beskrive de forhold som påvirker kirkefagforvaltningen, og gi noen innspill og vurderinger til en mer samkjørt og fremtidsrettet kirkefagforvaltning med god ressursforvaltning.

Gjeldende lover og regler ligger til grunn for utvalgets arbeid. Nåværende kirkelov og tjenesteordningene for biskop, prost og menighetsprest er særlig relevante for gjennomgangen.

Mandatet refererer tidvis til bispedømmeråd og Kirkerådet. Utvalget har tolket mandatet slik at det er bedt om å se på kirkefagforvaltningen nasjonalt og regionalt. Utvalget har derfor lagt til grunn at

det på regionalt nivå finnes både biskop og bispedømmeråd, og på nasjonalt nivå Kirkerådet og Bispemøtet.

I mandatet er kirkefagforvaltningen beskrevet som én størrelse. Utvalget vil presisere at kirkefagforvaltningen ikke opererer som en størrelse, men preges av og ledes på de ulike kontorene. Kirkefagforvaltningen som helhet har ikke et felles møtepunkt og er heller ikke gjenstand for egen kommunikasjon utover den kommunikasjonen som skjer til og med alle ansatte i rettssubjektet Den norske kirke. Kirkefagforvaltningen betjener følgende organer:

- Bispemøtets sekretariat betjener Bispemøtet.
- Avdeling for samisk kirkeliv i Kirkerådets sekretariat fungerer som sekretariat for Samisk kirkeråd.
- Kirkefaglige avdelinger på bispedømmekontorene betjener biskop og bispedømmeråd.
- Avdeling for kirkefag og økumenikk betjener Kirkemøtet, Kirkerådet og Mellomkirkelig råd.

Kirkefagforvaltningen inkluderer kirkefaglig ansatte i avdeling for samisk kirkeliv og i Bispemøtet. Utvalget har i noen grad tatt disse med i kartleggingen, men har ikke gått inn i vurdering av arbeidet til avdeling for samisk kirkeliv og Bispemøtets sekretariat.

De kirkefaglige avdelinger som betjener flere, erfarer at disse oppgavene noen ganger er tydelig avskilte, og andre ganger er det vanskelig og kanskje heller ikke ønskelig å skille arbeidet.

Utvalget vil understreke at rapporten ikke gir et fullstendig bilde av kirkefagforvaltningens arbeid. Dette var heller ikke oppdraget til utvalget. Mandatet som har vært utgangspunkt for arbeidet, inneholdt i stedet noen av kirkefagforvaltningens oppgaver for at disse skulle gjennomgås og vurderes. I dette ligger at alle organer som kirkefagforvaltningen betjener, også har andre oppgaver enn de som er beskrevet i denne rapporten. Dermed vil også mange i kirkefagforvaltningen kunne oppleve at deres arbeid ikke er beskrevet og vurdert i denne rapporten.

2 Eksisterende kirkefagstillinger

Utvalget er i mandatet bedt om å "Beskrive de nåværende kirkefagstillingene i bispedømmeråd og Kirkerådet, Samisk Kirkeråd og Bispemøtet". Liste over eksisterende kirkefagstillinger per 15. September 2019 ligger vedlagt. Det var da totalt 123 ansatte i kirkefagforvaltningen. Dette utgjorde i underkant av 105 årsverk. Stillingstitlene antyder at:

- 18 av stillingene er knyttet til diakoni
- 21 av stillingene er knyttet til undervisning og trosopplæring
- 17 av stillingene er knyttet til kultur
- 13 av stillingene er knyttet til misjon
- 9 av stillingene er knyttet til ungdom 15-30 år, herunder ungdomsdemokrati
- 8 av stillingene er knyttet til inkludering
- 8 av stillingene er knyttet til samisk kirkeliv
- 3 av stillingene er knyttet til rekruttering
- 4 av stillingene er knyttet til kirkebygg, kirkekunst eller kirkeinventar
- 2 av stillingene er knyttet til pilegrim
- 34 ansatte i kirkefagforvaltningen har enten deltidsstillinger eller stillinger som eksplisitt er knyttet til flere fagfelt, for eksempel gudstjeneste, forordning, sokneendring, demokratiutvikling, kjønn og likestilling

Det er vanlig i hele kirkefagforvaltningen at ansatte gjør oppgaver utenfor sitt definerte hovedfagfelt. Eksempelvis arbeides det i alle bispedømmer med samisk kirkeliv, rekruttering, kirkebygg og pilegrim uten at dette er gjenspeilet i stillingstitler. Samtidig indikerer stillingstitlene en prioritering.

I kirkefagforvaltningen er den største gruppen teologer:

- 45 av de ansatte er cand.theol.
- 13 er diakoner
- 7 er kateketer
- 6 er kirkemusikere

Av de øvrige framgår det av registreringen at 10 har bachelorgrad og 22 har mastergrad. Da oversikten over ansatte ble hentet inn, ble det for 20 ansatte ikke registrert hvilken utdanning de har.

Flere kirkefagansatte i Kirkerådet og ansatte på bispedømmekontorene følger opp samme fagfelt:

- De 11 rådgiverne for misjon på bispedømmekontorene har én kontaktperson i Kirkerådet.
- De 8 rådgiverne for ungdom på bispedømmekontorene, samt andre som følger opp ungdomsdemokratiet, har én kontaktperson i Kirkerådet.
- De 7 rådgiverne for inkludering på bispedømmekontorene samt andre som følger opp inkludering, har én kontaktperson i Kirkerådet.
- De 11 rådgiverne for kultur på bispedømmekontorene har en kontaktperson i Kirkerådet.
- De 16 rådgiverne for undervisning og trosopplæring på bispedømmekontorene har en seksjon i Kirkerådet med en ordning der alle bispedømmer har én kontaktperson i Kirkerådet.
- De 11 rådgiverne for diakoni på bispedømmekontorene har én kontaktperson i Kirkerådet og forholder seg samtidig til en hel seksjon i Kirkerådet.
- De 3 rådgiverne for samisk kirkeliv på bispedømmekontorene forholder seg til Samisk Kirkeråd.
- De 10 lederne for kirkefaglige avdelinger på bispedømmekontorene (Sør-Hålogaland har ikke kirkefagsjef) koordineres ikke av Kirkerådet, men møter Kirkerådet i forbindelse med sine to årlige samlinger.

3 Relasjoner mellom organer, og effektiv implementering

Utvalget er i mandatet bedt om å «vurdere Kirkerådets rolle og funksjon i forhold til KM, BDR og menigheten», og å «vurdere hvordan KM-vedtak og KR-satsninger mest effektivt kan implementeres». Begge disse punktene står under «Belyse arbeidsmetoder og samhandling mellom bispedømmerådene og mellom bispedømmerådene og Kirkerådet, og foreslå forbedring av denne», men utvalget anser disse punktene som så grunnleggende for en gjennomgang av kirkefagforvaltningen at de er løftet fram i dette kapitlet i starten av rapporten. I tillegg til de nevnte aktørene vil utvalget inkludere biskopene og Bispemøtet.

3.1 Forholdet mellom Kirkemøtet, Kirkerådet, bispedømmerådene, Bispemøtet, biskopene og soknene

Ut fra dagens kirkelige organisering vil utvalget beskrive Den norske kirke som følger:

Den norske kirke har menigheter med stor grad av selvstendighet (er kongregasjonal), et valgt Kirkemøte (er synodal) og biskoper (er episkopal). I dette ligger det at ulike organer er gitt en

selvstendig myndighet, noe som også innebærer en maktfordeling. Ulike organer i Den norske kirke samvirker med hverandre. Det er i noen saker en overordning og underordning mellom dem, samtidig som det er klare grenser for myndigheten.

I nåværende kirkelov står følgende om forholdet mellom organene:

- Fra § 2: «Soknet er den grunnleggende enhet i Den norske kirke og kan ikke løses fra denne. Den norske kirke, så vel som det enkelte sokn, er egne rettssubjekter og har selv rettigheter og forpliktelser, er parter i avtaler med private og offentlige myndigheter og har partsstilling overfor domstol og andre myndigheter.» Fra § 5: «I hvert sokn skal det være et menighetsråd. Menighetsrådet treffer avgjørelser og opptre på vegne av soknet når det ikke er fastsatt i eller i medhold av lov at myndigheten er lagt til kirkelig fellesråd eller annet organ.» Menighetsrådets oppgaver er definert i nåværende kirkelov § 9.
- Fra § 23: «Bispedømmerrådet skal ha sin oppmerksomhet henvendt på alt som kan gjøres for å vekke og nære det kristelige liv i menighetene, og det skal fremme samarbeidet mellom de enkelte menighetsråd og andre lokale arbeidsgrupper innen bispedømmet. Bispedømmerrådet utfører de gjøremål som det til enhver tid er pålagt av Kirkemøtet eller Kirkerådet. Bispedømmerrådet kan også utføre oppgaver som etter avtale blir overlatt det av det enkelte menighetsråd eller kirkelige fellesråd.»
- Fra § 25: «Kirkerådet forbereder de saker som skal behandles av Kirkemøtet og iverksetter Kirkemøtets beslutninger. Kirkerådet leder kirkens arbeid på nasjonalt nivå. Kirkerådet har ansvaret for at økonomiforvaltningen og økonomistyringen av de midlene som Kirkemøtet disponerer, er forsvarlig. Kirkerådet fastsetter regnskapet. For regnskapet gjelder regnskapsloven om ikke departementet har fastsatt andre bestemmelser i forskrift.»
- Omfanget av de beslutningene som Kirkerådet «iverksetter» er definert i nåværende kirkelov § 24 fjerde ledd: «Kirkemøtet treffer avgjørelser og opptre på vegne av rettssubjektet Den norske kirke når det ikke er fastsatt i eller i medhold av lov at myndigheten er lagt til annet organ».
- Fra § 26: «Bispemøtet virker for samordning av de gjøremål som etter gjeldende regler tilligger biskopene og utfører for øvrig de gjøremål som til enhver tid er pålagt ved bestemmelse av Kirkemøtet. Det avgir uttalelse i saker som det blir forelagt av Kirkemøtet. Kirkemøtet gir nærmere bestemmelser for møtene.»
- Fra § 31: «Kirkemøtet fastsetter tjenesteordning og gir nærmere regler om vilkår mv. for prester, proster og biskoper.»

Også tjenesteordning for biskoper omtaler mye av biskopens ansvar, myndighet, tjenestefunksjoner og tjenestevilkår. Her står det blant annet at biskopen «er forpliktet på de mål og strategier som er fastsatt for virksomheten i Den norske kirke, og skal støtte opp om tiltak som fremmer disse».

I relasjonen mellom Kirkemøtet, Kirkerådet, Bispemøtet, biskopen, og bispedømmerrådet er det grenser for Kirkerådets myndighet. Utvalget viser til KM 04/16, hvor kapittel XVI handler om «Forholdet mellom Kirkemøtet og Kirkerådet etter virksomhetsoverdragelsen – særlig om situasjonen ved delegasjon». Her påpekes noen begrensninger i Kirkerådets myndighet:

«Mer generelt må det for det første legges til grunn at Kirkerådet ikke kan treffe beslutninger som står i formell motstrid med de beslutninger Kirkemøtet har truffet. Med andre ord må Kirkerådet i enhver sammenheng – også her – nøye seg med å sørge for at

Kirkemøtets beslutninger blir iverksatt etter sitt innhold og sin intensjon. Gjennom sin rolle som utøvende myndighet vil Kirkerådet i enkelte sammenhenger måtte følge opp den myndighet som er delegert til andre.

For det annet er det nettopp viktig at Kirkemøtet – i de ulike sammenhenger der det eventuelt kan være behov for det – *tydeliggjør* hvilken myndighet Kirkerådet skal ha.

Dette kan for eksempel bestå i at det, eventuelt med nærmere føringer, overlates til Kirkerådet å etablere *ordninger med kontroll eller rapportering* til Kirkerådet. Kirkerådet vil så selv bli undergitt kontroll av det kontrollutvalg som ventelig blir vedtatt opprettet under Kirkemøtet i 2016, jf. sak KM 14/16 (red.anm.: kontrollutvalget ble vedtatt opprettet).

I forslaget omtalt i nevnte sak pkt. VI og utkast til § 2 første ledd er det bare Kirkerådet som gjøres til gjenstand for utvalgets kontroll. Det vil med en slik løsning kunne oppstå et større behov for at Kirkerådet tildeles et oppfølgingsansvar overfor andre organer enn om kontrollutvalget selv kan føre kontroll med disse.» (side 99 og 100).

Utvalget viser videre til KM 14/16 om forholdet mellom Kirkerådet og biskopene:

«Kirkerådet skal til slutt nevne at departementet har søkt å tydeliggjøre Kirkemøtets overordnede rolle i samband med omtalen av biskopene, der det heter at departementet antar at:

«... det er grunn til å sikre en fortsatt uavhengig bispetjeneste og unngå at det fastsettes ordninger som innebærer at Kirkerådet kommer i et overordningsforhold til biskopene. Departementet foreslår *etter dette at biskopen bestemmes i loven som et organ som Kirkemøtet kan bemyndige til å opptre på vegne av Den norske kirke.*

Skal biskopen videreføres som et langt på vei uavhengig kirkelig organ, slik biskopen er i dag, følger det naturlig at det *bare bør være Kirkemøtet selv* som normalt skal kunne *pålegge biskopene oppgaver eller legge myndighet til dem.*

Departementet antar at disse spørsmålene i hovedsak vil kunne reguleres i tjenesteordningen for biskoper» (høringsnotatet av 2. september 2014 side 36–37; kursivert her; se også nær identisk i høringsdokumentet av 3. mars 2015 side 52–53).

Mens Kirkemøtet kan delegere sin myndighet både til bispedømmerrådet, Bispemøtet, biskopene og prostene, jf. utkast til ny § 24 siste ledd, kan Kirkerådet bare delegere til bispedømmerrådet, jf. ovennevnte bestemmelse i utkast til ny § 23 siste ledd.

Kirkerådet får altså ikke myndighet til å pålegge biskopene oppgaver – annet enn der Kirkemøtet har åpnet for dette.» (s 101)

Det er preses som gjennom biskopenes tjenesteordning § 25 «ivaretar arbeidsgivers omsorgsplikter overfor de andre biskopene og skal ivareta arbeidsgivers interesser hvis en biskop viser seg ute av stand til å utføre sine tjenesteplikter på en forsvarlig måte».

Når det gjelder Bispemøtet, har dette et definert forhold til Kirkemøtet i nåværende kirkelov § 26 andre ledd: «Bispemøtet virker for samordning av de gjøremål som etter gjeldende regler tilligger biskopene og utfører for øvrig de gjøremål som til enhver tid er pålagt ved bestemmelse av Kirkemøtet. Det avgir uttalelse i saker som det blir forelagt av Kirkemøtet.» Kirkemøtets forretningsorden sier videre om forholdet mellom Kirkemøtet og Bispemøtet: «Saker av læremessig karakter forelegges Bispemøtet før behandling i Kirkemøtet. (...) Dersom en tilråding som har minst

2/3 flertall i Bispemøtet, ikke får flertall i Kirkemøtet, sendes saken tilbake til Bispemøtet. Ved annen gangs behandling i Kirkemøtet stilles krav om minst 2/3 flertall dersom vedtaket ikke er i samsvar med Bispemøtets siste tilråding.»

3.2 Implementering av Kirkemøtevedtak og Kirkerådssatsninger

Med implementere forstår vi som «å iverksette, utføre eller realisere». Utvalget ser faren for at begrepet implementering kan gi assosiasjoner til en mer entydig hierarkisk organisasjon enn Den norske kirke er. I det følgende vil utvalget beskrive hvordan det mener at implementering kan gjøres og forstås i Den norske kirke.

I Den norske kirke skjer læring, utvikling og deling både på tvers, oppover og nedover i strukturen. Utvalget har reflektert rundt dette andre steder i rapporten. Her vil vi se på hva som skjer når Kirkemøtet eller Kirkerådet gjør vedtak som så skal implementeres.

En rekke KM-vedtak er bindende for hele trossamfunnet Den norske kirke. Dette gjelder blant annet liturgier, salmebok, tjenesteordninger, regler, læresaker og retningsgivende planer. Når dette vedtas i Kirkemøtet, er ulike organer gitt myndighet til å sikre at det følges. For eksempel slår § 4 i biskopenes tjenesteordning fast at «Biskopen utøver den myndighet som i liturgiernes bestemmelser er tillagt biskopen». Implementeringen av disse vedtakene, hvorav mange er knyttet til det kirkefaglige, fungerer i dag etter utvalgets mening godt i Den norske kirke. Et eksempel på dette er trosopplæringsreformen. Vi vil derfor ikke gå nærmere inn på dette.

Andre KM-vedtak, og alle KR-satsninger, er ikke like forpliktende for menighetene. Disse faller inn under det som i tjenesteordningene for proster og biskoper er omtalt som «virksomhetens mål og strategier». Det er denne typen vedtak det er knyttet størst utfordring til for å implementere i hele kirken. En kirke som er kongrasjonal, synodal og episkopal har en iboende utfordring når det gjelder å implementere denne typen vedtak fattet av kirkemøtet (synoden). Som følge av at Den norske er kongregasjonal, kan ikke kirkemøtet binde soknene med disse vedtakene, samtidig er dette også en styrke ved vår kirkeforståelse. For at vedtakene skal bli realisert i sognene, er det viktig at menighetsrådene også slutter seg til satsingene, og stedegengjør disse mål og strategier i egne planer. Prosessen forutsetter derfor forankring, motivasjon, dialog, samvirke, inspirasjon og god forståelse av egen og andres roller.

I kirkens organisering er det mange forbindelseslinjer og kontaktpunkter som gir mulighet for implementering og videreføring av vedtakene. Kirkerådet, bispedømmerådene, biskopene og prostene er på ulike måter forpliktet til å følge opp disse vedtakene.

En kort beskrivelse av mulighet som ligger i dagens organiseringen:

- Kirkerådet, som «iverksetter Kirkemøtets beslutninger» (Kirkeloven), gjør dette primært i kontakt med bispedømmerådene. Kirkerådet har dialog med Bispemøtets sekretariat, biskopene og bispedømmerådene i denne prosessen.
- Biskopen legger ut fra sin tjenesteordning § 1 til rette for en god prosess der forankring og oppfølging kan skje i prosti og menighet. Dette skjer i møte med de forskjellige tjenestegruppene i deres samlinger, og i møter med råd og utvalg. På visitaser og i forkynnelse må biskopen trekke frem målene. En viktig medhjelper i biskopens arbeid for implementering er prostemøtene og den enkelte prost.
- Prostene «leder prestetjenesten i prostiet og bistår biskopen i dennes tjenesteutøvelse». Tjenesteordning for menighetsprester inneholder ulike formuleringer som er relevante for hvordan prostene kan følge opp at menighetsprester bidrar til implementering av KM-vedtak og KR-satsninger. «Prosten skal i samvirke med kirkelige råd og utvalg bidra til et godt

arbeidsmiljø, samarbeid og åndelig fellesskap innen de kirkelige arbeidslag i prostiet og bistå ansatte og kirkelige organer med faglig veiledning, råd og støtte.» Prosten må ha god dialog med kirkelig råd, utvalg og ansatte for å støtte opp under tiltak som fremmer virksomhetens og bispedømmets mål og strategier. Prostene har jevnlig besøk i menighetsrådene og kan der ta opp kirkemøtets vedtak til samtale og utfordring.

- I arbeidet med prestenes arbeidsplaner er det også naturlig at prosten har med seg sentrale satsinger og prioriteringer.
- Bispedømmerådene utgjør en del av kirkemøtet og hvert enkelt bispedømmeråd utfører de gjøremål som det til enhver tid er pålagt av Kirkemøtet eller Kirkerådet. Dette betyr at bispedømmerådene har en forpliktelse til å innarbeide Kirkemøtets strategier og målsettinger i bispedømmerådernes egne strategier, planer, mål og budsjett. Dette må vektas sammen med bispedømmerådernes formål om å vekke og nære det kristelige liv i menighetene og fremme samarbeidet mellom de enkelt menighetsråd og andre lokale grupper.

3.2.1 Utvalget anbefaler:

- I arbeidet med kirkelig organisering bør det legges vekt på å etablere gode forbindelseslinjer mellom de ulike råd, for å sikre at planer og strategiarbeid i Den norske kirke henger sammen. Det bør legges vekt på å finne en sunn balanse mellom soknets autonomi og Kirkemøtets myndighet.
- Alle tjenestegrupper må ha en forpliktelse til både soknets og Kirkemøtets strategier og planer.

4 Trender og utfordringer

Utvalget er i mandatet bedt om å «vurdere trender og utfordringer framover og hva som skal til for å stå best mulig rustet til å møte dem». Utvalget vil peke på følgende trender og utfordringer som særlig vil prege Den norske kirke og kirkefagforvaltningen i årene framover:

4.1 Oppslutning om Den norske kirke i et mangfoldig samfunn

Den norske kirke er en landsdekkende folkekirke. Norge har de siste tiårene blitt et pluralistisk samfunn med økende religiøs mangfold i befolkningen. Samtidig blir samfunnet mer sekulært og færre er religiøst aktive. Å høre til i kirken er ikke lenger en selvfølge, men krever et aktivt valg. Dette fører til en nedgang i medlemstall og at andelen av befolkning som er medlemmer i Den norske kirke synker. Oppslutningen om kirkelige handlinger og gudstjenester er også nedadgående på landsbasis. I møte med denne situasjonen er godt og relevant kirkefaglig arbeid for alle aldre og bredden av befolkningen vesentlig for å sikre fortsatt høy oppslutning om kirken. Den norske kirke er fortsatt en viktig samfunnsaktør og tradisjonsbærer. Samtidig må kirken evne å fornye seg for å være relevant for nye generasjoner.

4.2 Endringer som følge av skille mellom stat og kirke

Kirken merker i økende grad effekten av skillet fra staten. Det er ikke lenger en selvfølge at kirken inkluderes som samarbeidspartner i offentlige prosesser, høringer osv. Dette merkes både nasjonalt og lokalt. Kirken må derfor aktivt delta på den offentlige arena, bidra med sin kompetanse og være en tydelig stemme for menneskeverd, skaperverk og et livssynsåpent samfunn. Dette utfordrer til bevisstgjøring av kirkens sentrale rolle i samfunnsprosesser og et fokus på kvalitet i kirkens tjenester. De økonomiske og juridiske rammevilkårene for Den norske kirke er i endring. Dette kan påvirke ressursene i rettssubjektet og i fellesrådene. Dette understreker viktigheten av å ha en

kostnadseffektiv virksomhet. Kirken må ha store ambisjoner om å nå lenger ut, og må samtidig være forberedt til å ta et større økonomisk ansvar.

4.3 Rekruttering til kirkelige stillinger

Det utdannes for tiden for få kirkelige medarbeidere til å fylle opp stillinger som blir ledige. Dette gjelder særlig prestestillinger, men er en utfordring også for de andre kirkelige profesjonene. Trenden vil trolig fortsette, og den rammer i særlig grad avsidesliggende strøk. Kompetente medarbeidere som trives i jobben er kirkens beste rekrutteringsressurs. Et bredt barne- og ungdomsarbeid skaper arenaer der unge mennesker kan bli motivert for å velge kirkelig utdanning. Fleksible utdanningsløp og alternative veier til kirkelig tjeneste kan styrke rekrutteringen. Dette medfører en mer sammensatt kompetansebakgrunn hos kirkelige medarbeidere. Gode arbeidsvilkår og utviklingsmuligheter gir slitestyrke og kan bidra til at kirkelige medarbeidere forblir i kirkelig tjeneste.

4.4 Reduksjon av klimafotavtrykk

Klimaendringene fører til et økende fokus på å redusere klimafotavtrykk på alle samfunnsområder. Det er naturlig at ansatte og frivillige i Den norske kirke i årene framover vil ha oppmerksomhet på dette. Samfunnet vil ha en økt forventning til at Den norske kirke setter mål for økt bærekraft og gjennomfører tiltak for å redusere sine utslipp. Endringene fører til at kirkelig tilsatte blir mer opptatt av at reiser skal være klimavennlige, noe som vil få konsekvenser for tidsbruk og reisemåter. Dette kan igjen få konsekvenser for hvordan man tilrettelegger det kirkefaglige samarbeidet i hele Den norske kirke.

4.5 Digitalisering

Det pågår en omfattende digitalisering av kommunikasjon og tjenester på alle samfunnsområder og alle livets områder. Tekniske løsninger og digitale arbeidsverktøy er i kontinuerlig utvikling. Med utviklingen følger større muligheter for medlemskontakt og kommunikasjon både mellom de kirkefaglig ansatte og mellom kirkefagforvaltningen og øvrige ansatte i Den norske kirke. Med dette følger økte forventninger og krav til å ta ny teknologi i bruk, både innenfra fra Den norske kirke og fra stat og kommuner.

4.6 Endringer i intern organisering av Den norske kirke

Dagens organisering av Den norske kirke i to arbeidsgiverlinjer og med tre nivåer (nasjonalt, regionalt og lokalt), preger kirkefagforvaltningen. I motsetning til de andre trendene, som fører til utvikling for å møte endringer som i stor grad kommer utenfra Den norske kirke, vil fremtidige vedtak om kirkens interne organisering kunne medføre gjennomgripende endringer av premisser og rammevilkår for kirkefagforvaltningen. Utvalget har derfor valgt å ikke gå dypere inn i problemstillinger knyttet til endringer av organiseringen av Den norske kirke.

Spørsmålet om hva som skal til for å stå best rustet i møte med disse utfordringene, besvares ikke her, men danner bakteppe for rapporten.

5 Arbeidsmetoder og samhandling

I mandatet er utvalget bedt om å "Belyse arbeidsmetoder og samhandling mellom bispedømmerådene og mellom bispedømmerådene og Kirkerådet, og foreslå forbedring av denne", og dette kapitlet omhandler dette. Følgende punkter er knyttet til dette og er derfor behandlet i dette kapitlet:

- «Vurdere ulike arbeidsmetoder (digitale arbeidsrom, videomøter, teamorganisering mm) på felt som rekruttering, religionsdialog, misjon, diakoni, ungdom, trosopplæring og undervisning, beredskap, kultur, kirkeinventar og gudstjenesteliv mm.»
- «Innhente oversikt over hvor mange av de kirkefaglige ansatte sine arbeidsdager i 2018 som gikk med til deltakelse på henholdsvis frivillige og obligatoriske konferanser og fagdager.»
- «Vurdere grensesnittet og samarbeidet mellom kirkefag og kommunikasjonsarbeid med sikte på best mulig ressursutnyttelse», siden også dette omhandler samhandling mellom ansatte».
- «Kartlegge henvendelser som Kirkerådet og bispedømmerådene mottar fra menighetene, og vurdere hvordan disse kan fordeles på en best mulig måte».
- «Vurdere grensesnittet og samarbeidet mellom kirkefag og kommunikasjonsarbeid med sikte på best mulig ressursutnyttelse».

Utvalget vil ved inngangen til dette kapitlet komme med noen presiseringer knyttet til forståelsen av Kirkerådets rolle i samhandlingen med bispedømmene, siden dette berører alle delene av dette kapitlet. Som beskrevet i kapitlet om forholdet mellom Kirkemøtet, Kirkerådet, bispedømmerådet, biskopene og soknene, har Kirkerådet på noen felter en rolle som innebærer styring av bispedømmerådene. Denne rollen utøves primært i kontakt med stiftsdirektørene og lederne av bispedømmerådene. Stiftsdirektørene er øverste ledere for bispedømmekontorets ansatte. Det ligger til arbeidsgivers styringsrett å bestemme hva den enkelte rådgiver skal delta på. Kirkerådet har derfor formelt sett ikke myndighet til å bestemme at den enkelte rådgiver ved et bispedømmekontor skal delta i samhandlingen og koordineringen som er nevnt i dette kapitlet. Kirkerådets rolle er å invitere.

Det er like fullt ønskelig og naturlig at Kirkerådet initierer og inviterer til samhandling. Samhandling har også et betydelig element av relasjonelt arbeid. Det får konsekvenser for å legge til rette for dialog og gjensidig kontakt. Utvalget forstår begrepet «koordinere», som er brukt i mandatet, som å sette ulike enheter i det riktige forhold til hverandre og bringe i samvirkende system. Utvalget oppfatter dette som en god beskrivelse av den rollen Kirkerådet bør ha. Samtidig kan denne oppgaven i enkelte tilfeller også ivaretas av rådgivere på bispedømmenivå.

5.1 Rådgiversamlinger for ansatte i kirkefagforvaltningen

5.1.1 Beskrivelse

Rådgiversamlinger er en metode for samhandling mellom bispedømmene og mellom bispedømmene og Kirkerådet. På flere fagfelter arrangeres det en eller flere ganger i året samlinger med rådgivere fra bispedømmene og Kirkerådet. Ulike typer rådgivere har ulik praksis for fysiske samlinger i løpet av ett år.

- Diakonirådgivere møtes 2 ganger i året for 2 dager hver gang, til sammen 4 dager årlig.
- Undervisnings- og trosopplæringsrådgivere har 2 samlinger i året med 1-2 dager hver gang, til sammen 3 dager årlig.
- Kulturrådgivere møtes 2 ganger hvert år og 2 dager hver gang, til sammen 4 dager årlig.
- Ungdomsrådgivere møtes i forbindelse med ungdommens kirkemøte.
- Misjonsrådgivere møtes 3 ganger hvert år og dette utgjør til sammen 5 dager årlig.
- Kirkefagsjefene organiserer selv at de møtes 2 dager under kirkemøtet og 2 dager i forbindelse med trosopplæringskonferansen, til sammen 4 dager årlig.
- Rådgivere for inkludering har 2-3 årlige samlinger på 2 dager, til sammen 4-6 dager årlig.

5.1.2 Utvalgets vurdering

Utvalget mener av hensyn til koordinering, erfaringsdeling og inspirasjon at det er viktig med slike samlinger. Ofte vil det være naturlig at Kirkerådet koordinerer samlingene, men gjerne i samarbeid med ansatte på bispedømmekontorene. Utvalget vil peke på at det i innspillsrunden har blitt foreslått å samle noen rådgiversamlinger på samme tidspunkt. Utvalget mener dette er verdt å vurdere i større grad enn i dag, samtidig som det ikke er mulig å gjennomføre fullstendig så lenge en relativt stor andel av rådgiverne på bispedømmekontorene har ansvar for flere fagfelt.

5.2 Mulighet for mer spisset kompetanse

Utvalget er i mandatet bedt om å «Vurdere muligheter for mer spisset og/eller komplementær kompetanse mellom bispedømmene og mellom bispedømmene og Kirkerådet, herunder vurdere faglig samarbeid om høringer mm».

Spørsmålet om mer spisset kompetanse berører etter utvalgets mening et viktig dilemma i kirkefagforvaltningen: På den ene siden er det viktig at hvert kontor kan håndtere alle saksfelter for å være en tilstrekkelig støtte for de organer som er tilknyttet kontoret og for henvendelser fra menigheter, ansatte og øvrige medlemmer av Den norske kirke. De lokale bispedømmekontorene har også størst lokalkunnskap. På den andre siden er det sannsynlig at en større spesialisering vil heve kvaliteten og effektiviteten ved saksbehandlingen. Dette kunne tale for å legge saksbehandling for et gitt saksfelt til ett kontor, som råd, biskoper og Bispemøtet så måtte benytte seg av. Utvalget mener imidlertid at hensynet til å opprettholde tilstrekkelige støttefunksjoner for de ulike organene i Den norske kirke, veier tyngre enn en eventuell gevinst ved større spesialisering. Mister et bispedømmekontor saksbehandlingen, mister man også kompetansen på veiledning i møte med menigheter i bispedømmet.

Samtidig er det et potensial for bedre utnyttelse av den kompetansen som den enkelte ansatte i kirkefagforvaltningen har. Dersom kompetansen til den enkelte rådgiver i større grad enn i dag var synlig for resten av kirkefagforvaltningen, ville det bidra til økt bruk av den enkeltes kompetanse. Utvalget anbefaler at arbeidsgiver og arbeidstaker samles om å gjøre kompetansekartlegging av de ansatte i kirkefagforvaltningen, og at denne gjøres tilgjengelig for alle i kirkefagforvaltningen. Dette kan gjøre det mer attraktivt for arbeidstakere med faglig spisskompetanse å jobbe i kirken og samtidig heve den faglige kvaliteten i organisasjonen.

Utvalget vil samtidig som et eksempel nevne et konkret felt hvor det er behov for at det finnes spisskompetanse på et gitt sted i kirkefagforvaltningen, og hvor det ikke er kjent for utvalget hvor i kirkefagforvaltningen det sitter høyest kompetanse i dag, nemlig vurdering av søknader knyttet til orgelbygging. Dette er et felt som krever høy spesialisering. Utvalget anbefaler derfor at én rådgiver i sin stillingsbeskrivelse har en nasjonal funksjon på dette feltet. Avgjørelsesmyndigheten i slike saker må fortsatt ligge hos den lokale biskop.

5.2.1 Samarbeid om høringer

I mandatet er utvalget bedt om å «Vurdere muligheter for mer spisset og/eller komplementær kompetanse mellom bispedømmene og mellom bispedømmene og Kirkerådet, herunder vurdere faglig samarbeid om høringer med mer». I dette punktet berøres faglig samarbeid om høringer.

Stiftsdirektører og kirkefagsjefer anslo i september 2019 hvor mye tid som var brukt på ulike høringer i 2018. På bispedømmenivå er det registrert at det ble brukt i underkant av 1000 timer på høringer i 2018. Noen forhold tyder samtidig på en viss underrapportering: På 20 av 57 registrerte høringer som bispedømmene skriver at de deltok i, mangler det tall for tidsbruk. 8 bispedømmer rapporterer å ha avgitt høringssvar på strategiplan for samisk kirkeliv, mens det i realiteten ble gitt

10 høringssvar fra bispedømmeråd. Tallet 1000 timer gir like fullt et nyttig totalbilde, og det er ingen grunn til å anta at tidsbruk på høringer på bispedømmekontorene totalt utgjør mer enn ett årsverk (ca. 1700 timer) av de i overkant av 100 årsverkene i kirkefagforvaltningen.

Utvalget vil peke på andre momenter fra bispedømmenes registreringer knyttet til høringer:

- Alle bispedømmene deltok i høring om ny kirkeordning. Anslått tidsbruk er ganske lik; fra 27 til 37,5 time.
- Alle bispedømmene deltok i høring om justering av hovedgudstjenesten. Anslått tidsbruk varierer fra 7,5 time til 48 timer.
- Alle bispedømmene deltok i høring om regler for valg av Kirkerådet. Tidsbruken varierer fra 7,5 time til 30 timer.
- 5 bispedømmer deltok i høring om ny fordelingsnøkkel. Tidsbruken varierer fra 7,5 til 32 timer.
- Samlet sett er det de interne høringene i Den norske kirke som krever mye tidsbruk på bispedømmekontorene: Av den registrerte tidsbruken er 87 % av tiden knyttet til interne høringer.

Kirkerådet svarte på 13 høringer i 2018. 7 av disse ble besvart fra det som nå er avdeling for kirkefag og økumenikk. Siden flere av høringssvarene er skrevet av personer som nå har sluttet i Kirkerådet, er det i stedet for timeomfang oppgitt antall sider i høringssvaret. Dette var:

- Justis- og beredskapsdepartementet: Forslag om å avvikle prinsippet om ett statsborgerskap i statsborgerloven (2 sider).
- Kunnskapsdepartementet: Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver (2 sider).
- Kulturdepartementet: NOU 2017:17 På ein søndag? Reglane om søndagshandel og konsekvensane av endringar (10 sider).
- Helse- og omsorgsdepartementet: Forslag til endringer i MSIS-forskriften og forskrift om allmennfarlige smittsomme sykdommer (2 sider).
- Barne- og likestillingsdepartementet: Styrking av aktivitets- og redegjørelsesplikten (1 side).
- Helse- og omsorgsdepartementet.: NOU 2017:16 På liv og død - Palliasjon til alvorlig syke og døende (4 sider).
- Utdanningsdirektoratet: Læreplan i kristendom, religion, livssyn og etikk (KRLE) (18 sider).

5.2.2 Utvalgets vurdering

I innspillrunden peker flere kirkefagavdelinger på at høringer tar mye tid, og flere etterlyser bedre koordinering.

Utvalget vil skille mellom høringer internt i Den norske kirke og eksterne høringer som Kirkemøtet, Kirkerådet, Bispemøtet, bispedømmeråd eller biskoper gir høringssvar på.

For interne høringer jobbes det i dag i stor grad separat på hvert bispedømmekontor med å forberede høringssvar. Av hensyn til den enkelte biskops og det enkelte bispedømmeråds selvstendighet, er det viktig at det fortsatt er ressurser til dette ved hvert kontor. Samtidig gir parallelt arbeid på alle kontorene seg utslag i svært ulik tidsbruk. Utvalget mener dette med fordel kan samordnes mer enn i dag, uten at det går utover bispedømmerådene og biskopenes myndighet. Én konkret løsning for samordning, er at det for hver intern høring opprettes et arbeidsrom hvor rådgiverne på hvert bispedømmekontor legger inn sitt dokument mens de jobber med utkastet til høringssvar. Stiftsdirektørene bør ta ansvar for at arbeidsrommet opprettes, og rådgiverne deltar i arbeidsrommet. Kirkerådsansatte deltar ikke i arbeidsrommet, siden Kirkerådet er

mottaker av høringssvarene. På denne måten kan sidestilte rådgivere hente argumenter og tekst fra hverandres utkast. Dette kan forenkle bispedømmerrådgiveres arbeid med høringer.

Når det gjelder eksterne høringer, må det skilles mellom høringer på nasjonalt nivå og høringer på regionalt nivå. Det er naturlig at hvert bispedømmerråd og hver biskop vurderer hvilke høringer på regionalt nivå, for eksempel i regi av fylke eller kommune, som man skal avgi høringssvar på. Disse høringssvarene må da forberedes på hvert bispedømmekontor.

Med hensyn til eksterne høringer på nasjonalt nivå, er dette annerledes. Kirkerådets sekretariat følger opp relevante høringer på nasjonalt nivå. Utvalget mener at Kirkerådet har en viktig rolle i å fange opp høringer og oppmuntre andre til å delta, særlig etter at Den norske kirke etter skillet mellom kirke og stat får færre direkte invitasjoner til å delta i høringer. Å delta i høringer er en god måte for kirken å bli oppdatert på viktige samfunnstema og en anledning til å bidra med kirkens stemme i påvirkningsprosesser.

Om bispedømmerråd og biskoper ønsker å avgi høringssvar i tillegg til Kirkerådet, vil utvalget peke på muligheten for kunnskapsutveksling før høringssvaret avgis. Dette har allerede blitt gjennomført i tilknytning til noen høringer. Økt bruk av denne arbeidsmåten kan forenkle arbeidet med høringer i Den norske kirke.

Utvalget vil også påpeke at det opplever en trøtthet for høringer i menighetene. Særlig krevende blir høringer når de gjennomføres i sommerferier og juleferier. Det er en risiko ved å gjennomføre mange interne høringer i Den norske kirke, blant annet siden høringene konkurrerer med annen informasjon og med tidsbruk på andre tiltak. Utvalget vil understreke at hvert organ, fra menighetsråd til Kirkerådet, må vurdere hvilke høringer man svarer på. Det er også viktig at bispedømmekontorene legger til rette for at menighetsrådene får den informasjon og veiledning de trenger for å svare på høringene.

5.3 Teamorganisering

5.3.1 Beskrivelse

Utvalget er i mandatet bedt om å mulighetene for teamorganisering som arbeidsmetode. Mest radikalt kan «teamorganisering» handle om at et nasjonalt team overtar oppgaver som har vært fordelt på de ulike kontorene. Utvalget oppfatter at dette ligger utenfor mandatet. Mindre radikalt kan teamorganisering handle om at det etableres faste grupper med deltakere fra ulike enheter. Ordet «samhandling» kan være beskrivende for dette. Slik samhandling skjer i dag i noen grad mellom bispedømmer uavhengig av Kirkerådet, og det er dette utvalget vil konsentrere seg om her. Bispedømmenes egen registrering av dette viser blant annet:

- Flere nabobispedømmer samarbeider om pilegrimsarbeid
- Oslo, Tunsberg og Borg samhandler aktivt gjennom 5 måneder under påske og pasjon
- Nidaros, Sør- og Nord-Hålogaland samhandler om flere felter, blant annet samisk kirkeliv og allsamisk konfirmanthelg
- Nidaros og Møre samarbeider blant annet om kirkemusikk og skole/kirke
- De nye politidistriktene gjør at flere bispedømmer må samarbeide
- Stavanger og Agder og Telemark har møter mellom misjonsrådgivere
- Stavanger og Bjørgvin har felles møte i pilegrimsutvalgene
- Borg samarbeider med Tunsberg og Stavanger på inkluderingsfeltet
- Borg og Agder og Telemark samarbeider om givertjeneste

5.3.2 Utvalgets vurdering

Oversikten viser at det er en del samhandling mellom bispedømmene. Dette kjennetegnes gjerne av geografisk nærhet eller felles tema eller utfordringer. Samhandling starter ofte med ett bispedømme som får flere med seg. Ved vakanser har ansatte på nabobispedømmekontorene vært brukt til å avhjelpe med oppgaver. Utgangspunktet for denne typen samhandling må være at alle ønsker å bidra. Veien til prestatjeneste (VTP) og Veien til vigsletjeneste (VTVT) er eksempel på prosjekt som utvikler samarbeid mellom bispedømmene.

Utvalget oppfordrer til kompetansedeling i større grad enn det som skjer mellom bispedømmene og ser at dette har mange fordeler. Samtidig ser ikke utvalget at det er mulig å gjennomgående gjøre helhetlige strukturelle grep for mer samhandling mellom bispedømmene uten at dette svekker den støtten som biskopen og bispedømmerådet trenger for å utføre sitt oppdrag. Samhandling bør fortsatt skje på initiativ fra de enkelte bispedømmene utfra behov og muligheter, og de ressursene som til enhver tid finnes på bispedømmekontorene.

5.4 Arbeidsrom på Kirkebakken

5.4.1 Beskrivelse

Digitale arbeidsrom er en av arbeidsmetodene som kirkefagutvalget i mandatet er bedt om å vurdere. Rådgivergrupper har i ulik grad tatt i bruk arbeidsrom i sitt arbeid. Utvalget er kjent med at blant annet følgende arbeidsrom i dag brukes av Kirkerådet og alle bispedømmekontorene:

- Undervisning og trosopplæring
- Ungdom
- Diakoni
- Beredskap
- Miljøledelse (grønne menigheter)
- Kultur
- Dåpsatsing
- Konfirmasjon
- Planverktøy for trosopplæring

5.4.2 Utvalgets vurdering

Utvalget mener at arbeidsrom er én av flere viktige arenaer for samhandling, hvor rådgiverne fra ulike kontorer kan utveksle erfaringer og kompetanse. Innspillrunden fra kirkefagavdelingene viser samtidig at arbeidsrom både kan forbedres og brukes bedre.

Utvalget støtter økt bruk av digitale verktøy. Verktøyene som velges må ha høy kvalitet og brukervennlighet, og det må tilbys opplæring i nye verktøy, gjerne i form av videosnutter med instruksjoner.

5.5 Videomøter

5.5.1 Beskrivelse

Videomøter er en av arbeidsmetodene som kirkefagutvalget er bedt om å vurdere. Den senere tiden har en begynt å ta dette i bruk, og tilbakemeldingene er jevnt over positive.

5.5.2 Utvalgets vurdering

Innspillrunden viser at mange av kirkefagavdelingene er positive til mer bruk av videomøter i kommunikasjon med hverandre. Utvalget slutter seg til dette. Det er allerede gjort positive

erfaringer med videomøter på andre felt, som de jevnlige videomøtene mellom stiftsdirektørene og Kirkerådet, samt på det merkantile feltet.

Videoutstyr har potensial for å styrke samhandlingen. Samtidig har også denne formen sine begrensninger. Jo flere deltakere det er i videomøter, jo mer krevende er det å bruke møtene i en prosess. Med deltakere fra alle bispedømmere og Kirkerådet, fungerer videomøter best for enveisinformasjon og møter av koordinerende karakter. Samtidig som dette er erfaringene så langt, er det positivt at man på ulike fagfelter gjør seg erfaringer av hva som fungerer på videomøter og ikke.

Utvalget foreslår på bakgrunn av dette at Kirkerådet øker tilbudet av nasjonale videomøter. En del fagfelter, som diakoni, trosopplæring og kultur, har definerte rådgivergrupper på bispedømmekontorene og i Kirkerådet, og er dermed enkle å etablere. Samtidig bør Kirkerådet vurdere å invitere til videomøter med bispedømmekontorene også på andre fagfelter, og bispedømmekontor må kunne etterspørre nasjonale videomøter på fagfelter hvor de ser behov for faglig utvikling og koordinering. For at videomøter skal bli et godt verktøy for samhandling, vil utvalget understreke behovet for godt utstyr, opplæring og enkelt tilgjengelige instruksjoner.

5.6 Kirkefagstillinger uten nasjonal koordinering

Utvalget er i mandatet bedt om å «Gjennomgå hvilke kirkefaglige stillinger i bispedømmerådene som ikke har nasjonal koordinering og vurdere forbedring av dette». Utvalget har så langt i dette kapitlet berørt ulike typer nasjonal koordinering. Mye av koordineringen er knyttet til kirkefaglige stillinger som har et definert hovedarbeidsområde. Når det kommer til hva som ikke er koordinert, ser noe av årsaken til mindre koordinering ut til å være at noen fagfelter i mindre grad har definerte rådgivere på hvert kontor. Utvalget har derfor valgt å se på hvilke fagfelter, ikke hvilke stillinger, som ikke har nasjonal koordinering.

Fagfelt knyttet til kirkebygg, kirkekunst og kirkeinventar følges opp i hvert enkelt bispedømme ved at rådgivere saksbehandler både søknader om endringer i inventar og utstyr i kirkene, som behandles av biskopen. Dette fagfeltet er i kontinuerlig dialog med Riksantikvaren, men har hatt lite nasjonal kirkelig koordinering. Fagfeltet krever høy fagkunnskap, og det er viktig at rådgivere får benyttet hverandres erfaring og kompetanse. Utvalget anbefaler derfor at dette fagfeltet koordineres tydeligere på landsbasis.

Fagfeltet rekruttering til kirkelig utdanning har ingen faste kontaktpersoner ved bispedømmekontorene. Det innebærer en fare for at dette feltet, som kan komme til å påvirke Den norske kirke sterkt i årene framover, forsvinner mellom HR-ansatte som har sin kompetanse og sitt fokus på tilsetninger og oppfølging av tilsatte, og ungdoms-, undervisnings- eller trosopplæringsrådgivere som har fokus på sine fagfelt. Viktigheten av dette feltet tilsier at bispedømmekontoret, Kirkerådet og den aktuelle rådgiveren må ha en felles forståelse av hvem som følger opp rekruttering til kirkelig utdanning. Utvalget anbefaler derfor at ansvaret for arbeid med rekruttering til kirkelig utdanning får en kontaktperson ved hvert bispedømmekontor. Utvalget anbefaler også at dette fagfeltet koordineres nasjonalt, for å få en tydeligere sammenheng mellom det utviklingsarbeidet som gjøres i Kirkerådet og den rollen bispedømmene kan ha når det gjelder å øke rekruttering til kirkelig utdanning. Dette vil gjøre det mulig med en større samordnet innsats på rekrutteringsfeltet.

5.7 Henvendelser fra menighetene

I mandatet er utvalget bedt om å «Kartlegge henvendelser som Kirkerådet og bispedømmerådene mottar fra menighetene, og vurdere hvordan disse kan fordeles på en best mulig måte». Siden dette berører hvilke roller Kirkerådet og bispedømmekontorene skal ha, er det tatt opp i dette kapitlet.

5.7.1 Kartlegging i august og september 2019

I samråd med stiftsdirektørene ble det i mai 2019 bestemt at det skulle gjennomføres telleuker for slike henvendelser i uke 35 og 36 i 2019. Bestillingen om hva som skulle telles og ikke, var som følger:

- Åpne spørsmål fra menighetene og kirkelig ansatte som går til kirkefaglig avdeling. F.eks.:
  - o Hvor finner jeg ... ?
  - o Hva skal jeg gjøre i denne situasjonen?
  - o Har vi en ressurs som handler om?
  - o Blir det arrangert ... i år?
- Inkludert kirkebygg og kirkeinventar
- Ikke henvendelser til menighetene
- Ikke spørsmål om kirkevalget
- Ikke spørsmål om VTP, siden det de fleste ligger hos personal.
- Ikke skriftlige søknader
- Ikke innsendte rapporter

I telleukene fikk bispedømmekontorene totalt 1834 henvendelser. Kirkerådets avdeling for kirkefag og økumenikk fikk 56 henvendelser.

5.7.2 Utvalgets vurdering

Utvalget er klar over alle forbehold som må tas i tilknytning til telleukene. De aktuelle ukene var rett før kirkevalget, og mange i menighetene var derfor opptatt med dette. Tross veiledningen var det mange tvilstilfeller knyttet til hva som skulle telles og ikke. Enkelte rådgivere var borte fra jobb. Tallene for antall henvendelser er derfor ikke presise. Fordi en ikke registrerte utgående henvendelser fra bispedømmekontorene, ble en vesentlig del av kommunikasjonen mellom bispedømmekontor og menighet ikke registrert.

Telleukene gir samtidig et nyttig øyeblikksbilde knyttet til hvor henvendelser fra menigheter og kirkelig ansatte går. Kirkerådet har cirka 20 % av de ansatte i kirkefagforvaltningen, men mottok under 4 % av henvendelsene. Dette er logisk. I strukturen befinner bispedømmene seg mellom Kirkerådet og menighetene, og menighetene og kirkelig ansatte forholder seg med jevne mellomrom til bispedømmerådet og biskopen.

Utvalget anbefaler at man i fortsettelsen forsterker denne tendensen. Når Kirkerådet og Bispemøtet mottar henvendelser, bør det i hvert tilfelle vurderes om henvendelsen heller bør gå til bispedømmet som henvendelsen gjelder. Dette forhindrer ikke at Kirkerådet og Bispemøtet kan og bør motta henvendelser knyttet til nasjonale forhold, men vil sørge for at veiledning i størst mulig grad gis regionalt, hvor kunnskapen om lokale forhold er større.

5.8 De kirkefaglig ansattes deltakelse på fagdager og konferanser i 2018

5.8.1 Beskrivelse

Utvalget er i mandatet bedt om å "Innhente oversikt over hvor mange av de kirkefaglige ansatte sine arbeidsdager i 2018 som gikk med til deltakelse på henholdsvis frivillige og obligatoriske konferanser og fagdager". Utvalget har valgt å behandle dette her i kapitlet om samhandling, siden en del av

disse konferansene og fagdage er arrangert av Kirkerådet eller er møteplasser for kirkefaglig ansatte.

Utvalget har fått samlet inn antall fagdager og konferanser i 2018 fra 107 kirkefaglig ansatte. I dette er det ikke skilt mellom obligatoriske og frivillige konferanser og fagdager. Bestillingen inkluderer fagsamlinger av minimum 4 timers varighet. Dersom man var arrangør eller bidragsyter på konferansen eller fagdagen, er den ikke telt med. Både arrangementer ved Den norske kirke og ved andre aktører skulle telles med. Samlet sett har de 107 registrert at de hadde 633 enkeltdager som deltakere på konferanser og fagdager i 2018. Kommentarfeltet i registreringen tyder på noe feilregistrering, og utvalget vil derfor mene at rundt 600 dager er et mer realistisk tall. Tallet 600 enkeltdager innebærer at kirkefaglig ansatte i gjennomsnitt har vært på 5,6 fagdager i 2018.

Siden mange av fagdage og konferansene er heldagsarrangementer i Oslo, må det samtidig for en del av de kirkefaglig ansatte legges til reisetid som gjør at tidsbruken på en fagdag eller konferansedag er mer enn 7,5 time.

De kirkefaglig ansatte har vært på mellom 0 og 19 fagdager og konferansedager i 2018. Flest kirkefaglig ansatte, 25 av de 107, har vært på 4 slike dager. 10 ansatte har vært på 3 dager, og 10 har vært på 6 dager. De øvrige fordeler seg stort sett mellom 0 og 10 dager; kun 16 ansatte var på flere enn 10 fagdager og konferansedager i 2018.

5.8.2 Utvalgets vurdering

Utvalget mener at tallene ikke gir grunnlag for en generell nedjustering av antall fagdager og konferanser som kirkefaglig ansatte deltar på. Til dette er variasjonen i tallene for stor. I stedet for å sette begrensninger på dette tallet, har utvalget i andre deler av rapporten sett på de konferansene og fagdage som arrangeres. Samtidig mener utvalget at det er viktig at den enkelte ansatte i samråd med sin leder vurderer mengden fagdager og konferanser i løpet av et år.

Utvalget vil understreke at det er viktig at de som har vært på fagdager og konferanser inviteres til å dele fra disse i sin avdeling og på sitt kontor. Dette vil gi bedre læringsutbytte for dem som deler, og det vil føre til at flere blir oppdatert på utviklingen i ulike fagfelt.

5.9 Grensesnitt mellom kirkefag og kommunikasjon

Utvalget er i mandatet bedt om å «Vurdere grensesnittet og samarbeidet mellom kirkefag og kommunikasjonsarbeid med sikte på best mulig ressursutnyttelse». Med grensesnitt forstår utvalget hvordan fagfeltene kirkefag og kommunikasjon har felles kontaktflate. Utvalget har av tidshensyn ikke gått grundig inn i denne problemstillingen, men har likevel noen refleksjoner.

I noen bispedømmer er kommunikasjonsrådgiver først og fremst en støtte til stiftsdirektør og biskop og er ikke del av kirkefaglig avdeling. Andre steder er kommunikasjonsrådgiver del av den kirkefaglige avdelingen. I Kirkerådet ligger kommunikasjon i en egen avdeling, noe som byr på særskilte utfordringer.

God ressursutnyttelse i samarbeid mellom kirkefag og kommunikasjon forutsetter som i annet kirkefaglig arbeid involvering, forankring, samarbeid og dialog så tidlig som mulig i prosesser.

6 Arenaer for læring knyttet til kirkefag

Utvalget er i mandatet bedt om å «Beskrive ulike arenaer for læring knyttet til kirkefag og vurdere hvilke som bør styrkes». Utvalget har valgt å la dette være et overordnet tema for behandlingen også av følgende punkter mandatet:

- Vurdere verdien av og kostnaden ved konferanser og fagdager gjennom å:
  - Gjennomgå konferanser og fagdager som arrangeres av Kirkerådet og/eller bispedømmeråd og andre aktører, og som retter seg mot ansatte i Den norske kirke
- Kartlegge etter- og videreutdanning i rettssubjektet Den norske kirke og etterbruken av denne
- Vurdere bruk av ny teknologi i arbeid for faglig utvikling og inspirasjon for ansatte lokalt i Den norske kirke

Utvalget var også bedt om å «Gjennomføre en evaluering hvor ansatte får mulighet til å evaluere en fagdag eller konferanse de har vært på i løpet av det siste året», som tematisk hører hjemme i dette kapitlet. Etter avklaring med Kirkerådets direktør ble en spørreundersøkelse om dette utarbeidet og lagt som nyhetssak på Kirkebakken, hvor den lå tilgjengelig i en måned. Spørreundersøkelsen ble også sendt til de som hadde vært deltakere på noen spesifikke konferanser og fagdager det siste året. Likevel fikk undersøkelsen kun 95 svar. Med tanke på at Den norske kirke totalt har over 7500 ansatte, har utvalget vurdert svarprosenten som for lav til å kunne bruke disse svarene.

Utvalget var i mandatet også bedt om å «Innhente tilgjengelige evalueringer som lokalt kirkelig ansatte har gjort etter deltakelse på konferanser og fagdager». Siden utvalget av tidshensyn ikke har gått inn i vurderingen av enkeltkonferanser og –fagdager, har utvalget valgt å ikke gjøre en fullstendig innhenting av tilgjengelige evalueringer. I stedet anbefaler utvalget at evalueringene blir en del av grunnlaget når den enkelte fagdag og konferanse vurderes i forlengelse av denne gjennomgangen.

6.1 Utvalgets forståelse av læring

Læring, innovasjon og utvikling av god praksis er sentrale målsettinger for kirkefagforvaltningen på alle nivå i Den norske kirke.

Utvalget vektlegger læring gjennom praksis og refleksjon i faglige fellesskap for å videreutvikle kirkens arbeid. Kirkefagforvaltningen må støtte opp under en utviklingskultur blant ansatte og frivillige lokalt. Ansatte må få rom, oppmuntring og ressurser til å lære gjennom egen praksis, men også arenaer for å motta nye faglige impulser som kan stimulere innovasjon. Rom kan handle om at de ansatte får frihet til å prøve ut nye praksiser og har møteplasser for refleksjon. Oppmuntring kan handle om at både kirkefagforvaltningen og kirkelige ledere på alle nivåer støtter og motiverer til læring og utvikling av praksis. Ressurser kan handle om at det avsettes tid og økonomiske midler til ulike former for læring, samt at det både i kirkefagforvaltningen og av eksterne aktører drives fagutvikling og utvikles ressurser som kan fremme læring blant ansatte i kirken.

Utvalget mener at Den norske kirke må ha som mål å være en lærende organisasjon. Å være en lærende organisasjon innebærer gjensidighet mellom deltakerne i læringsfellesskapet, trygghet på egen faglighet, åpenhet for andres perspektiv og ambisjon om å være i utvikling. Dette stiller store krav til relasjonsbygging, strukturer og samspill mellom alle organer og aktører i Den norske kirke. Kirkefagforvaltningen er særlig utfordret til å fremme dette.

Utvalget har identifisert følgende arenaer for organisert læring i Den norske kirke:

- Nasjonale åpne og frivillige konferanser og fagdager
- Regionale tverrfaglige konferanser og fagdager i bispedømmene
- Regionale profesjonsdelte samlinger i bispedømmene
- Arbeidsveiledning
- Samlinger på prosti- og fellestrådsnivå

- Samlinger for ansatte i den enkelte menighet
- Etter- og videreutdanning

Arbeidsveiledning skiller seg ut gjennom å være organisert av personalavdelingene, men er tatt med siden det fortsatt er en viktig arena for læring. Utvalget har ikke gjort vurderinger av hvordan dagens arbeidsveiledning i Den norske kirke fungerer.

6.1.1 Spørreundersøkelse til kirkevergene og prostene

Utvalget mener at kirkeverger og proster, som ledere for kirkelig tilsatte i soknene, er viktige kilder i vurderingen av læringsarenaer. Det ble derfor utarbeidet og sendt ut spørreundersøkelser til disse gruppene. Spørreundersøkelsen til prostene ble sendt ut via stiftsdirektørene. 78 av 100 proster besvarte undersøkelsen. Spørreundersøkelsen til kirkevergene ble sendt direkte til disse. Kirkevergene fikk med unntak av spørsmålene om etter- og videreutdanning den samme spørreundersøkelsen som prostene. 132 kirkeverger svarte på hele undersøkelsen. Siden kirkevergene fikk undersøkelsen tilsendt i desember 2019 og hadde svarfrist 17. januar 2020, er det relevant at det var 428 kommuner før og 356 kommuner etter årsskiftet. Dette innebar en tilsvarende reduksjon i antall kirkeverger. Dermed utgjør de 132 svarene fra kirkeverger enten 30 eller 37 % av kirkevergene i Norge. Utvalget mener dette er en tilstrekkelig oppslutning til å legge vekt på besvarelsene.

Spørreundersøkelsen tok opp spørsmålet om hvilke arenaer for læring knyttet til kirkefag som bør styrkes. Prostene og kirkevergene hadde mulighet til å krysse av på så mange svaralternativer som de ønsket. Dersom de ikke ønsket å styrke noe, var dette et eget svaralternativ.

Prostene har i alt avgitt 205 svar. Hver prost som ønsket å styrke noe, har i gjennomsnitt krysset av på 2,7 alternativer. Svarene fordeler seg som følger, hvor man for hvert alternativ ser hvor stor andel av prostene som ønsker å styrke dette:

I Den norske kirke skjer det læring i ulike sammenhenger, f.eks. nasjonalt, regionalt i bispedømmene, i prostier og kirkelige fellesråd, og i menighetene. Hva mener du at bør styrkes? Flere svar er mulig.

Svar	Prosent	Nummer
• Nasjonale åpne og frivillige konferanser og fagdager	25.64%	20
• Regionale tverrfaglige konferanser og fagdager i bispedømmene	55.13%	43
• Regionale profesjonsdelte samlinger (f.eks. for diakoner, kirkemusikere, prester osv) i bispedømmene	46.15%	36
• Arbeidsveiledni	30.77%	24
• Samlinger på prosti- eller fellesrådsnivå	52.56%	41
• Samlinger i den enkelte menighet	11.54%	9
• Etter- og videreutdanning	41.03%	32
• Jeg ønsker ikke at noe av det nevnte styrkes	1.28%	1
Totalt	100.00%	78

Prostene er mest positive til å styrke regionale fagdager og konferanser og samlinger på prosti- eller fellesrådsnivå. Prostene ser minst behov for å styrke samlinger i den enkelte menighet og nasjonale åpne og frivillige konferanser og fagdager.

Det samme spørsmålet ble stilt til kirkevergene. 134 kirkeverger har svart på dette spørsmålet. De 132 som har krysset av at de ønsket å styrke noe, har i snitt valgt 2,4 alternativer. Svarene fordeler seg som følger, hvor man for hvert alternativ ser hvor stor andel av kirkevergene som ønsker å styrke dette:

I Den norske kirke skjer det læring for ansatte i ulike sammenhenger, f.eks. nasjonalt, regionalt i bispedømmene, i prostier og kirkelige fellesråd, og i menighetene. Hva mener du at bør styrkes? Flere svar er mulig.

Svar	Prosent	Nummer
● Nasjonale åpne og frivillige konferanser og fagdager	11.85%	16
● Regionale tverrfaglige konferanser og fagdager i bispedømmene	51.11%	69
● Regionale profesjonsdelte samlinger (f.eks. for diakoner, kirkemusikere, prester osv) i bispedømmene	39.26%	53
● Arbeidsveiledning	26.67%	36
● Samlinger på prosti- eller fellesrådsnivå	62.22%	84
● Samlinger i den enkelte menighet	11.11%	15
● Etter- og videreutdanning	32.59%	44
● Jeg ønsker ikke at noe av det nevnte styrkes	1.48%	2
Totalt	100.00%	135

Kirkevergene er mest positive til å styrke samlinger på prosti- eller fellesrådsnivå og regionale tverrfaglige konferanser og fagdager i bispedømmene. Kirkevergene ser minst behov for å styrke samlinger i den enkelte menighet og nasjonale åpne og frivillige konferanser og fagdager.

Utvalget vil understreke at hver prost og kirkeverge svarer utfra sin kontekst, og at denne varierer mellom bispedømmene og mellom prostiene og fellesrådene. I bispedømmer hvor det er omfattende tilbud om fagdager, er det for eksempel sannsynlig at prostene og kirkevergene har lagt mindre vekt på å styrke dette feltet.

Sammenligner man oppslutningen om de ulike læringsarenaene fra prostene og kirkevergene, er det mest merkbart hvor like de to tabellene er. Proster og kirkeverger tenker altså på mange måter likt om hvilke læringsarenaer for ansatte i Den norske kirke som bør styrkes. Den største forskjellen mellom kirkeverger og proster er at kun halvparten så stor andel kirkeverger som proster ønsker å styrke de nasjonale åpne og frivillige konferansene og fagdage. Videre ønsker en noe større andel av kirkevergene enn prostene å styrke samlinger på prosti- og fellesrådsnivå, og en noe mindre andel kirkeverger enn proster ønsker å styrke regionale profesjonsdelte samlinger.

6.2 Konferanser og fagdager som retter seg mot kirkelig ansatte

6.2.1 Samlet oppslutning om arrangementene

6.2.1.1 Nasjonale konferanser og fagdager

Samlet oppslutning om åpne og frivillige nasjonale konferanser og fagdager arrangert av Kirkerådet er i et normalår mellom 1000 og 1500. Trosopplæringskonferansen er uten sammenligning den største konferansen, med mellom 800 og 1100 deltakere de siste årene. I tillegg er det de siste årene arrangert Kulturkonferanse, Mikkelmesskonferanse, Pilegrimskonferanse og Rekrutteringskonferanse som alle har samlet mellom 30 og 100 deltakere. Det arrangeres også HEL-konferanse og diakonikonferanse annethvert år hvor vertskapsbispedømmet er sterkt involvert,

sistnevnte i samarbeid med andre diakonale aktører. I tillegg arrangerer Bispemøtet annethvert år teologidagene.

Fra KA har utvalget fått opplyst at det per 1.12.2018 var 6235 stillinger i menighetsråd og fellesråd, og 1566 stillinger i Kirkerådet og bispedømmerådene. I dette tallet kan det være inkludert personer som har flere stillinger, og KA antar derfor at det reelle tallet er cirka 7400 ansatte. Dette innebærer at nasjonale konferanser og fagdager årlig har et deltakertall som tilsvarer mellom 13 og 20 % av alle ansatte i Den norske kirke.

6.2.1.2 Bispedømmerådenes og biskopenes konferanser og fagdager

Bispedømmekontorene har til sammenligning registrert fagdager og konferanser de har arrangert i årene 2016-2018, samt deltakerantall på disse. I dette er det ikke skilt mellom profesjonsdelte og tverrfaglige arrangementer. Samlet viser registreringen at det var:

- 4800 deltakelser i 2016
- 4100 deltakelser i 2017
- 6300 deltakelser i 2018

Dette innebærer at regionale konferanser og fagdager årlig har et deltakertall som tilsvarer mellom 55 og 85 % av de kirkelig ansatte. Det høye deltakerantallet er påvirket av at de ansatte blir innkalt, ikke invitert, til mange av disse fagdagerne. Dette er annerledes enn på nasjonalt nivå, hvor alle konferanser og fagdager er frivillige.

6.2.2 Geografisk deltakelse

En opptelling av 16 nasjonale konferanser i perioden 2016 til 2019 viser at det er tydelige forskjeller mellom bispedømmene i deltakelse på nasjonale konferanser og fagdager.

Arrangement	Bispedømmedeltakelse for de som jobbet i menighet (inkluderer her ikke proster og kirkeverger)										
	Oslo	Borg	Ham	Tuns	A og T	Stav	Björg	Møre	Nidar	S-H	N-H
2016											
Mikkelsmesskonferansen (Trondheim)	3			1		1			13	2	
Trosopplæringskonferansen* (Lillestrøm)	101	141	73	98	39	29	51	49	71	49	31
2017											
HELkonferansen (Trondheim)	6	12		2	7	12	9	9	19		3
Diakonikonferansen (Trondheim)	4	3	3	6	4	1	3	1	40	5	1
Kulturkonferansen (Oslo)	4	2			3	4	1	2	2		
Mikkelsmesskonferansen (Trondheim)	2	17	1	1	1	1			13		
Trosopplæringskonferansen** (Gardermoen)	98	128	47	90	55	30	52	41	83	47	19
2018											
Kulturkonferansen (Oslo)	5	7	2	2		1					
Trosopplæringskonferansen*** (Gardermoen)	95	118	42	83	40	25	37	30	65	34	13
Mikkelsmesskonferansen (Trondheim)	3	2	1	1		1		3	8	1	
Teologidagene (Oslo)	58	53	24	14	2	1	7	9	12	7	3
Nasjonal kirkelig pilegrimskonferanse (Harstad)								1		2	6
2019											
Fagdag om dåp (Oslo)	3	2									
Fagdag konfirmasjon (Oslo)	6	21	4	11	4			3			1
Sum	487	639	258	401	201	136	211	194	403	195	102

*Tallene for trosopplæringskonferansen 2016 er beregnet utfra de som har svart på evalueringen, som er cirka 50 % av deltakerne.

**Tallene for trosopplæringskonferansen 2017 er beregnet utfra de som har svart på evalueringen, som er cirka 50 % av deltakerne. Det ble i 2017 ikke spurt om hva deltakerne jobbet med, og man vet dermed ikke hvor stor andel som jobbet i menighet. Siden andelen konferansedeltakere kun varierte med ett prosentpoeng fra 2016 til 2018, er 2016-tallet (66,8 % av deltakerne jobbet da i menighet) brukt på 2017-tallene. Der man vet at 147 av deltakerne jobbet i Oslo bispedømme, har man altså anslått at 66,8 % av disse, altså 98, jobbet i menighet.

*Tallene for trosopplæringskonferansen 2016 er beregnet utfra de som har svart på evalueringen, som er cirka 50 % av deltakerne.

Tallet for deltakelse fra hvert bispedømme må sees i sammenheng med antall ansatte i det aktuelle bispedømmet, og hvilke tilbud om fagdager som finnes regionalt. Kirkevalget gir bispedømmevis oversikt over antall stemmeberettigede kirkelig ansatte, inkludert lek og prester, og kan slik brukes til å anslå hvor stor andel av ansatte i trossamfunnet Den norske kirke som jobber i de ulike bispedømmene. Dette gir grunnlag for å se på hvilke bispedømmer som er overrepresentert og underrepresentert på nasjonale åpne og frivillige konferanser og fagdager:

	Oslo	Borg	Ham	Tuns	A og T	Stav	Björg	Møre	Nidar	S-H	N-H	Sum
Andel deltakere fra bispedømmet	16 %	21 %	9 %	13 %	7 %	4 %	7 %	6 %	13 %	6 %	3 %	100 %
Bispedømmets andel av ansatte i Dnk	11 %	12 %	9 %	10 %	11 %	10 %	12 %	5 %	9 %	6 %	5 %	100 %
Andel deltakere minus andel ansatte	5 %	9 %	0 %	4 %	-4 %	-6 %	-5 %	1 %	4 %	0 %	-2 %	0 %

Tabellens første linje viser hvor stor andel av deltakerne på de aktuelle nasjonale konferansene og fagdagerne 2016-2019 som kommer fra de ulike bispedømmene. Utregningen av disse tallene er basert på summen for deltakere. Tabellens andre linje viser hvor stor andel av de ansatte i trossamfunnet Den norske kirke som jobber i de ulike bispedømmene. Tabellens tredje linje er linje 1 minus linje 2. Grønt tall innebærer at det aktuelle bispedømmet er overrepresentert på nasjonale fagdager og konferanser. Rødt tall viser at det aktuelle bispedømmet er underrepresentert på disse arrangementene.

Oversikten viser at Oslo, Borg, Tunsberg, Møre og Nidaros er overrepresentert på disse nasjonale konferansene og fagdagerne. Dette er ikke overraskende all den tid 15 av de 16 konferansene og fagdagerne i oversikten ble arrangert enten i Oslo eller Trondheim. Agder, Stavanger, Bjørgvin og Nord-Hålogaland er underrepresentert på nasjonale fagdager og konferanser. Mest tydelig er tallene for Stavanger og Bjørgvin, som man utfra antall ansatte i bispedømmet kunne anslå at ville ha dobbelt så mange deltakere på nasjonale konferanser og fagdager. Hamar og Sør-Hålogaland har en deltakerandel som i stor grad svarer til bispedømmets andel av ansatte i Den norske kirke. Utvalget vil presisere at det kan være en sammenheng mellom gode tilbud regionalt og færre deltakere på nasjonale konferanser.

Denne oversikten viser at de nasjonale konferansene og fagdagerne til en viss grad henter deltakere fra alle bispedømmer. Samtidig blir det tydelig at konferansene og fagdagerne treffer et sted mellom regionalt og nasjonalt. Oslo, Tunsberg og Borg, som er de bispedømmene som har best konferanse- og fagdagstilbud nær seg, har nærmere halvparten av deltakerne på nasjonale konferanser og fagdager, mens de kun har en tredel av de kirkelig tilsatte.

6.2.3 Profesjonenes deltakelse

Det er store forskjeller mellom profesjoner i hvor mye de reiser på fagdager og konferanser nasjonalt. Profesjonene reiser til en viss grad på hver sine konferanser. Et utvalg av 16 nasjonale fagdager og konferanser arrangert fra 2016 til 2019, hvor profesjonene prest, diakon, undervisnings-/trosopplæringsansatt og kirkemusiker er telt hver for seg, viser dette:

	Utvalgte profesjoner blant de som jobbet i menighet				
	Prest	Diakon	Kirkemusiker	Undervisningsansatt	Sum
2016					
Mikkelsmesskonferansen 2016	9	4	5	2	20
Trosopplæringskonferansen 2016*	156	80	45	455	736
2017					
HELkonferansen 2017	29	23	0	3	55
Diakonikonferansen 2017 (inkluderer frivillige fra mnh)	1	48	0	0	49
Kulturkonferansen 2017	2	1	1	1	5
Mikkelsmesskonferansen 2017	10	0	22	1	33
Trosopplæringskonferansen 2017**			Ukjent		
2018					
Kulturkonferansen 2018	0	0	0	0	0
Trosopplæringskonferansen 2018***	83	39	36	388	546
Mikkelsmesskonferansen 2018	10	2	6	2	20
Teologidagene 2018	187	0	0	1	188
Nasjonal kirkelig pilegrimskonferanse 2018	7	2	0	0	9
2019					
Fagdager om dåp 2019	3	0	0	2	5
Fagdager konfirmasjon 2019	16	3	0	28	47
Antall deltakelser på disse konferansene fra profesjonen	513	202	115	883	1713

*Tallene for trosopplæringskonferansen 2018 er beregnet utfra de som har svart på evalueringen, som er cirka 50 % av deltakerne.

**Siden det ikke ble spurt om profesjoner i 2017-evalueringen, og siden tallene varierer for mye mellom 2016 og 2018 til at man kan bruke samme andel og anslå tall for 2017, er disse tallene ikke med.

***Tallene for trosopplæringskonferansen 2018 er beregnet utfra de som har svart på evalueringen, som er cirka 50 % av deltakerne.

Utvalget vil understreke at bredden i deltakelsen er påvirket av hvem som er invitert til de ulike fagdager og konferansene. Mikkelsmesskonferansen, Trosopplæringskonferansen, HEL-konferansen, Diakonikonferansen og Teologidagene profileres nasjonalt, dels til ulike profesjoner. Kulturkonferansen retter seg først og fremst mot kulturaktører i eller nær Den norske kirke. Nasjonal kirkelig pilegrimskonferanse bytter arrangørsted mellom bispedømmer og retter seg særlig mot aktører på pilegrimsfeltet. Det er også en del av dette bildet at fagforeninger, organisasjoner, institutter og studiesteder arrangerer kurs og fagdager som gjerne retter seg mot én profesjon.

Utvalget vil peke på at:

- Diakonikonferansen 2017 hadde 48 deltakende diakoner eller diakonimedarbeidere og 1 deltakende prest. Ingen deltakere var undervisningsansatte eller kirkemusikere.
- Blant de som evaluerte trosopplæringskonferansen 2018 var det 10 ganger så mange trosopplærings- og undervisningsansatte som kirkemusikere og diakoner. Det var fem ganger så mange trosopplærings- og undervisningsansatte som prester.
- På Mikkelsmesskonferansen 2017 deltok 22 kirkemusikere, 10 prester, 1 undervisningsansatt og ingen diakoner.
- På Teologidagene 2018 deltok 187 personer i prestedtjeneste.

Tallene viser videre at det er stor forskjell mellom profesjonene når det gjelder andel ansatte som deltar på nasjonale konferanser og fagdager:

- Av cirka 700 undervisningsansatte var det 400 deltakelser på en nasjonal konferanse eller fagdager i 2016 og 2018.

- Av cirka 300 diakoner og diakonimedarbeidere var det 45 deltakelser på en nasjonal konferanse eller fagdager i 2018. For denne faggruppen svinger samtidig tallet fra år til år, og i 2017 og 2019 med Diakonikonferanse og HEL-konferanse, er tallet dobbelt så høyt.
- Av cirka 1200 prester var det 341 deltakelser på en nasjonal konferanse eller fagdager i 2018. Over halvparten av disse deltok på Teologidagene, som arrangeres annethvert år.
- Av cirka 850 kirkemusikere var det 45 deltakelser på en nasjonal konferanse eller fagdager i 2018.

For noen av konferansene 2016-2019 er det mulig å avdekke om de ansatte reiser alene eller sammen med andre ansatte eller frivillige fra egen menighet på konferansen. Samlet viser dette tallet at 103 av 180 deltakere på disse konferansene reiste alene.

6.2.4 Prostenes og kirkevergenes vurdering

Foruten å bli spurt hvilke læringsarenaer som bør styrkes, er prostene og kirkevergene også spurt «Hvordan opplever du dagens tilbud om åpne og frivillige fagdager og konferanser i forhold til ressursene du disponerer som leder?» Igjen er prostene og kirkevergenes svar preget av sin kontekst. Det må også presiseres at prostene og kirkevergene har vurderer både nasjonale og regionale arrangementer. Følgende tekst var innledning til spørsmålene om fagdager og konferanser i spørreundersøkelsen: “Kirkerådet, biskopene, bispemøtet og bispedømmerådene arrangerer hvert år en rekke fagdager og konferanser. I denne undersøkelsen er vi opptatt av de åpne og frivillige fagdager og konferansene (som Trosopplæringskonferansen), ikke obligatoriske og/eller lukkede samlinger (som f.eks. biskopens fagdager som er del av tilsynet). Vi snakker altså om arrangementer nasjonalt eller regionalt som retter seg mot kirkelig tilsatte og som de tilsatte sammen med leder må vurdere om de skal dra på. I tilknytning til disse vil vi gjerne vite noe om lederes vurdering av kost/nytte.”

Prostenes svar fordeler seg slik:

Hvordan opplever du dagens tilbud om åpne og frivillige fagdager og konferanser i forhold til ressursene du disponerer som leder?

Svar	Prosent	Nummer
• Jeg opplever knapphet på tid og knapphet på penger, slik at det er krevende å sende ansatte på slike arrangementer	44.87%	35
• Jeg opplever knapphet på tid, men ikke knapphet på penger til å finansiere deltakelse på slike arrangementer og reisen dit	23.08%	18
• Jeg opplever at det ikke er knapphet på de ansattes tid, men knapphet på penger til å finansiere deltakelse på slike arrangementer og reisen dit	20.51%	16
• Jeg opplever ikke knapphet på tid og knapphet på penger når det gjelder å sende de ansatte på slike arrangementer	11.54%	9
Totalt	100.00%	78

Som ledere opplever altså 88,5 % av prostene at det er knapphet på enten tid eller penger eller begge deler når det gjelder å sende ansatte på nasjonale eller regionale fagdager og konferanser. Til sammen opplever noen flere (68 %) knapphet på tid sammenlignet med de som opplever knapphet på penger (65,4%). Utvalget vil presisere at responsen fra prostene trolig er preget av at det varierer hvor mye penger prostene selv disponerer og hvor mye som disponeres sentralt i bispedømmet.

Kirkevergene er stilt det samme spørsmålet, og svarene fordeler seg slik:

Svar	Prosent	Nummer
<ul style="list-style-type: none"> Jeg opplever knapphet på tid og knapphet på penger, slik at det er krevende å sende ansatte på slike arrangementer 	35.25%	49
<ul style="list-style-type: none"> Jeg opplever knapphet på tid, men ikke knapphet på penger til å finansiere deltakelse på slike arrangementer og reisen dit 	19.42%	27
<ul style="list-style-type: none"> Jeg opplever at det ikke er knapphet på de ansattes tid, men knapphet på penger til å finansiere deltakelse på slike arrangementer og reisen dit 	24.46%	34
<ul style="list-style-type: none"> Jeg opplever ikke knapphet på tid og knapphet på penger når det gjelder å sende de ansatte på slike arrangementer 	20.86%	29
Totalt	100.00%	139

Som ledere opplever altså 79 % av kirkevergene at det er knapphet på enten tid eller penger når det gjelder å sende ansatte på slike arrangementer. Til sammen opplever noen flere (59,5%) knapphet på penger sammenlignet med de som opplever knapphet på tid (43,5 %).

Det mest slående med disse svarene er at en dobbelt så høy andel kirkeverger som proster ikke opplever knapphet på tid og knapphet på penger når det gjelder å sende de ansatte på åpne og frivillige konferanser og fagdager. Det er også interessant at mens prostene opplever tid som viktigste mangelvare, er penger den viktigste mangelvaren for kirkevergene.

En krysning med spørsmål om bispedømmetilhørighet viser at det ikke er slik at de som ofte har lang reisevei til nasjonale konferanser og fagdager opplever større knapphet på tid og penger enn de som har kort reisevei. Andelen kirkeverger og proster som ikke opplever knapphet på tid og penger, er relativt lik i mange bispedømmer.

Prostene og kirkevergene er i undersøkelsen også som nevnt spurt hvilke læringsarenaer som bør styrkes. Av sju læringsarenaer er her «nasjonale åpne og frivillige konferanser og fagdager» den arenaen som nest færrest proster og nest færrest kirkeverger ønsker å styrke. 25,6 % av prostene og 11,9 % av kirkevergene ønsker å styrke dette.

Kirkevergene og prostene er videre spurt hva de mener er det viktigste målet med åpne og frivillige konferanser og fagdager. Prostene svarer som følger:

Hva mener du at bør være det viktigste målet med åpne og frivillige fagdager og konferanser?

Svar	Prosent	Nummer
<ul style="list-style-type: none"> At de ansatte får styrket fellesskap med andre ansatte 	2.70%	2
<ul style="list-style-type: none"> At de ansatte får motivasjon og inspirasjon 	54.05%	40
<ul style="list-style-type: none"> At de ansatte får økt teoretisk kunnskap knyttet til noe i jobben sin 	6.76%	5
<ul style="list-style-type: none"> At de ansatte endrer noe av praksisen i jobben sin 	1.35%	1
<ul style="list-style-type: none"> At de ansatte videreutvikler arbeidet i sin menighet 	35.14%	26
Totalt	100.00%	74

Kirkevergene svarer som følger:

Svar	Prosent	Nummer
● At de ansatte får styrket fellesskap med andre ansatte	5.80%	8
● At de ansatte får motivasjon og inspirasjon	56.52%	78
● At de ansatte får økt teoretisk kunnskap knyttet til noe i jobben sin	7.97%	11
● At de ansatte endrer noe av praksisen i jobben sin	0.00%	0
● At de ansatte videreutvikler arbeidet i sin menighet	29.71%	41
Totalt	100.00%	138

Her er det først og fremst merkbart hvor likt proster og kirkeverger vurderer det viktigste målet med arrangementene. For begge grupper er de ansattes motivasjon og inspirasjon det klart viktigste målet, med over 50 % oppslutning. I begge grupper er det også nest flest som mener at det viktigste målet er at de ansatte videreutvikler arbeidet i sin menighet, med rundt 30 % oppslutning.

Kirkevergene og prostene er også spurt om hvordan de opplever den reelle effekten av dagens regionale og nasjonale fagdager og konferanser. Kirkevergene svarer som følger:

Hva mener du at er den reelle effekten av dagens fagdager og konferanser?

Svar	1 - Ikke i det hele tatt	2 - I liten grad	3 - I noen grad	4 - I stor grad	5 - I svært stor grad	Totalt	Gjennomsnitt
De ansatte får styrket fellesskap med andre ansatte	2 1.47%	10 7.35%	64 47.06%	49 36.03%	11 8.09%	136 100.00%	3.42
De ansatte får motivasjon og inspirasjon	2 1.47%	11 8.09%	61 44.85%	51 37.50%	11 8.09%	136 100.00%	3.43
De ansatte får økt teoretisk kunnskap om noe i jobben sin	4 2.94%	22 16.18%	80 58.82%	26 19.12%	4 2.94%	136 100.00%	3.03
De ansatte endrer noe av praksisen i jobben sin	11 8.09%	63 46.32%	54 39.71%	6 4.41%	2 1.47%	136 100.00%	2.45
De ansatte videreutvikler arbeidet i sin menighet	4 2.94%	38 27.94%	73 53.68%	14 10.29%	7 5.15%	136 100.00%	2.87
Total	23 3.38%	144 21.18%	332 48.82%	146 21.47%	35 5.15%	680 100.00%	3.04

Prostene svarer som følger:

Hva mener du at er den reelle effekten av dagens fagdager og konferanser?

Svar	1 - Ikke i det hele tatt	2 - I liten grad	3 - I noen grad	4 - I stor grad	5 - I svært stor grad	Totalt	Gjennomsnitt
De ansatte får styrket fellesskap med andre ansatte	0 0.00%	6 7.69%	34 43.59%	36 46.15%	2 2.56%	78 100.00%	3.44
De ansatte får motivasjon og inspirasjon	0 0.00%	2 2.56%	31 39.74%	38 48.72%	7 8.97%	78 100.00%	3.64
De ansatte får økt teoretisk kunnskap om noe i jobben sin	1 1.28%	11 14.10%	43 55.13%	20 25.64%	3 3.85%	78 100.00%	3.17
De ansatte endrer noe av praksisen i jobben sin	4 5.13%	29 37.18%	36 46.15%	7 8.97%	2 2.56%	78 100.00%	2.67
De ansatte videreutvikler arbeidet i sin menighet	1 1.28%	16 20.51%	45 57.69%	11 14.10%	5 6.41%	78 100.00%	3.04
Total	6 1.54%	64 16.41%	189 48.46%	112 28.72%	19 4.87%	390 100.00%	3.19

Her ser vi at prostene på alle de fem indikatorene i kolonnen lengst til høyre har en mer positiv vurdering av fagdager og konferanser enn det kirkevergene har.

6.2.5 Utvalgets vurdering

I innspillene fra kirkefagavdelingene uttrykker noen en skepsis til nasjonale arrangementer. Utvalget ser verdien av noen nasjonale arrangementer, men har samtidig ikke gått inn i vurderingen av enkeltkonferanser og fagdager. Utvalget mener i stedet at hver fagdag og konferanse må evalueres utfra antall deltakere, hva de sitter igjen med og hvor mye ressurser som er brukt. Ressursbruken er ikke kartlagt av utvalget. Særlig er det viktig at arrangører har en oversikt over tidsbruk knyttet til fagdager og konferanser, for at vurderingen av kostnader knyttet til arrangementet skal være reell.

Utvalget slutter seg til prostene og kirkevergene som uttrykker at det viktigste målet med fagdager og konferanser er at deltakerne blir motivert og inspirert. Slike arrangementer har og bør ha en viktig funksjon som inspirasjonssted. Utvalget vil likevel spørre om det er behov for en nedskalering av nasjonale konferanser og legge til rette for mer faglig utviklingsarbeid nærmere soknet. Det nasjonale nivået er viktig, men det må ikke nødvendigvis innebære at alle må reise til samme sted. Det kan være en rasjonell arbeidsform at det nasjonalt utvikles konferansemaal og -moduler som kan gjennomføres regionalt for å nå flere med det faglige utviklingsarbeidet som er gjort. I utvikling av konferanser bør en ha arbeidet i soknet i fokus.

Utvalget vil videre peke på potensialet for større kompetanse på prosjektstyring i kirkefagforvaltningen. Det finnes ulike prosjektstyringsverktøy som kan brukes blant annet i forbindelse med planlegging, gjennomføring og evaluering av større arrangementer. Dette vil kunne være av stor nytte for dem som skal arrangere, og det vil kunne øke kvaliteten, ressursforvaltningen og deltakelsen på arrangementene og gjøre at man får mer ut av dem.

Utvalget mener også det er større potensial for kontakt med deltakerne før og etter større arrangementer for å øke utbyttet av disse. Utvalget mener også at det er viktig at det er en god dynamikk og dialog mellom det som skjer regionalt og nasjonalt. Nasjonale arrangementer må bruke regionale og lokale ressurser, og de må følges opp av fokus regionalt og lokalt.

Utvalget vil videre peke på at mange konferanser og fagdager på nasjonalt nivå i Den norske kirke i stor grad brukes av én faggruppe. At ansatte i hovedsak reiser på arrangementer knyttet til eget fagfelt, kan være et uttrykk for at de primært søker utvikling og nettverk innen eget fagfelt. Utvalgets undersøkelser gir et inntrykk av at cirka halvparten av deltakerne på nasjonale konferanser

og fagdager reiser alene. Å få reise alene på en konferanse, kan gi viktig påfyll og et større fellesskap. Samtidig er det en viktig samtale før konferanser og fagdager hvilken effekt det har at man sender bare en. Det gir ikke nødvendigvis den samme læringseffekten.

Generelt mener utvalget at det er viktig å se på hva man vil oppnå med fagdager og konferanser i Den norske kirke. For å styrke dette bør deltakerne på slike dager alltid få tilgang til en elektronisk evaluering kort tid etter dagen. Videre er det avgjørende at evalueringen stiller spørsmål som er knyttet til det som er målet ved arrangementet. Når prostere og kirkeverger legger stor vekt på at fagdager og konferanser bør være motiverende og inspirerende, bør evalueringer etterspørre i hvilken grad dette målet ble nådd og hva deltakerne mener bør gjøres for at man i større grad skal nå målet.

6.3 Biskop og bispedømmeråd

Alle kirkefagavdelingene på bispedømmekontorene framhever i innspillrunden viktigheten av kirkefaglig arbeid på bispedømmenivå. Mange av fagdage i bispedømmene er knyttet til biskopens tilsyn.

Blant prostene ønsker flest (55,1 %) å styrke regionale tverrfaglige konferanser og fagdager i bispedømmene. Blant kirkevergene er det flest som ønsker å styrke samlinger på prosti- og fellesrådsnivå, men nest flest (50,8 %) som ønsker å styrke regionale tverrfaglige konferanser og fagdager.

Regionale *profesjonsdelte* samlinger er den tredje mest aktuelle læringsarenaen å styrke både for prostene og kirkevergene som har svart på undersøkelsen, med henholdsvis 46,2 % og 38,8 % oppslutning.

6.3.1 Utvalgets vurdering

Utvalget vil påpeke at det er til dels store forskjeller mellom bispedømmene når det gjelder tilbudet av konferanser og fagdager. Noen bispedømmer har studiesteder og organisasjoner som arrangerer åpne fagdager og konferanser som retter seg mot ansatte i Den norske kirke. Andre har få supplerende tilbud til arrangementer og initiativer fra bispedømmekontoret, noe som gjør sistnevnte viktigere.

Bispedømmet er en svært viktig arena for læring og vil fortsatt være det. Her skjer læring utfra biskopens tilsyn og utfra bispedømmerådets oppdrag om å vekke og nære det kristelige liv i soknene. Via alle bispedømmene når man ut til alle sokn med kirkefaglig betjening, og bispedømmekontorene er koordinatorene for fagutvikling i menighetene. Bispedømmene er også viktige bidragsyttere inn i regionale utviklingsprosjekter. For at alle typer sokn skal ha lik tilgang på kirkefaglig kompetanse, er det viktig at denne fortsatt ligger på bispedømmenivå. Utvalget er klar over at enkelte større fellesråd ansetter kirkefaglige rådgivere. I disse tilfellene er det viktig at det er god rolleavklaring, arbeidsfordeling og felles målforståelse opp mot kirkefagavdelingen ved bispedømmekontoret og biskopens tilsyn.

6.4 Prostinivået og fellesrådsnivået som læringsarena

6.4.1 Beskrivelse

Prostene er i tjenesteordningen «forpliktet på de mål og strategier som er fastsatt for virksomheten i Den norske kirke og i vedkommende bispedømme og skal støtte opp om tiltak som fremmer disse». Prosten leder prestetjenesten på vegne av biskopen og har ansvar for arbeidsplaner for prestene. Kirkevergen er daglig leder for fellesrådets virksomhet, som inkluderer arbeidsgiveransvaret for alle tilsatte som lønnes over fellesrådets budsjett.

Prostiet brukes allerede som en ramme for ulike kurs for ansatte. Når bispedømmenivået skal nå ut til alle sokn med blant annet menighetsråds kurs og implementering av dåpssatsing, brukes prostiet. Dette oppleves som en effektiv måte å nå alle på, og gir minst reising. I bispedømmene brukes også prostiet til samlinger for ulike faggrupper. Antall fagsamlinger på prostinivå som kirkefaglige rådgivere på bispedømmenivå deltok på i 2018 som medarrangør eller bidragsyter i 2081, var ifølge bispedømmenes registrering 127. Dersom man regner med 6 årlige samlinger i hvert prosti, innebar dette at kirkefaglig ansatte bidro på ca. 1/5 av fagsamlinger for ansatte på prostinivå, også kalt konventer eller tjenestekonferanser. Prostene får også henvendelser om prostivise kurs fra andre aktører.

Prostiet er samtidig en variabel enhet. Antall ansatte, geografisk spredning, folketall og tilgjengelige faglige samarbeidspartnere utenfor Den norske kirke varierer sterkt mellom prostiene i Norge. Dette gjelder også fellesrådsnivået.

Når det gjelder ansatte, er samlinger på prostinivået enten prostens møte med de prester vedkommende leder, eller prosten og kirkevergen(e)s møte med sine ansatte. Mange steder har man en veksling mellom tverrfaglige samlinger og samlinger kun for prestene. På denne måten er samlinger på prostinivå styrt av prosten, ofte i samarbeid med kirkevergen(e). Mange steder har også fagforeningene en rolle når det kommer til valg av faglig innhold på samlinger i prostiet.

6.4.2 Spørreundersøkelse med proster og kirkeverger

Nest etter regionale tverrfaglige samlinger på bispedømmenivå, vil prostene styrke «samlinger på prosti- eller fellesrådsnivå». 52,6 % av prostene ønsker å styrke dette. For kirkevergene er denne læringsarenaen den som flest ønsker å styrke, med 61,9 %.

6.4.3 Utvalgets vurdering

Kirkefagavdelingene i 7 av 11 bispedømmer gir på ulike måter uttrykk for at de ønsker å styrke prostinivået som kirkefaglig læringsarena. Flere beskriver gode erfaringer med kurs, læring og fagdager på dette nivået, og legger dette til grunn for at de ønsker å styrke denne læringsarenaen.

Utvalget mener at det allerede er en dreining mot mer bruk av prostinivået når det gjelder kompetanseutvikling. Utvalget mener at det ligger økte muligheter i at mer læring skjer i prostiet og fellesrådet. For å videreutvikle faglig utviklingsarbeid i prostiet og fellesrådet er man etter utvalgets mening avhengig av forutsigbarhet og langsiktig planlegging. Det er viktig at både bispedømmekontorene og Kirkerådet legger vekt på dette. Bispedømmekontorene bør videre sammen med prostene og kirkevergene reflektere rundt utviklingsarbeidet i menighetene i prostiet.

Kirkerådet har også en viktig rolle i styrking av prosti- og fellesrådsnivået ved at man i utvikling av arbeidsmetoder og læringsressurser legger opp til at slike skal kunne brukes av bispedømmekontorene i samvirke med prostene og kirkevergene.

6.5 Menigheten som læringsarena

6.5.1 Beskrivelse

Som nevnt vektlegger utvalget læring gjennom praksis og refleksjon i faglige fellesskap. For kirkelig ansatte er soknet det viktigste stedet for praksis. Ansatte, frivillige, råd, utvalg og andre kirkemedlemmer utøver, reflekterer rundt og utvikler menighetens praksis på sitt sted.

I spørreundersøkelsen til kirkeverger og proster er samlinger i den enkelte menighet den læringsarenaen som færrest vil styrke, med henholdsvis 11,5 % oppslutning blant kirkevergene og 11,2 % blant prostene. Utvalget tolker ikke dette som at kirkeverger og proster har liten tro på menighetens som læringsarena, men at det for de ansatte er en fordel også å være en del av en

større sammenheng for å dele erfaringer og lære sammen. At en del staber er samlokalisert på tvers av menigheter, kan også ha hatt innvirkning på svarene.

6.5.2 Utvalgets vurdering

Utvalget mener det er en kjerneoppgave for kirkefagforvaltningen å legge til rette for læring og utvikling også på soknenivå. Det er viktig å bidra til å utvikle en kultur for å dele erfaringer og utvikle refleksjonsverktøy som kan brukes av ansatte, frivillige og råd. Kirkefagforvaltningen har en viktig rolle i å tilrettelegge slike ressurser for menighetene. Det er et ledelsesansvar å skape rom i en travel arbeidshverdag til faglig refleksjon og samtale om utviklingsmuligheter. Slik utvikles en stabskultur der det å dele og reflektere over erfaringer skaper læring og utvikling av kirkens virksomhet. Dette krever at det settes av tid og at det etableres arenaer, for eksempel i stabsmøtene til felles erfaringsdeling og refleksjon, og til at medarbeiderne har tid til faglig fordypning. Tverrfaglig samarbeid i kirkens stab, med frivillige medarbeidere i menigheten og i dialog med kompetanseinstitusjoner i lokalsamfunnet utgjør også viktige læringsarenaer.

Rådgivere både på bispedømmekontorene og i Kirkerådet har en viktig rolle i å fange opp og løfte fram beste praksis, skape arenaer for å dele faglige impulser og fremme deling mellom menighetene. Kirkefagrådgivere fra bispedømmekontorene og Kirkerådet kan bidra til læring og utvikling i menighetene gjennom veiledning og dialog ut fra konkrete henvendelser fra menighetene, og tilby utviklingssamtaler og formidling av relevante ressurser for å utvikle menighetenes arbeid. Faglige impulser som utvikles og deles på regionale og nasjonale arenaer får størst betydning når de støtter opp under et godt kirkefaglig arbeid i menighetene.

6.6 Ny teknologi for faglig utvikling og inspirasjon

I mandatet er utvalget bedt om å «Vurdere bruk av ny teknologi i arbeid for faglig utvikling og inspirasjon for ansatte lokalt i Den norske kirke».

6.6.1 Spørreundersøkelse med prostene

I spørreundersøkelsen til prostene og kirkevergene ble «ny teknologi» beskrevet slik: «Ny teknologi gir mulighet for å tenke læring på nye måter. I «Reformasjon nå» i forbindelse med reformasjonsjubileet, gjennomførte 800 prester etterutdanning som i stor grad var basert på videoer som ble spilt av på prostisamlinger og fulgt opp av faglige samtaler. På denne måten kan ansatte følge et foredrag fra sitt arbeidssted heller enn å reise til forelesningen. Dette gir bedre tilgang til kontinuerlig faglig utvikling. En annen måte å bruke teknologi på, er å tilby nettmøter hvor kirkelig ansatte kan delta fra sin datamaskin i en faglig samtale med en fagressurs og noen kirkelig ansatte fra resten av landet.»

Prostene svarer følgende om sin innstilling til fagutvikling gjennom ny teknologi:

Dersom det i større grad tilbys videoressurser og nettmøter for fagutvikling - hvordan vil du som leder forholde deg til bruk av arbeidstid på dette?

Svar	Prosent	Nummer
• oppmuntre de ansatte til bruk av dette individuelt	11.54%	9
• være åpen for å bruke videoressurser i protisasmlinger eller andre fagsamlinger	76.92%	60
• være skeptisk til om dette er verdt å bruke arbeidstid på	7.69%	6
• sagt nei til at ansatte kunne bruke arbeidstid på dette	0.00%	0
• ikke hatt noen mening om dette	3.85%	3
Totalt	100.00%	78

Mer enn 3 av 4 proster er altså åpne for å bruke videoressurser i fagsamlinger hvor dette kan være relevant, og totalt er 88,4 % av prostene positive til bruk av slike ressurser.

Kirkevergene svarer som følger på det samme spørsmålet:

Dersom det i større grad tilbys videoressurser og nettmøter for fagutvikling - hvordan vil du som leder forholde deg til bruk av arbeidstid på dette?

Svar	Prosent	Nummer
• oppmuntre de ansatte til bruk av dette individuelt	30.08%	40
• være åpen for å bruke videoressurser i fagsamlinger for ansatte	59.40%	79
• være skeptisk til om dette er verdt å bruke arbeidstid på	8.27%	11
• sagt nei til at ansatte kunne bruke arbeidstid på dette	0.00%	0
• ikke hatt noen mening om dette	2.26%	3
Totalt	100.00%	133

En mindre andel kirkeverger er altså åpne for å bruke videoressurser i fagsamlinger for ansatte, mens en større andel vil oppmuntre de ansatte til bruk av dette individuelt. At kirkevergene i motsetning til prostene leder en stor bredde av profesjoner, har trolig hatt innvirkning på kirkevergenes vurdering. Samlet er 89,4 % av kirkevergene positive til bruk av videoressurser og nettmøter.

På spørsmålet «Hva er din holdning til videoressurser og nettmøter sammenlignet med åpne og frivillige fagdager og konferanser?», svarer proster og kirkeverger mye likt. 51,3 % av prostene og 46,2 % av kirkevergene ønsker ikke at ressurser omprioriteres fra dagens fagdager og konferanser til å tilby mer videoressurser og nettmøter. 46,2 % av prostene og 49,2 % av kirkevergene ønsker en slik omprioritering. 2,6 % av prostene og 4,6 % av kirkevergene ønsker en kraftig reduksjon i dagens fagdager og konferanser for å satse sterkt på videoressurser og nettmøter. Prostene og kirkevergene fordeler seg altså ganske likt mellom de som ikke ønsker at ressurser omprioriteres fra dagens fagdager og konferanser til å tilby mer videoressurser og nettmøter, og de som ønsker det.

6.6.2 Utvalgets vurdering

I innspillrunden ble kirkefagavdelingene spurt: «Hvordan mener dere at ny teknologi kan brukes til å heve kvaliteten på det kirkefaglige?» Kirkefagavdelingen nevner webinar og e-kurs, strømming av konferanser og kurs, videomøter. Det blir pekt på hvordan dette kan gi mulighet for inspirasjon uten mye bruk av økonomi og tid på reising og overnatting, og det blir etterlyst at profesjonell e-læring settes i system for alle ansatte, knyttet opp mot en etablert plattform.

Utvalget vil peke på at det finnes tema og møter hvor det er mer tjenlig å være fysisk i samme rom. Faglige samlinger i prosti og fellesråd har også en viktig funksjon i å bygge nettverk mellom medarbeidere som ofte er eneste ansatte på sitt felt i menigheten. Samtidig mener utvalget at man i det kirkefaglige arbeidet oftere kan benytte seg av nettmøter, videoressurser og annen ny teknologi enn man gjør i dag. Dette vil være et nyttig verktøy på prosti- og menighetsnivå. For eksempel kan teknologiske ressurser brukes inn i et møte for å sette i gang en samtale, ansatte kan bruke e-læringsressurser i forbindelse med oppstart i ny stilling og i forbindelse med endringer, og ansatte kan samles for å se et foredrag fra en konferanse i stedet for å reise til den. Det bør som hovedregel legges til rette for direkte strømming av utvalgte deler av konferanser. Slik får flere del i den kunnskap og inspirasjon som formidles. Ressursene kan alt i alt brukes til å fremme lærende fellesskap på nye måter. Kirkefagavdelingene ser muligheter for dette, og mange ønsker det. Det utvikles stadig ny og bedre teknologi som gjør disse verktøyene mer egnet for samhandling og læring. Alt ligger altså til rette.

For at en større satsning på læring gjennom ny teknologi skal være vellykket, vil utvalget samtidig peke på noen viktige faktorer:

- Kirkerådet må være i dialog med bispedømmene om utviklingen av slike læringsressurser.
- Ressursene må ta utgangspunkt i hvor forskjellig kirkevirkeligheten er rundt i landet.
- Bispedømmene må kjenne til og oppmuntre til bruk av videoressurser og nettmøter.
- Den norske kirke trenger én tydelig plattform hvor disse ressursene er enkelt tilgjengelig for alle ansatte.
- Det må gis grundig opplæring, og veiledninger for bruk må ligge enkelt tilgjengelig på den nevnte plattformen.
- Ressursene som utvikles, må dra veksler på fagmiljøer utenfor rettssubjektet.
- Ressursene som utvikles, må løfte fram «beste praksis» gjennom møter med ansatte som selv jobber i menighet.
- Det er viktig med forankring, faglighet og kommunikasjon.

Utvalget vil også fremheve videomøter som verktøy i annen møtevirksomhet. I alle bispedømmer utenom Oslo, samt nasjonalt, vil fysisk møte i et geografisk representativt organ innebære mye reisevirksomhet. Dette viser at det er store gevinster med hensyn til klimautslipp, tidsbruk og kostnader på å øke bruken av Skype eller andre videomøteløsninger. På bakgrunn av dette anbefaler utvalget at det legges teknisk til rette for og gjøres opplæring av ansatte for at alle organer driftet av bispedømmene og Kirkerådet skal tilby medlemmer å delta gjennom videoløsning.

6.7 Etter- og videreutdanning i rettssubjektet Den norske kirke

6.7.1 Beskrivelse

Utvalget er i mandatet bedt om å «Kartlegge etter- og videreutdanning i

bjektet Den norske kirke og etterbruken av denne». Etterutdanning regnes som kurs som gir vedlikehold og oppdatering av kompetanse innenfor eksisterende utdanningsnivå og stilling. Dette har en overlapp med konferanser, fagsamlinger og fagdager, og er behandlet i forbindelse med dette

i rapporten. Videreutdanning regnes som emner som gir ny formell kompetanse på universitets- og høyskolenivå.

Utvalget har forsøkt å innhente fakta om videreutdanning i rettssubjektet. Det har ikke latt seg gjøre å finne noen nasjonal oversikt over dette. Utvalget henvendte seg derfor gjennom stiftsdirektørene med en spørreundersøkelse til alle landets om lag 100 proster som blant annet tok opp dette spørsmålet. 78 av prostene har svart på undersøkelsen, og dette gir et bilde av omfanget av videreutdanning blant prester i Den norske kirke, men ikke blant proster og kontoransatte.

Etter- og videreutdanning for prester samordnes av Bispemøtet og er på mange bispedømmekontor lagt til personalavdelingen. KA - Arbeidsgiverorganisasjon for kirkelige virksomheter tilrettelegger gjennom sine partssammensatte fagutvalg for kirkemusikk, diakoni og kirkelig undervisning etter- og videreutdanningstilbud for medarbeidere som har kirkelig fellesråd som arbeidsgiver.

På spørsmål om videreutdanning oppgir 66 av 78 proster at en eller flere ansatte har tatt dette de siste to årene. Prostene fikk i undersøkelsen beskjed om at kurset «Reformasjon nå», som 800 prester tok, ikke skulle regnes med.

Prostene ble så spurt: "Hvor mange studiepoeng til sammen vil du anslå dette til i løpet av de siste to årene?" 16,7 % av prostene svarer at det er avlagt 0-9 studiepoeng, 12,8 % at det er avlagt 10-19 studiepoeng, 33,3 % at det er avlagt 20-29 studiepoeng, 17,9 % at det er avlagt 30-49 studiepoeng og 19,2 % at det er avlagt 50 eller flere studiepoeng i prostiet. Tallene innebærer at det de siste to årene i de 78 prostiene trolig er avlagt et sted mellom 1500 og 2500 studiepoeng. Fordelt på de 78 prostiene utgjør dette 20 til 30 studiepoeng i hvert prosti. I tillegg til dette er det relativt vanlig at prester deltar på videreutdanning som gjennomføres ved prostisamlinger uten at de avlegger eksamen og får studiepoeng.

Prostene er også eneste kilde utvalget har funnet for å kartlegge etterbruken av etter- og videreutdanning. Prostene svarer som følger på spørsmål om dette:

Hvordan har denne etter- og videreutdanningen vært brukt? Flere svar er mulige

Svar	Prosent	Nummer
● Jeg kan ikke se at etter- og videreutdanningen har blitt brukt til noe.	12.82%	10
● Vi har satt av tid til at den som tok etter- og videreutdanning har delt noe fra denne på en samling i prostiet.	56.41%	44
● Jeg vet at etter- og videreutdanningen har vært delt med andre, f.eks. i stab, menighetsråd eller på en temakveld.	33.33%	26
● Etter- og videreutdanningen har høynet kvaliteten på arbeidet til medarbeideren som tok den.	48.72%	38
● Den som tok etter- og videreutdanningen har vært brukt på en regional eller nasjonal fagdag eller konferanse.	3.85%	3
Totalt	100.00%	78

Et flertall av prostene har satt av tid til at den som tok etter- og videreutdanning har delt noe fra denne på en samling i prostiet, og nærmere 50 % mener at utdanningen har høynet kvaliteten på arbeidet til medarbeideren som tok den. Kun 12,5 % svarer at de ikke kan se at etter- og videreutdanningen har blitt brukt til noe.

6.7.2 Utvalgets vurdering

Utvalget mener prostenes respons viser at det er god etterbruk av prestenes etter- og videreutdanning. Tallene kunne vært høyere, og samtidig ligger det et mangfold av vurderinger bak prostenes svar.

Når det gjelder videreutdanning for ansatte i kirkefagforvaltningen, opplever utvalget at dette i liten grad er sett på og organisert helhetlig. Utvalget mener det bør lages en plan for dette.

7 Organer og innovasjonskraft

Utvalget er i mandatet bedt om å:

«Gi innspill til tiltak for økt innovasjonskraft gjennom å:

- Gjennomgå og vurdere Kirkerådet og bispedømmerådernes faste møtepunkter i eksterne organer knyttet til kirkefagene
- Kartlegge og vurdere de kirkefaglige utvalg, nemnder og organer som driftes av Kirkerådet og bispedømmerådene
- Vurdere verdien og kostnaden ved organer, nemnder og utvalg»

Utvalget forstår innovasjon som nyskaping, utvikling og læring.

Utvalget velger i dette kapitlet konsekvent å bruke begrepet «organ», og forstår dette som en gruppe med følgende kjennetegn:

- Opprettet uten sluttdato
- Knyttet til kirkefagforvaltningen
- Har i stor grad faste medlemmer
- Møtes minimum én gang i året
- Ikke regelfestede
- Som hovedsak administrativt opprettet
- Inkluderer eksterne medlemmer

7.1 Organer driftet av kirkefagforvaltningen

7.1.1 Beskrivelse

Bispedømmenes egen registrering tyder på at hvert bispedømme drifter mellom tre og åtte slike organer. Totalt ser bispedømmene ut til å drifte mellom 50 og 60 organer. Utvalget vil presisere at disse organene er knyttet til enten bispedømmerådet eller biskopen. Noen organer går igjen i flere bispedømmer, men ser samtidig ikke ut til å være i alle bispedømmer:

- Fagråd knyttet til kirketekstiler eller kirkekunst
- Fagråd knyttet til kirkemusikk
- Ressursgruppe knyttet til miljø, forbruk, skaperverk eller bærekraft (Videreført i KM 16/17)
- Pilegrimsutvalg
- Regionalt samarbeidsorgan for barne- og ungdomsorganisasjoner
- Fagråd for overgrepssaker
- Diakonifaglig utvalg/diakoniutvalg
- Undervisningsfaglig utvalg
- Samisk utvalg

Kirkerådet drifter om lag 16 kirkefaglige organer som faller innenfor definisjonen ovenfor. Disse er:

- Nemnd for gudstjenesteliv (Opprettet i sin nåværende form av KM 10/04)
- Nasjonalt kirkelig pilegrimsutvalg (Opprettet av Kirkerådet i KR 30/11)
- Salmebasegruppe (underutvalg av Nemnd for gudstjenesteliv)
- Komiteen for Internasjonale spørsmål (Underutvalg av Mellomkirkelig råd)
- Teologisk nemnd (underutvalg av Mellomkirkelig råd)
- Menneskerettighetsutvalget (underutvalg av Mellomkirkelig råd)
- Samarbeidsrådet for menighet og misjon (Opprettet av KM i 12/00)
- Samarbeidsrådet for barne- og ungdomsarbeid (Opprettet av Kirkerådet i KR 20/05)
- Utvalg for kjønn og likestilling
- Ressursgruppe for flyktninger
- Ressursgruppe for katastrofeberedskap
- Nasjonal rådgivende gruppe for likestilling av mennesker med nedsatt funksjonsevne
- Nettverk unge voksne i storby
- Samarbeidsrådet for overgrepfeltet
- Voksenpedagogisk nettverk
- Norsk kirkelig studieråd

Bispemøtet drifter 3 organer som faller innenfor definisjonen ovenfor:

- Styringsgruppe for veien til prestedtjeneste
- Fagråd for arbeidsveiledning (Revidert i BM 30/14)
- Teologisk fagråd

Evalueringen av Samarbeid menighet og misjon (SMM), som gjennomføres av VID, berører SMM-rådene i hvert enkelt bispedømme og nasjonalt. Utvalget har derfor ikke gått inn i noen vurdering av dette organet.

7.1.2 Utvalgets vurdering

Utvalget har av tidshensyn ikke gått inn i grundige vurderinger av enkeltorganer driftet av et bispedømme eller Kirkerådet, men vil i stedet komme med noen generelle refleksjoner.

Verdien av organer ligger særlig i den kompetansen og kontakten som de tilfører sine respektive arbeidsområder. Organer kan ha ulike funksjoner:

- Referansegruppe for rådgiveren der man kan drøfte både faglige problemstillinger og tiltak.
- Kompetansegruppe der man får tilført innsikt fra både fagfolk, organisasjoner og brukere knyttet til et fagfelt.
- Utøvende organ som kan være med på arrangementer og der det enkelte medlem kan utføre oppdrag lokalt.
- Kontaktorgan der medlemmene er bindeledd mellom menigheter, kirkelige institusjoner eller organisasjoner, brukere og bispedømmet eller Kirkerådet.
- Nettverksorgan som arrangerer til fag- og inspirasjonssamlinger for tilsatte og engasjerte på feltet.
- Saksforberedende organ som kan forberede saker innen feltet sitt.

Samtidig som antallet organer på bispedømmenivå er nøkternt, mener utvalget at man både på nasjonalt og regionalt nivå jevnlig bør vurdere hvilke organer man velger å drifte og hvordan disse organene fungerer. Kirkefaggjennomgangen bør følges opp av en slik gjennomgang på alle nivåer. Utvalget anbefaler at følgende spørsmål brukes for å vurdere organene:

- Bidrar organet til at Den norske kirke når sine mål?
- Har organet et klart mandat?
- Bidrar organet til innovasjon, i betydningen utvikling, nyskaping og læring?
- Bidrar organet til at Den norske kirke bygger nettverk med andre aktører?
- Bidrar organet til at kompetanse tilføres Den norske kirke?
- Bidrar organet til å styrke Den norske kirkes rolle i samfunnet?
- Bidrar organet til involvering av aktører i eller rundt Den norske kirke?
- Bidrar organet til relasjonsbygging?
- Har organet en riktig møtehyppighet?
- Har organet et riktig antall medlemmer?
- Gjennomføres møtene effektivt?
- Hva er den reelle kostnaden knyttet til driften av organet, i form av reisegodtgjørelser og medgått arbeidstid?
- Har organet en god sirkulasjon av medlemmer?

Med hensyn til det siste spørsmålet mener utvalget at det er vanlig utfordring at organer som ikke har en ordning for valg eller oppnevning av medlemmer, har for liten fornyelse. Utvalget mener derfor at medlemmer bør oppnevnes eller velges for en spesifikk periode til alle organer som Den norske kirke drifter, det gjelder både på regionalt og nasjonalt nivå. Medlemmer bør ikke oppnevnes på ubestemt tid. Det må også fastsettes hvem som skal stå for denne oppnevningen.

Utvalget anbefaler en felles samtale mellom bispedømmene og mellom bispedømmene og Kirkerådet for å utveksle erfaringer om hvilken funksjon ulike typer organer kan ha.

7.2 Organer som kirkefaglig ansatte møter i

7.2.1 Beskrivelse

Utvalget oppfatter at disse organene har de samme ovenfor nevnte kjennetegnene som organer driftet av Den norske kirke. Forskjellen er at Den norske kirke kun vurderer om man skal møte eller ikke, ikke om organene skal opprettholdes eller ikke.

Kirkefagansatte møter i både besluttede, formelle organer hvor Den norske kirke har én eller flere faste plasser, som styrer og representantskap, og mer uformelle nettverk som samordner, koordinerer og samler ressurser fra Den norske kirke og andre aktører.

På bispedømmenivå er det oppgitt at kirkefaglig ansatte i alt møter fast i rundt 100 eksterne organer. Dette utgjør rundt 9 eksterne organer i hvert bispedømme, litt over ett organ for hver kirkefaglig ansatt på bispedømmenivå. Registreringen antyder at det totalt er snakk om mellom 200 og 300 eksterne møter i året. Det er noen eksterne organer som mange bispedømmer møter i:

- Mange bispedømmer og Kirkerådet møter fast i representantskap for Kirkens SOS, Kirkens Bymisjon eller Kirkens Nødhjelp.
- Fire bispedømmer oppgir at de møter fast i fylkesberedskapsrådet.
- Seks bispedømmer møter fast i fylkeskomiteen for TV-aksjonen.
- 11 bispedømmer, Bispemøtet og Samisk kirkeråd møter årlig på IKOs representantskapsmøte i Oslo

Kirkerådet møter med en eller flere ansatte i rundt 70 eksterne organer. Disse er i all hovedsak knyttet til seksjon for økumenikk og dialog og seksjon for diakoni og samfunn, som ivaretar Den norske kirkes relasjoner og samarbeid med tros- og livssynssamfunn, kirkesamfunn og

samfunnsaktører, både i Norge og internasjonalt. Et nøkternt anslag er at dette innebærer 150 møter i året.

7.2.2 Utvalgets vurdering

Utvalget har av tidshensyn ikke vurdert de enkelte eksterne organene som kirkefaglig ansatte møter i, men vil i stedet komme med noen generelle refleksjoner.

Kirkefagforvaltningens møter i eksterne organer gir viktig kontakt med andre samfunnsaktører, tros- og livssynsaktører og aktører tett på Den norske kirke. Faste møter kan legge grunnlag for langsiktige relasjoner og utvikling av samarbeid. Samarbeid med andre aktører er avgjørende for å oppfylle og opprettholde Den norske kirkes oppdrag som folkekirke. Samtidig endrer både samfunnsbehov og Den norske kirkes behov seg kontinuerlig. Alle faste møtepunkter kan etter en tid ha utspilt sin rolle. Utvalget mener derfor at man både regionalt og nasjonalt jevnlig bør vurdere verdien og kostnaden ved å møte i eksterne organer.

Utvalget anbefaler at følgende spørsmål brukes for å vurdere Den norske kirkes deltakelse i eksterne organer:

- Bidrar organet til at Den norske kirke når sine mål?
- Bidrar Den norske kirkes deltakelse i organet til innovasjon i Den norske kirke?
- Bidrar Den norske kirkes deltakelse i organet til at Den norske kirke bygger nettverk med andre aktører?
- Bidrar Den norske kirkes deltakelse i organet til at kompetanse tilføres Den norske kirke?
- Bidrar Den norske kirkes deltakelse i organet til å styrke Den norske kirkes rolle i samfunnet?
- Hva er den reelle kostnaden ved å sitte i organet, med hensyn til reisegodtgjørelser og medgått arbeidstid?

Kirkefaggjennomgangen bør følges opp av en slik gjennomgang på alle nivåer for å evaluere hvilke organer kirkefagforvaltningen møter i. Utvalget anbefaler i den forbindelse også en felles samtale mellom bispedømmene og mellom bispedømmene og Kirkerådet for å utveksle erfaringer om hvilke organer det har verdi å møte i.

8 Saksbehandling, rapportering og godkjenninger, og muligheten for forenkling

8.1 Saksbehandling

8.1.1 Beskrivelse

Utvalget forstår saksbehandling som en prosess som skal føre fram til vedtak eller annen avgjørelse. I denne prosessen gjør som regel en rådgiver en vurdering som legges fram for et organ som treffer en beslutning. I vurderingen anvender en kirkefaglig rådgiver en lang rekke kilder. Både tidligere signaler fra ledere og råd, egen kompetanse på feltet, eventuell egen erfaring fra praksis, møter med kirkelige aktører og møter med samfunnsaktører regionalt, nasjonalt og internasjonalt, kan være relevant i en saksbehandling. Saksbehandling er på denne måten ikke avgrenset til arbeidet med et saksdokument, men henger sammen med store deler av kirkefagforvaltningens arbeid.

Samlet sett fører alle «kirkelige regler og vedtak» som skal følges opp av regionale eller nasjonale organer i Den norske kirke, til at kirkefaglig ansatte må gjøre saksbehandling. Regler genererer saksbehandling gjennom å forvaltes av et organ. Vedtak er avhengige av en forutgående prosess med saksbehandling. Jo mer regulert Den norske kirke skal være, jo mer saksbehandling knyttet til tolkning av regelverk vil det være. Og jo større aktivitet kirkelige råd skal ha, jo mer saksbehandling

kreves i forberedelse og oppfølging av rådenes vedtak. Utvalget har derfor i liten grad gjort forsøk på å peke på spesifikke regler og vedtak som genererer saksbehandling.

8.1.2 Utvalgets vurdering

Kirkemøtet har vedtatt at Den norske kirke skal følge offentlighetsloven, forvaltningsloven og arkivloven (KM 6/19). Disse lovene legger rammer for hvordan saksbehandlingen i kirkefagforvaltningen skal utøves. Samtidig som Kirkemøtets valg er begrunnet, mener utvalget at det er viktig å være klar over at dette vedtaket innebærer økt tidsbruk og dermed har en kostnad.

Utvalget vil videre peke på tiltak som kan effektivisere saksbehandling i kirkefagforvaltningen. Utvalget mener det er viktig å utnytte mulighetene som ligger i et arkivsystem. Tilgjengeligheten gjør det mulig for saksbehandler å søke opp liknende saker fra andre steder i kirkefagforvaltningen. Slik kan saksbehandler få bredere tilgang til eksempler på hvordan andre har tolket og praktisert kirkelige regler. Et godt arkiv styrker kvaliteten og fører til mindre tidsbruk hos den enkelte saksbehandler. En god bruk av arkivet forutsetter samtidig god opplæring og støtte. Effektivisering på arkivfeltet har imidlertid gjort opplæring og støtte knyttet til arkiv vanskeligere tilgjengelig. Utvalgets inntrykk er at dette noen steder har ført til at kirkefaglig ansatte bruker mer tid på saksbehandling enn før.

Utvalget mener videre at det at kirkelige regler ikke finnes samlet på ett sted på intranett eller internett, fører til unødvendig tidsbruk for saksbehandlere som leter etter regelverk. Utvalget mener derfor at alle kirkelige regler bør gjøres elektronisk tilgjengelig og søkbare på ett nettsted. Samlede og søkbare regler vil forenkle og effektivisere saksbehandlingen.

Utvalget vil også påpeke at det er viktig at kirkefaglig ansatte så langt som mulig sikres tilstrekkelig tid til saksbehandling før rådsmøter. Årshjul er et godt verktøy for dette.

8.2 Godkjenninger

8.2.1 Beskrivelse

Den norske kirke har en rekke ulike godkjenningsordninger knyttet til ulike forhold: Bispedømmerrådet godkjenner blant annet opptak av lån på vegne av soknet og bruk av kirkefond. Kirkerådet godkjenner blant annet at kateket, diakon og kantor som ikke oppfyller de vanlige kvalifikasjonskravene, kan tilsettes. Biskopen er det organet i Den norske kirke som forvalter flest godkjenningsordninger. Blant det biskopen godkjenner, er:

- kirkelige tekstiler
- anskaffelse og avhendelse av kirkens inventar og utstyr
- endringer i og rundt kirkebyggene
- at prester kan ha bistilling eller bierverv
- prestedtjeneste i Den norske kirke for prester som er ordinert i annet kirkesamfunn
- at forsamlingslokaler skal tjene som kirkelokaler for et distrikt, og lokaler i institusjoner innvies til kirkelig bruk
- trosopplæringsplaner

Svar på søknader om godkjenninger skal arkiveres. Et søk i arkivsystemet Public 360 gir derfor en antydning om mengden søknader om godkjenning som kirkefagforvaltningen håndterer. I 2018 inneholdt 703 ut-dokumenter ordet «godkjenning» og 65 ut-dokumenter ordet «avslag». Det skal presiseres at dette ikke nødvendigvis sier noe om behandlingen, siden et avslag kan ha tittelen «svar på søknad om godkjenning». Tilsvarende tall for 2019 var 797 og 47. Selv om svar på søknader om godkjenning også kan skrives uten at de inneholder ordet «godkjenning», kan dette gi et bilde av

omfanget. Antall dokumenter kan være høyere, men er ikke lavere enn disse tallene. Det er vanskelig å anslå en generell tidsbruk på disse sakene.

Én viktig side ved listen, er at den gir en antydning av hvor hoveddelen av saker knyttet til godkjenningsordninger behandles:

- 77 av dokumentene i listen er utsendt av nasjonal gravplassrådgiver.
- 82 er sendt ut av Kirkerådet, hvorav 75 er fra juridisk seksjon og 5 fra avdeling for kirkefag.
- 1341 av dokumentene er sendt ut fra bispedømmekontorene.

Listen synliggjør godkjenningenes funksjon i dialogen mellom bispedømmenivået og menigheter, og da i hovedsak i saker knyttet til biskopen. Den gir videre en antydning om forholdet mellom omfanget av ulike saker i ut-dokumentene. Man kan anta at 1500 dokumenter gir et relativt representativt bilde av hvor mange søknader det er knyttet til de ulike godkjenningsordningene:

- Totalt er saker knyttet til kirkebygg eller kirkelig inventar de klart vanligste, med rundt 40 % av ut-dokumentene i løpet av de to årene som listen dekker.
- 12 % (178 dokumenter) omhandler stolaer
- 2 % (27) omhandler gudstjenesteforordninger
- 2,5 % (40) omhandler låneopptak
- 3 % (47) omhandler orgler
- 6,5 % (99) omhandler kirkegårder

8.2.2 Utvalgets vurderinger

Utvalget mener en del av godkjenningsordningene i Den norske kirke er godt begrunnet. Godkjenningsordninger er gjerne uttrykk for at det må gjøres vurderinger knyttet til hvert enkelt tilfelle, for eksempel om opptak av lån på vegne av soknet. Ordningene kvalitetssikrer beslutninger der det er vanskelig å gi et detaljert regelverk for alle tenkelige tilfeller. For biskopenes del er godkjenningsordninger knyttet til biskopens embetsutøvelse. Det synes etter utvalgets mening hverken tjenlig eller mulig at for eksempel biskopens godkjenning av anskaffelse og avhendelse av kirkelig inventar og utstyr erstattes av et regelverk som beskriver alle tenkelige forhold.

Utvalget mener likevel at man bør etterstrebe der det er tjenlig å standardisere godkjenningsordninger med detaljert regelverk og påfølgende orientering til det aktuelle organet om hva som velges innenfor dette regelverket. Slik er tilfellet når menighetsrådene i løpet av 2020 skal vedta ny lokal grunnordning. Dersom det kan gis et tydeligere regelverk med alternativer også på andre felter, vil det være ressursbesparende i og med at organet som mottar orienteringen normalt slipper å lage et svar. Et konkret felt hvor dette er nærliggende, er å endre regelverket slik at det kun skal orienteres om utforming av stolaer så lenge denne befinner seg innenfor veiledningen som er tilgjengelig på kirken.no.

8.3 Rapportering

8.3.1 Beskrivelse

I Den norske kirke gjøres en mengde ulike typer rapportering. Utvalget vil nevne:

- Menighetenes årsstatistikk og årsmelding
- Menighetens rapportering knyttet til godkjent trosopplæringsplan
- Prostenes årsrapporter hvor de oppsummerer og analyserer tall fra sokn, fellesråd og prosti
- Årsrapport for hvert bispedømme, hvor kirkefagforvaltningens oppsummering og analyse av tall fra soknene og prostiene i bispedømmet utgjør rundt halvparten av rapporten

- Kirkerådets årsrapport, hvor kirkefagforvaltningens oppsummering og analyse av tall fra sokn, prosti og bispedømmer utgjør rundt halvparten
- Rapportering på gjennomføringen av tiltak i vedtatte planer på bispedømmenivå og nasjonalt nivå
- Bispedømmeskjemaet om ulike arbeidsgiverforhold m.m., tidligere kjent som «etatsstatistikken»
- Årsrapportering fra institusjonsprester
- Rapportering på utdelte prosjektmidler, som OVF-midler, utviklingsmidler knyttet til trosopplæringen eller rekrutteringsmidler
- Bestilte rapporter som vurderer deler av virksomheten, som denne rapporten

Utvalget har ikke hatt anledning til å gå grundig inn i alle de ulike rapporteringene i Den norske kirke, men vil i stedet i det følgende konsentrere seg om de av de nevnte punktene som samlet utgjør årsrapporteringen i Den norske kirke. Selv om det største rapporteringsarbeidet gjøres i menighetene, er årsrapportering også en årlig tidkrevende jobb i hele kirkefagforvaltningen. Årsrapporteringen starter i menighetene i januar, følges av analyse og bearbeiding i menighetene, på prostinivå og på bispedømmenivå. Både bispedømmenivået og Kirkerådet følger opp enkeltmenigheter som ikke har levert årsrapport eller som rapporterer tall som er så overraskende at de kan være tegn på feilrapportering. Prostenes årsrapport brukes i samtaler med hver prost om styring av sitt prosti, og bispedømmenes årsrapporter brukes i Kirkerådets utviklingssamtaler med bispedømmene. Årsrapporteringen avsluttes med Kirkerådets rapport til departementet i juni. Samlet utgjør dette det klart største rapporteringsarbeidet i Den norske kirke.

8.3.2 Utvalgets vurdering

Utvalget mener at rapportering er et viktig utviklings- og styringsverktøy i en organisasjon. Rapportering kan fremme refleksjon og videreutvikling både hos avsender og mottaker. Hvert år fører tallene til viktige samtaler i hele Den norske kirke. Rapportering synliggjør også et arbeid for dets omgivelser og gir aktører tett på Den norske kirke innsikt i kirkens utvikling og arbeid. Det er også en naturlig og nødvendig sammenheng mellom statlig og kommunal finansiering av Den norske kirke, og det at Den norske kirke på alle nivåer arbeider med rapportering. Særlig lokalt har flere erfart at bedre rapportering kan legge grunnlag for økt politisk vilje til å tildele midler til Den norske kirke.

Utvalget erfarer at det på ulike nivåer i Den norske kirke med jevne mellomrom uttrykkes at det burde være mindre rapportering. Utvalget mener imidlertid at det ikke er et entydig behov for mindre rapportering i Den norske kirke. Enkelte opplever rapportering som krevende, andre opplever det som en måte å bli sett og anerkjent på. Sistnevnte gjør at det til tider er kirkelig ansatte som ønsker å rapportere på mer enn det som etterspørres. Generelt er det avgjørende spørsmålet ikke om det skal være ulike typer rapportering i Den norske kirke, men hvordan rapporteringen både kan gjennomføres på en mest mulig effektiv måte og hvilken effekt resultatene gir. Verdien av historiske data er også et argument for å fortsette den datainnhenting som skjer i dag.

Generelt er det bispedømmeråds, Kirkemøte- og Kirkerådsvedtak som gjør at ansatte i kirkefagforvaltningen må bruke tid på rapportering. Organer som vedtar tiltak og satsninger, trenger rapportering for å kunne evaluere det de har vedtatt. Jo mer rådene ønsker at kirkeforvaltningen skal gjennomføre, jo mer rapportering er nødvendig. Utvalget mener det er viktig at rådene reflekterer over dette. I denne sammenhengen er det en særlig utfordring at Kirkemøtets strategidokument er svært innholdsrikt. Omfanget av resultatmål i dette dokumentet har konsekvenser for hvor mye tid kirkefaglige ansatte bruker på rapportering, siden resultatmålene er viktige i bispedømmenes og Kirkerådets rapporter. Et strategidokument som i stedet peker på noen

få satsningsområder, vil bety at omfanget av årsrapportene fra proster, bispedømmer og Kirkerådet kan reduseres. Færre satsningsområder kombinert med en samlet og helhetlig strategi for alle nivå i kirken, vil frigjøre energi og ressurser.

Utvalget vil videre gå inn på noen konkrete utfordringer med dagens rapportering i Den norske kirke:

- Feilrapportering fra menighetene medfører merarbeid på bispedømmekontorene og i Kirkerådet. Rådgivere oppdager hvert år overraskende tall som etter kontakt med soknet viser seg å være begrunnet i feilrapportering. Dette gir grunn til å betvile kvaliteten på tallmaterialet som helhet, og gjør i neste omgang at det er grunn til å stille spørsmål ved tyngden tallmaterialet får i Den norske kirkes strategiske tenkning. Deler av det menighetene rapporterer på er også allerede tilgjengelig gjennom andre datakilder. Denne dobbelrapporteringen er u hensiktsmessig bruk av arbeidstiden til lokalt kirkelig tilsatte. Det bør jobbes for å redusere antall variabler som skal innhentes gjennom menighetens årsstatistikk, samtidig som en bør se om det er behov for nye variabler. All informasjon som kan hentes fra andre systemer, bør hentes derfra. Det bør også etableres og brukes systemer som i størst mulig grad legger til rette for kontinuerlig innhenting av data, som vil legge til rette for en mer kontinuerlig refleksjon og styring.
- Soknenes utfordringer og mål gjenspeiles ikke alltid i det det skal rapporteres på. De nasjonale trendene som er utgangspunkt for nasjonal strategi og for hva som etterspørres i rapportering fra menighetene, kan oppleves mindre presserende på det enkelte sted. For medarbeidere og råd kan det gi en opplevelse av ikke å bli sett og anerkjent når kun deler av det lokale arbeidet rapporteres på. Ledere og råd må kommunisere til menighetene at de er klar over at årsrapporten ikke gir hele bildet av menighetens liv. Det kan også være et problem at menigheten blir bedt om å rapportere på satsningsområder de ikke har fått tid til å implementere.
- Nøkkellindikatorer som kun teller antall kan gi et ufullstendig bilde av utvikling og måloppnåelse. Antall må fortsatt telles, men dersom *andelen* medlemmer som bruker et kirkelig tilbud likevel øker, bør dette anses som måloppnåelse selv om *antallet* brukere går ned.
- Det er ofte vanskelig å måle effekten av tiltak som kirkefagforvaltningen utfører. Tiltakene retter seg gjerne mot en stor målgruppe. Dette gjelder for eksempel dåpsattsingen, som i hovedsak retter seg mot alle medlemmer som får barn. At denne gruppen er så stor, samt at gruppen påvirkes av et mangfold andre forhold, gjør det vanskelig å få sikker kunnskap om hvordan satsningen har virket. Dette må reflekteres i evaluering av tiltak.
- Rapporteringsskjema på tildelte midler varierer for mye og må ofte utarbeides regionalt. Det bør utarbeides nasjonale maler for rapportering på tildelte midler. I den forbindelse bør det også sikres at verktøy for spørreundersøkelser er kjent i hele kirkefagforvaltningen slik at dette kan brukes til å innhente rapportering når det er hensiktsmessig.

9 Vurdering av om kirkefaglige oppgaver kan ivaretas av andre aktører

Utvalget er i mandatet bedt om å «Vurdere om kirkefaglige oppgaver som i dag håndteres av bispedømmerrådet og Kirkerådet kan ivaretas av ansatte på soknenivå, fagmiljøer i fellesråd, eksterne aktører som studiesteder, institutter, organisasjoner eller andre».

Deler av kirkefagforvaltningens arbeid er knyttet til saksbehandling, godkjenninger og rapportering for biskop, bispedømmerråd, Bispemøtet, Kirkerådet eller Kirkemøtet. Dette henger sammen med rollen og oppgavene disse organene er gitt i Den norske kirke. Oppgavene som kirkefaglig ansatte utfører for disse organene, kan vanskelig ivaretas av andre aktører.

Utvalget har i rapporten vist til at kirkefagforvaltningen hvert år står for en rekke arrangementer. Arrangementene som er knyttet til biskopens tilsyn, må nødvendigvis arrangeres av bispedømmekontoret. Annerledes er det med de åpne og frivillige arrangementene regionalt og nasjonalt. Slike arrangeres allerede i dag av andre aktører enn kirkefagforvaltningen. I prinsippet er det mulig at flere slike arrangement arrangeres i samarbeid med utdanningsinstitusjoner, institutter eller organisasjoner. Dette vil kreve mindre ressurser fra kirkefagforvaltningen, samtidig som aktørene kan la arrangementene inngå i sin øvrige virksomhet. En fagdag ved et studiested kan for eksempel knyttes til et videreutdanningskurs. Ulempen ved å sette ut slike arrangementer til andre aktører, er at Den norske kirke ikke kan legge premissene for arrangementene. Det er også læring og fagutvikling i å planlegge en konferanse i samarbeid med kompetansemiljøene. Dette kan ivaretas ved samarbeidsavtaler mellom Den norske kirke og arrangøren.

Utvalgets rapport har videre gått inn på organer som kirkefagforvaltningen drifter eller deltar i. Det er vanskelig å se for seg at organer som er opprettet av et råd kan driftes av andre enn kirkefagforvaltningen. Når det gjelder mer uformelle nettverk, er muligheten større. Det er etter utvalgets mening viktig fra sak til sak å vurdere om for eksempel kirkelig ansatte på soknenivå kan ha ansvaret for å drifte dette. Representasjon i eksterne organer kan delvis ivaretas av kirkelig ansatte utenfor kirkefagforvaltningen. Det samme gjelder veiledning knyttet til spesifikke saksfelt. En diakon, kateket, kirkemusiker eller prest som i hovedsak jobber i menighet, kan ha en rolle i hele bispedømmet når det gjelder inspirasjon og veiledning knyttet til et saksfelt. Å ha en slik faglig rolle kan også gi læring og nye impulser til den tjenesten som vedkommende står i. En slik rolle kan bare fungere dersom man har nær kontakt med bispedømmekontoret. Den viktigste innvendingen mot denne ordningen er samtidig at den ansatte på soknenivå får mindre tid til arbeidsoppgaver i soknet.

De fleste oppgaver i kirkefagforvaltningen kan altså vanskelig overføres til andre aktører. Utvalget vil likevel ta til orde for at man ved hvert kontor utviser fleksibilitet og søker å bruke kirkelig ansattes kompetanse best mulig. Dette kan både innebære at lokalt kirkelig ansatte får deltidsstillinger eller vikariater i kirkefagforvaltningen når ulike forhold taler for det, og det kan innebære at ansatte i kirkefagforvaltningen får deltidsstilling eller vikariater som lokalt kirkelig ansatte når ulike forhold taler for det. Dersom dette medfører en vesentlig endring av arbeidstakers arbeidsforhold, skal arbeidstakerorganisasjon involveres. Dette praktiseres allerede i noen grad. Oversikten over ansatte i kirkefagforvaltningen per august 2019 viser at 71 av 123 ansatte er cand.theol., kirkemusiker, kateket eller diakon. Det er positivt både for kirkefagforvaltningen og for Den norske kirke som helhet at disse i tillegg til å jobbe i kirkefagforvaltningen får brukt sin kompetanse i Den norske kirkes førstelinjetjeneste dersom de ønsker det.

10 Oppsummering

Følgende punkter i rapporten handler om utvikling og endring i kirkefagforvaltningen:

Arbeidsmetoder og samhandling mellom bispedømmene og mellom bispedømmene og Kirkerådet:

- Utvalget anbefaler at arbeidsgiver og arbeidstaker samles om å gjøre kompetansekartlegging av de ansatte i kirkefagforvaltningen, og at denne gjøres tilgjengelig for alle i kirkefagforvaltningen.
- Utvalget anbefaler at én rådgiver får en nasjonal funksjon som rådgiver knyttet til orgelbygging.
- Utvalget anbefaler økt samordning mellom bispedømmene i saksbehandling av interne høringer i Den norske kirke, og økt kunnskapsutveksling mellom Kirkerådet og bispedømmene i utforming av svar på eksterne høringer.

- Utvalget foreslår at Kirkerådet øker tilbudet av nasjonale videomøter. Bispedømmekontor må kunne etterspørre nasjonale videomøter på fagfelter hvor de ser behov for faglig utvikling og koordinering. For at videomøter skal bli et godt verktøy for samhandling, vil utvalget understreke behovet for godt utstyr, opplæring og enkelt tilgjengelige instruksjoner.
- Utvalget anbefaler at fagfeltene kirkebygg, kirkekunst og kirkeinventar koordineres tydeligere på landsbasis.
- Utvalget anbefaler at ansvaret for arbeid med rekruttering til kirkelig utdanning får en kontaktperson ved hvert bispedømmekontor. Utvalget anbefaler også at fagfeltet rekruttering til kirkelig utdanning koordineres nasjonalt, for å få en tydeligere sammenheng mellom det utviklingsarbeidet som gjøres i Kirkerådet og den rollen bispedømmene kan ha når det gjelder å øke rekruttering til kirkelig utdanning.
- Utvalget anbefaler at man i fortsettelsen forsterker tendensen med at bispedømmene besvarer de fleste henvendelsene fra menighetene, slik at veiledning i størst mulig grad gis regionalt, der kunnskapen om lokale forhold er større.

Arenaer for læring knyttet til kirkefag:

- Utvalget spør om det er behov for en nedskalering av nasjonale konferanser og legge til rette for mer faglig utviklingsarbeid nærmere soknet. Det kan være en rasjonell arbeidsform at det nasjonalt utvikles konferansemaler og -moduler som kan gjennomføres regionalt for å nå flere med det faglige utviklingsarbeidet som er gjort.
- Utvalget mener at hver fagdag og konferanse må evalueres utfra antall deltakere, hva deltakerne sitter igjen med og hvor mye ressurser som er brukt. Utvalget mener at det er viktig å se på hva man vil oppnå med fagdager og konferanser i Den norske kirke.
- Utvalget mener også det er større potensial for kontakt med deltakerne før og etter større arrangementer for å øke utbyttet av disse.
- Utvalget vil peke på potensialet for større kompetanse på prosjektstyring i kirkefagforvaltningen. Det finnes ulike prosjektstyringsverktøy som kan brukes blant annet i forbindelse med planlegging, gjennomføring og evaluering av større arrangementer.
- Utvalget mener at det ligger økte muligheter i at mer læring skjer i prostiet og fellesrådet.
- Utvalget mener at man i det kirkefaglige arbeidet oftere kan benytte seg av nettmøter, videoressurser og annen ny teknologi enn man gjør i dag. Den norske kirke trenger én tydelig plattform hvor disse ressursene er enkelt tilgjengelig for alle ansatte.
- Det bør som hovedregel legges til rette for direkte strømming av utvalgte deler av konferanser.
- Utvalget fremhever videomøter som verktøy i annen møtevirksomhet.

Organer:

- Utvalget mener at man både på nasjonalt og regionalt nivå jevnlig bør vurdere hvilke organer man velger å drifte og hvordan disse organene fungerer. Kirkefaggjennomgangen bør følges opp av en gjennomgang av organer på alle nivåer med bruk av en liste med spørsmål som ligger i rapporten.
- Utvalget mener at medlemmer bør oppnevnes eller velges for en spesifikk periode til alle organer som Den norske kirke drifter.
- Utvalget mener at man både regionalt og nasjonalt jevnlig bør vurdere verdien og kostnaden ved å møte i eksterne organer. Kirkefaggjennomgangen bør følges opp av en gjennomgang

av deltakelse i organer på alle nivåer med bruk av en liste med spørsmål som ligger i rapporten.

- Utvalget anbefaler en felles samtale mellom bispedømmene og mellom bispedømmene og Kirkerådet for å utveksle erfaringer om hvilke organer det har verdi å møte i.

Saksbehandling, godkjenninger og rapportering:

- Utvalget mener at alle kirkelige regler bør gjøres elektronisk tilgjengelig samlet og søkbart på ett nettsted.
- Utvalget mener at man bør etterstrebe, der det er tjenlig, å standardisere godkjenningsordninger med detaljert regelverk og påfølgende orientering til det aktuelle organet om hva som velges innenfor dette regelverket. Et konkret felt hvor dette er nærliggende, er å endre regelverket slik at det kun skal orienteres om utforming av stolaer så lenge denne befinner seg innenfor veiledningen som er tilgjengelig på kirken.no.
- Utvalget mener det bør jobbes for å redusere antall variabler som skal innhentes gjennom menighetens årsstatistikk. All informasjon som kan hentes fra andre systemer, bør hentes derfra. Det bør også etableres og brukes systemer som i størst mulig grad legger til rette for kontinuerlig innhenting av data, som vil legge til rette for en mer kontinuerlig refleksjon og styring.
- Utvalget mener det bør utarbeides nasjonale maler for rapportering på tildelte midler. I den forbindelse bør det også sikres at verktøy for spørreundersøkelser er kjent i hele kirkefagforvaltningen slik at dette kan brukes til å innhente rapportering når det er hensiktsmessig.

Oppgaver i kirkefagforvaltningen som kan utføres av andre:

- Utvalget mener at det i prinsippet er mulig at flere åpne og frivillige arrangementer regionalt og nasjonalt arrangeres i samarbeid med studiesteder, institutter eller organisasjoner. Dette vil kreve mindre ressurser fra kirkefagforvaltningen, samtidig som aktørene kan la arrangementene inngå i sin øvrige virksomhet.
- Utvalget vil ta til orde for at man ved hvert kontor utviser fleksibilitet og søker å bruke kirkelig ansattes kompetanse best mulig. Dette kan både innebære at lokalt kirkelig ansatte får deltidsstillinger eller vikariater i kirkefagforvaltningen når ulike forhold taler for det, og det kan innebære at ansatte i kirkefagforvaltningen får deltidsstilling eller vikariater som lokalt kirkelig ansatte når ulike forhold taler for det. Dersom dette medfører en vesentlig endring av arbeidstakers arbeidsforhold, skal arbeidstakerorganisasjon involveres.

11 Vedlegg

Vedlegg 1: Mandatet

Vedlegg 2: Oversikt over hvor i rapporten de ulike punktene i mandatet er belyst

Vedlegg 3: Oversikt over stillinger i kirkefagforvaltningen per 15. september 2019

Vedlegg 1: Utvalgets mandat

Mandat for gjennomgang av kirkefagstillinger nasjonalt og regionalt i rettssubjektet Den norske kirke

Mandatet er gjennomgått av stiftsdirektørene og biskopene og drøftet i nasjonalt kontaktmøte 6. juni 2019.

Rettssubjektet Den norske kirke ble én virksomhet fra 2017. Departementet har utfordret rDnk på en effektiv merkantil forvaltning, og et effektiviseringsprosjekt har lagt til rette for dette gjennom ny organisering av økonomiforvaltningen og arkivtjenestene i rDnk fra 1.juni 2019. Den norske kirke er offentlig finansiert og plikter alltid å ha en best mulig organisering av arbeidet både nasjonalt, regionalt og lokalt. På denne bakgrunn ønskes nå en gjennomgang av kirkefaglige stillinger regionalt og nasjonalt i rDnk.

En videreutvikling av kirkefagene regionalt og nasjonalt skal fortsatt være høyt prioritert i Dnk. Arbeidet har derfor ikke som mål å redusere antall kirkefagsårsverk. Prosjekter og satsninger som ulike bispedømmer har valgt å prioritere innenfor sin budsjettamme, inngår ikke i gjennomgangen. Biskopenes og bispedømmerådenes faglige støttefunksjon skal opprettholdes.

På denne bakgrunn settes det ned et utvalg som skal gjennomgå kirkefagstillingene regionalt og nasjonalt med følgende målsetting og mandat:

MÅL:

- Dnk har en kirkefagforvaltning på høyt faglig nivå som styrker arbeidet i hele kirken
- Kirkefagforvaltningen bidrar til læring, samhandling og innovasjon lokalt, regionalt og nasjonalt
- Kirkefagforvaltningen bidrar aktivt til læring gjennom praksis
- Kirkefagforvaltningen bidrar til at hele Dnk får del i analyse og forskning knyttet til kirkefagene
- Kirkefagforvaltningen bruker aktivt prinsippet om å få fram og dele beste praksis
- Kirkefagforvaltningen har en effektiv ressursbruk med god forankring og prioritering og vekt på gode arbeidsmetoder og prosesser for læring og utvikling

MANDAT:

Utvalget skal beskrive og vurdere kirkefagforvaltningen på regionalt og nasjonalt nivå med sikte på forventnings- og rolleavklaring og konkrete forslag til videreutvikling. Arbeidet skal primært handle om bispedømmerådenes og Kirkerådets kirkefaglige arbeid, men skal også ha fellesrådsansatte kirkefaglige rådgivere med i vurderingene av hvordan kirken kan oppnå en samlet og koordinert og best mulig ressursbruk i Dnk. Utvalget bes om å:

- Beskrive de nåværende kirkefagstillingene i bispedømmeråd og Kirkerådet, Samisk Kirkeråd og Bispemøtet
- Beskrive ulike arenaer for læring knyttet til kirkefag og vurdere hvilke som bør styrkes
- Vurdere trender og utfordringer framover og hva som skal til for å stå best mulig rustet til å møte dem
- Kartlegge etter- og videreutdanning i rDnk og etterbruken av denne
- Belyse arbeidsmetoder og samhandling mellom bispedømmerådene og mellom bispedømmerådene og Kirkerådet, og foreslå forbedring av denne. Herunder:

- Vurdere ulike arbeidsmetoder (digitale arbeidsrom, videomøter, teamorganisering mm) på felt som rekruttering, religionsdialog, misjon, diakoni, ungdom, trosopplæring og undervisning, beredskap, kultur, kirkeinventar og gudstjenesteliv mm.
- Vurdere grensesnittet og samarbeidet mellom kirkefag og kommunikasjonsarbeid med sikte på best mulig ressursutnyttelse
- Vurdere hvordan KM-vedtak og KR-satsinger mest effektivt kan implementeres
- Gjennomgå hvilke kirkefaglige stillinger i bispedømmerådene som ikke har nasjonal koordinering og vurdere forbedring av dette
- Vurdere muligheter for mer spisset og/eller komplementær kompetanse mellom bispedømmene og mellom bispedømmene og Kirkerådet, herunder vurdere faglig samarbeid om høringer mm
- Vurdere Kirkerådets rolle og funksjon i forhold til KM, BDR og menighetene
- Kartlegge henvendelser som Kirkerådet og bispedømmerådene mottar fra menighetene, og vurdere hvordan disse kan fordeles på en best mulig måte
- Vurdere bruk av ny teknologi i arbeid for faglig utvikling og inspirasjon for ansatte lokalt i Den norske kirke
- Vurdere verdien av og kostnadene ved konferanser og fagdager gjennom å:
  - Gjennomgå konferanser og fagdager som arrangeres av Kirkerådet og/eller bispedømmeråd og andre aktører, og som retter seg mot ansatte i Den norske kirke
  - Innhente oversikt over hvor mange av de kirkefaglige ansatte sine arbeidsdager i 2018 som gikk med til deltakelse på henholdsvis frivillige og obligatoriske konferanser og fagdager
  - Innhente tilgjengelige evalueringer som lokalt kirkelig ansatte har gjort etter deltakelse konferanser og fagdager
  - Gjennomføre en evaluering hvor ansatte får mulighet til å evaluere en fagdag eller konferanse de har vært på i løpet av det siste året
- Gi innspill til tiltak for økt innovasjonskraft gjennom å:
  - Gjennomgå og vurdere Kirkerådet og bispedømmerådenes faste møtepunkter i eksterne organer knyttet til kirkefagene
  - Kartlegge og vurdere de kirkefaglige utvalg, nemnder og organer som driftes av Kirkerådet og bispedømmerådene
  - Vurdere verdien og kostnaden ved organer, nemnder og utvalg
- Gjennomgå hvilke kirkelige regler og vedtak som binder opp kirkefaglig ansatte i saksbehandling, rapportering og godkjenninger og vurdere muligheten for forenkling
- Vurdere om kirkefaglige oppgaver som i dag håndteres av bispedømmerådet og Kirkerådet kan ivaretas av ansatte på soknenivå, fagmiljøer i fellesråd, eksterne aktører som studiesteder, institutter, organisasjoner eller andre

Tidsramme:

Arbeidet igangsettes sommeren 2019. Det legges opp til at utvalget leverer en sluttrapport senest 31. januar 2020. Utvalgets rapport sendes på høring. Videre prosess vurderes etter høringen.

Utvalgets medlemmer:

- Biskop i Agder og Telemark Stein Reinertsen
- Generalsekretær i Bispemøtet Christofer Solbakken
- Stiftetsdirektør i Stavanger Jorunn Kraft Vistnes
- Rådgiver for kultur i Bjørgvin Ragna Sofie Grung Moe
- Rådgiver for diakoni og samisk kirkeliv i Sør-Hålogaland Brita Bye
- To medlemmer oppnevnt av fagforeningene

- Seksjonsleder for barn, unge og trosopplæring i Kirkerådet Kristine Aksøy
- Avdelingsdirektør for kirkefag og økumenikk i Kirkerådet Jan Christian Kielland

Utvalget vil jobbe gjennom videomøter, men ha inntil to fysiske møter.

Kristian Myhre vil være sekretær for utvalget, og Jan Christian Kielland vil lede det.

Vedlegg 2: Oversikt over hvor i rapporten de ulike punktene i mandatet er belyst

Punkt i mandatet	Plassering i rapporten
Beskrive de nåværende kirkefagstillingene i bispedømmeråd og Kirkerådet (inkludert samisk kirkeråd og de mellomkirkelige fagstillingene), samt Bispemøtet	Kap. 2
Beskrive ulike arenaer for læring knyttet til kirkefag og vurdere hvilke som bør styrkes	Kap. 6
Vurdere trender og utfordringer framover og hva som skal til for å stå best mulig rustet til å møte dem	Kap. 4
Kartlegge etter- og videreutdanning i rettssubjektet Den norske kirke og etterbruken av denne	Kap. 6.7
Belyse arbeidsmetoder og samhandling mellom bispedømmerådene og mellom bispedømmerådene og Kirkerådet, og foreslå forbedring av denne. Herunder:	Kap 5
Vurdere ulike arbeidsmetoder (digitale arbeidsrom, videomøter, teamorganisering mm) på felt som rekruttering, religionsdialog, misjon, diakoni, ungdom, trosopplæring og undervisning, beredskap, kultur, kirkeinventar og gudstjenesteliv mm.	Kap. 5.3, 5.4 og 5.5
Vurdere grensesnittet og samarbeidet mellom kirkefag og kommunikasjonsarbeid med sikte på best mulig ressursutnyttelse	Kap. 5.9
Vurdere hvordan KM-vedtak og KR-satsinger mest effektivt kan implementeres	Kap. 3.2
Gjennomgå hvilke kirkefaglige stillinger i bispedømmerådene som ikke har nasjonal koordinering og vurdere forbedring av dette	Kap. 5.6
Vurdere muligheter for mer spisset og/eller komplementær kompetanse mellom bispedømmene og mellom bispedømmene og Kirkerådet, herunder vurdere faglig samarbeid om høringer mm	Kap. 5.2
Vurdere Kirkerådets rolle og funksjon i forhold til KM, BDR og menighetene	Kap. 3.1
Kartlegge henvendelser som Kirkerådet og bispedømmerådene mottar fra menighetene, og vurdere hvordan disse kan fordeles på en best mulig måte	Kap. 5.7
Vurdere bruk av ny teknologi i arbeid for faglig utvikling og inspirasjon for ansatte lokalt i Den norske kirke	Kap 6.6
Vurdere verdien av og kostnadene ved konferanser og fagdager gjennom å:	Kap. 6.2
Gjennomgå konferanser og fagdager som arrangeres av Kirkerådet og/eller bispedømmeråd og andre aktører, og som retter seg mot ansatte i Den norske kirke	Kap. 6.2
Innhente oversikt over hvor mange av de kirkefaglige ansatte sine arbeidsdager i 2018 som gikk med til deltakelse på henholdsvis frivillige og obligatoriske konferanser og fagdager	Kap. 5.8

Innhente tilgjengelige evalueringer som lokalt kirkelig ansatte har gjort etter deltakelse konferanser og fagdager	Kap. 6
Gjennomføre en evaluering hvor ansatte får mulighet til å evaluere en fagdag eller konferanse de har vært på i løpet av det siste året	Kap. 6
Gi innspill til tiltak for økt innovasjonskraft gjennom å:	Kap. 7
Gjennomgå og vurdere Kirkerådet og bispedømmerådene faste møtepunkter i eksterne organer knyttet til kirkefagene	Kap.7.2
Kartlegge og vurdere de kirkefaglige utvalg, nemnder og organer som driftes av Kirkerådet og bispedømmerådene	Kap. 7.1
Vurdere verdien og kostnaden ved organer, nemnder og utvalg	Kap. 7.1
Gjennomgå hvilke kirkelige regler og vedtak som binder opp kirkefaglig ansatte i saksbehandling, rapportering og godkjenninger og vurdere muligheten for forenkling	Kap. 8
Vurdere om kirkefaglige oppgaver som i dag håndteres av bispedømmerådet og Kirkerådet kan ivaretas av ansatte på soknenivå, fagmiljøer i fellesråd, eksterne aktører som studiesteder, institutter, organisasjoner eller andre	Kap. 9

Vedlegg 3: Oversikt over stillinger i kirkefagforvaltningen per 15. september 2019

Stillinger i kirkefagforvaltningen per 15. september 2019

Kommunikasjonsrådgivere regnes her ikke som kirkefaglig ansatte.

Når ansatte har stillinger som inkluderer arbeidsområder utenfor kirkefag (f.eks. kommunikasjon), er det kun registrert prosenter som hører til kirkefag.

Arbeidssted	Stilling	%
Kirkerådet	Seniorrådgiver diakoni og samfunn	100
Kirkerådet	Seniorrådgiver diakoni og samfunn	100
Kirkerådet	Rådgiver diakoni og samfunn	50
Kirkerådet	Seniorrådgiver diakoni og samfunn	100
Kirkerådet	Rådgiver diakoni og samfunn	100
Kirkerådet	Rådgiver diakoni og samfunn	100
Kirkerådet	Seksjonsleder diakoni og samfunn	100
Kirkerådet	Seksjonsleder barn, unge og trosopplæring	100
Kirkerådet	Rådgiver barn, unge og trosopplæring	100
Kirkerådet	Seniorrådgiver barn, unge og trosopplæring	100
Kirkerådet	Rådgiver barn, unge og trosopplæring	100
Kirkerådet	Ungdomsrådgiver	100
Kirkerådet	Rådgiver barn, unge og trosopplæring	100
Kirkerådet	Seksjonsleder gudstjenesteliv og kultur	100
Kirkerådet	Rådgiver gudstjenesteliv og kultur	100
Kirkerådet	Rådgiver gudstjenesteliv og kultur	100
Kirkerådet	Rådgiver gudstjenesteliv og kultur	50
Kirkerådet	Førstekonsulent gudstjenesteliv	50
Kirkerådet	Rådgiver for kultur	100
Kirkerådet	Rådgiver for kirkebygg	100
Kirkerådet	Prosjektleder rekruttering t.o.m. februar 2021	100
Kirkerådet	Rådgiver rekruttering t.o.m. februar 2021	100
Kirkerådet	Rådgiver rekruttering t.o.m. februar 2021	100
Kirkerådet	Seksjonsleder for økumenikk og dialog	100
Kirkerådet	Førstekonsulent	100
Kirkerådet	Daglig leder SMM	100
Kirkerådet	Seniorrådgiver	100
Kirkerådet	Avdelingsdirektør for kirkefag og økumenikk	100
Bispemøtet	Generalsekretær	100
Bispemøtet	Rådgiver	100
Bispemøtet	Rådgiver	100
Bispemøtet	Førstekonsulent	100
Samisk kirkeråd	Generalsekretær	100
Samisk kirkeråd	Førstekonsulent	100
Samisk kirkeråd	Seniorrådgiver	100
Samisk kirkeråd	Språkkonsulent	50
Samisk kirkeråd	Rådgiver	100

Agder og Telemark bispedømme	Kirkefagsjef	100
Agder og Telemark bispedømme	Seniorrådgiver kirkefag	100
Agder og Telemark bispedømme	Rådgiver	100
Agder og Telemark bispedømme	Ungdomsrådgiver	50
Agder og Telemark bispedømme	Trosopplæringsrådgiver	80
Agder og Telemark bispedømme	Spesialprest inkluderende kirkeliv	100
Agder og Telemark bispedømme	Diakonirådgiver	80
Agder og Telemark bispedømme	Misjonsrådgiver	100
Agder og Telemark bispedømme	Prosjektleder	100
Agder og Telemark bispedømme	Kulturrådgiver	100
Bjørgvin bispedømme	Kirkefagsjef	100
Bjørgvin bispedømme	Rådgiver undervisning/TOL/Ungdom	100
Bjørgvin bispedømme	Forvaltning (resten av stillingen er kommunikasjonsrådgiver)	60
Bjørgvin bispedømme	Rådgiver trosopplæring	100
Bjørgvin bispedømme	Rådgiver diakoni og misjon	100
Bjørgvin bispedømme	Rådgiver kultur	100
Bjørgvin bispedømme	Rådgiver inkludering	20
Bjørgvin bispedømme	Rådgiver kyrkjekunst/gravplass/kyrkeval	100
Bjørgvin bispedømme	Rådgiver ungdomsråd	30
Borg bispedømme	Kirkefagsjef	100
Borg bispedømme	Rådgiver trosopplæring undervisning	100
Borg bispedømme	Rådgiver kirkefag	80
Borg bispedømme	Spesialprest inkluderende kirkeliv	100
Borg bispedømme	SMM-rådgiver	På timebasis
Borg bispedømme	Rådgiver kirkebygg	På timebasis
Borg bispedømme	Rådgiver kirkemusikk	20
Borg bispedømme	Rådgiver kultur	100
Hamar bispedømme	Seniorrådgiver (ny i KIFA fra 2019)	100
Hamar bispedømme	Kirkefagsjef	100
Hamar bispedømme	Rådgiver diakoni	50
Hamar bispedømme	Rådgiver undervisning/TOL/Ungdom	100
Hamar bispedømme	Rådgiver i kultur- og ungdom	70
Hamar bispedømme	Pilegrimsprest	50
Hamar bispedømme	Rådgiver kirkebygg og misjon	100
Møre bispedømme	Rådgivar misjon og globalt kirkeliv	70
Møre bispedømme	Rådgivar Undervisning og trosopplæring	100
Møre bispedømme	Rådgivar ungdom	20
Møre bispedømme	Avd.leiar kyrkjefag	100
Møre bispedømme	Rådgivar forvaltning (resten av stillingen er som kommunikasjonsrådgiver)	70
Møre bispedømme	Rådgivar diakoni	30
Møre bispedømme	Rådgivar kultur	100
Nidaros bispedømme	Kirkefagsjef	100
Nidaros bispedømme	Rådgiver diakoni og samfunn	60
Nidaros bispedømme	Rådgiver misjon (SMM), gravferd, økumenikk	100

Nidaros bispedømme	Rådgiver undervisning	100
Nidaros bispedømme	Rådgiver trosopplæring, Sør-samisk kirkeliv	100
Nidaros bispedømme	Pilegrimsprest	100
Nidaros bispedømme	Kulturrådgiver (resten av stillingen er kommunikasjonsrådgiver)	60
Nidaros bispedømme	Ungdomsrådgiver	20
Nord-Hålogaland bispedømme	Rådgiver kirkemusikk og kultur	100
Nord-Hålogaland bispedømme	Rådgiver samisk	100
Nord-Hålogaland bispedømme	Rådgiver teologi, ABV, VTP	100
Nord-Hålogaland bispedømme	Rådgiver teologi og trosopplæring	100
Nord-Hålogaland bispedømme	Rådgiver inkluderende kirkeliv	40
Nord-Hålogaland bispedømme	Kirkefagsjef og rådgiver diakoni	50
Nord-Hålogaland bispedømme	SMM-rådgiver	50
Oslo bispedømme	Rådgiver/spesialprest inkludering	100
Oslo bispedømme	Kulturrådgiver	100
Oslo bispedømme	Rådgiver kirkebygg, gravplasser, Grønn kirke	40
Oslo bispedømme	Rådgiver trosopplæring	50
Oslo bispedømme	Rådgiver Ungdom	50
Oslo bispedømme	Rådgiver Undervisning og trosopplæring	100
Oslo bispedømme	Kirkefagsjef og diakoni	100
Oslo bispedømme	Seniorrådgiver diakoni og samfunns spørsmål	100
Oslo bispedømme	Seniorrådgiver kirkefag	100
Oslo bispedømme	Rådgiver misjon og globalt kirkeliv	50
Stavanger bispedømme	Avdelingsleder for menighetsutvikling	100
Stavanger bispedømme	Rådgiver, diakoni	100
Stavanger bispedømme	Rådgiver, kultur	100
Stavanger bispedømme	Rådgiver trosopplæring	100
Stavanger bispedømme	Rådgiver, inkludering	100
Stavanger bispedømme	Rådgiver, undervisning	100
Stavanger bispedømme	Rådgiver, misjon og ungdom (ca. 25%)	100
Stavanger bispedømme	Rådgiver, inkludering	25
Sør-Hålogaland bispedømme	Rådgiver trosopplæring og inkludering (+ ungdom, som ikke har en egen stillingsprosent)	100
Sør-Hålogaland bispedømme	Rådgiver misjon/ pilegrim	100
Sør-Hålogaland bispedømme	Rådgiver	100
Sør-Hålogaland bispedømme	Fung. kirkefagsjef (resten av stillingen er som personalsjef)	50
Sør-Hålogaland bispedømme	Rådgiver diakoni og samisk kirkeliv	100
Tunsberg bispedømme	Seniorrådgiver kultur	100
Tunsberg bispedømme	Seniorrådgiver menighet og misjon	100
Tunsberg bispedømme	Rådgiver Undervisning og trosopplæring	100
Tunsberg bispedømme	Rådgiver diakoni og samfunn	100
Tunsberg bispedømme	Administrasjonssjef/fagansvarlig kirkebygg og gravplass	100
Tunsberg bispedømme	Kirkefagsjef	100
Tunsberg bispedømme	Rådgiver Ungdom og trosopplæring	60

Årsverk totalt	104,85
Stillinger totalt	123

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Rune Rasmussen	700	17/05126-3	

Saksordfører: Ingvild Sommerfelt

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
39/20	Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	15.04.2020

Evaluering og videreføring av HEL-konferansen

Vedlegg:

Evaluering av HEL 2019
Noen tall fra HEI 2019

Saksorientering Evaluering

Den femte nasjonale HEL-konferansen ble arrangert i Kristiansand 12.-13. november 2019. Vedlagt følger evalueringsrapporten fra hovedkomiteen.

Evalueringsrapporten har vært drøftet i kirkefagavdelingen, i nasjonalsamling for inkluderingsrådgiverne i bispedømmene og i møte med leder og seksjonsleder av kirkerådets avdeling for kirkefag og økumenikk.

Evalueringsrapporten danner nå utgangspunkt for sak i bispedømmerådet. Bispedømmerådet stod sammen med kirkerådet bak konferansen og vedtak om å igangsette arbeidet med konferansen ble fattet som en del av BR 28/18. (Strategiplan Inkluderende kirkeliv/HEL-arbeidet)

Evalueringsrapporten fra hovedkomiteen forteller om en vellykket konferanse som også var med å peke på en retning videre for en inkluderende kirke: Under overskriftene:

- Fra tilrettelagte fellesskap til inkluderende menigheter
- Fra barrierer til tilhørighet
- Fra noens deltagelse til deltagelse for alle
- Fra HEL-gudstjenester til en gudstjeneste for alle
- Fra periferi til sentrum

Ellers beskriver rapporten gjennomføringen av konferansen. Til sammen deltok 210 mennesker noe som var ny rekord. Påmelding ble stoppet 14 dager før start fordi konferansen var fulltegnet!

Ressurser, PP og videoer mm er tilgjengelig på: www.kirken.no/hel

Ny konferanse

HEL-konferansen har vært arrangert hvert annet år. De to første var i Stavanger bispedømme (Diakonihøyskolen og Bogafjell kirke), de to neste var i Nidaros bispedømme (Nidarosdomen/Erkebispegården). Den femte var altså i Kristiansand i 2019. En samlet anbefaling fra hovedkomite, inkluderingsrådgivere og kirkerådet ønsker at også konferansen høsten 2021 arrangeres i Kristiansand i et samarbeid mellom bispedømmet og kirkerådet.

Helkonferansen er basert på at deltakerutgiftene skal dekke majoriteten av utgiftene. Stiftsdirektøren legger til grunn at dette må legges som premiss ved gjennomføring av ny konferanse i vårt bispedømmet i 2021. Eventuelt må det søkes mindre andel finansiering via OVF midlene i 2021.

Med bakgrunn i at ansvarlig ved bispedømmekontoret, komiteen bak arbeidet i 2019, samt kirkerådet, ønsker også den neste konferansen gjennomført i Kristiansand anbefaler stiftsdirektøren at bispedømmerådet slutter seg til dette.

Forslag til vedtak

1. Bispedømmerådet tar evalueringsrapport for HEL-konferansen 2019 til orientering.
2. Bispedømmerådet godkjenner at HEL-konferansen 2021 legges til Kristiansand i tråd med premissene i saksfremlegg.

Sluttrapport og evaluering - HEL 2019

- Noen utfordringer til drøfting
- Evaluering

Noen utfordringer fra konferansen

Lenge har mennesker vært ønsket velkommen i norske menigheter i tilrettelagte fellesskap. Vandringen sammen med mennesker med ulike funksjonsnedsettelse i kirken har mer og mer gjort det klart at hele den menneskelige mosaikk hører med i kirkens rom og kirkens fellesskap.

Fra tilrettelagte fellesskap til inkluderende menigheter

Konferansen vektla et tydelig skifte. Skal kirken være tro mot sin egenart må alle mennesker oppleve å høre til i kirkens fellesskap. Sentrum i dette fellesskapet er gudstjenesten. I dette fellesskapet skal vi alle få kjenne tilhørighet og deltagelse. Utfordringen fra en slik tenkning mot lokal menighetsvirkelighet var en av hovedutfordringene på HEL 2019. Denne utfordringen ligger dypt i selve den bibelsk beskrivelse av menigheten. Vi er alle skapt i Guds bilde, vi er alle del av Kristi legeme og i kirken bekjenner vi at vi tror på en «allmenn kirke».

Fra barrierer til tilhørighet

Hva betyr det da egentlig å høre til i en menighet? Hvordan skaper vi menigheter der mennesker ønsker å høre til? Mennesker med funksjonsnedsettelse har lenge på ulike vis følt på barrierer til fellesskap og deltagelse. Disse barrierene har heller vært større i kirken en i samfunnet ellers. Ved å peke på samfunnets vei mot deltagelse for alle, vil også kirken gjerne være med å skape tilhørighet for alle. På denne vandringen ser vi fort at disse prosessene i kirken gjelder oss alle fra ansatte til tillitsvalgte og vanlige menighetsmedlemmer. Her utfordrer konferansen oss på prosesser som gjelder hele kirken vår.

Fra noens deltagelse til deltagelse for alle

Kirken skulle være et sted der alles gaver blir verdsatt og brukt. Et mangfoldighetens hus der vi ser på hverandre som ressurser. På ulike vis ble alles deltagelse og alles tjeneste vektlagt i konferansen. Vi trenger å utfordre hverandre på hvordan vi kan skape arenaer for tjeneste slik at alle deler av Kristi legeme blir synlig for verden. Det sekulære Norge trenger vitnesbyrd om hvordan mennesker i kirken gis unik verdi og blir synlige med sin tjeneste. Kirken er et radikalt annerledes fellesskap - der det delte og levde liv fokuseres.

Fra HEL-gudstjenester til en gudstjeneste for alle

Skal en snuoperasjon skje i kirken, må vi ha mange rasteplasser eller delmål på veien mot en inkluderende kirke for alle. Som familiegudstjenesten lar barna slippe til i noen gudstjenester trenger vi å videreutvikle HEL-gudstjenesten som en gudstjeneste der mennesker med kognitiv funksjonsnedsettelse får kjenne en særlig tilhørighet og deltagelse. Vi vil trenge spesialpedagogisk hjelp i trosopplæring og konfirmantundervisning også i fremtiden. Samtidig må vi aldri slippe av syne at kirkens fellesskap er for alle og skal inkludere alle. Det utfordrer kirken til besinnelse på gudstjenestens form og verdier.

Fra periferi til sentrum

HEL konferansen utfordrer oss til å tenke at alle hører med i kirkens sentrum. Alt for lenge har vi våget å la alt for mange forbli i periferien. HEL 2019 ser på mennesker med funksjonsnedsettelse som viktige bidragsyttere, for å la kirken bli det den er tenkt å være, i en tid da deltagelse i kirken ikke er en selvfølge for noen i folket vårt. HEL-bevegelsen i kirken vår utfordrer nettopp på denne utviklingen i Den norske kirke og blant norske kristne.

Noen hovedoppsummeringer

- *Ble en tydelig profilert konferanse som både løftet opp visjoner for kirken og gav praktisk hjelp i spesialpedagogiske spørsmål.
- *Konferansen reiser spørsmål som har gyldighet langt utover en tradisjonelt definert gruppe, menneske med funksjonsnedsettelse.
- *Rekordoppslutning med 210 deltagere. God miks blant deltagerne mellom ulike yrkesgrupper i kirken og frivillige.
- *Musikkprosjektet ble svært vellykket og resultatet av dette sprer seg utover landet.
- *Bønne og sanserommet tilførte en viktig dimensjon til konferansen.
- *Svært gode hovedforedrag av Erik W. Carter, gode seminar og verksteder. En fin ettermiddag med mye menneskelig erfaring og visdom i møte med familier med ulike funksjonsnedsettelser. Fin avsluttende gudstjeneste i Domkirken.
- *Konferansen hadde et tydelig budskap til oss som kirke. Hvordan kan HEL-arbeidet vokse i kirken vår, både lokalt, i bispedømmene og sentralt kirkelig? Kan noen beslutninger være med å fremme utviklingen av arbeidet?

Praktisk/organisatorisk evaluering

Forberedelse og planlegging

Forberedelsen har vært foresatt av en hovedkomite bestående av:

Diakonene: Rannveig Lyngroth, Tone Benestad, Silje Vik Vesterfjell

Prest: Rannveig Aas Olsbu

Fra bispedømmet: Diakonirådgiver Erling Jakobsen, seniorrådgiver kultur Tone Klev Furnes og spesialprest inkluderende kirkeliv Rune Rasmussen.

Representant for de andre bispedømmene/kirkerådet: Tor Ivar Torgauten

Komiteen har arbeidet godt og målrettet med en konferanse som fikk flere deltagere enn forventet ut fra tidligere HEL-konferanser.

Hovedkomiteen foreslår at en eventuell ny komite også bør ha med seg en lokal prest.

Vi ser også for oss at vi burde inkludere en større ledergruppe i gjennomføringsdelen av arbeidet.

Denne ledergruppen bør være «inside» med tanke på program og organisering.

Samarbeidet i hovedkomiteen har vært spennende og fungert godt.

Hovedkomiteen understreker at slike konferanser bør avholdes i en kirke. Det gir en helt annen ramme enn å legge den til et konferansesenter. Samarbeidet med konferansehotellet var godt og viktig.

Fellesskapsfølelsen og deltagelsen av mennesker med funksjonsnedsettelse er en konsekvens av ønske

om tilhørighet og inkludering. Denne gangen fikk mennesker med funksjonsnedsettelse selv gjøre tjeneste i konferansen. Dette er viktig og riktig profilering.

Administrative rutiner – PR – økonomi og regnskap

PR/Informasjon

Det har vært jobbet godt med PR for konferansen både ved brosjyre, på nett: www.kirken.no/hel og i sosial medier. Mange meldte seg tidlig på konferansen påmeldingene fortsatt frem til selve konferansen. Ca.10 personer som ønsket å være med ble avvist.

Påmelding og fakturering

Det har vært et godt samarbeid mellom den nye økonomienheten og HEL konferansen. Imidlertid er rutinene for påmelding og fakturering svært foreldede og arbeidskrevende for komiteen.

På HEL-konferansene har det vært slik at alle både komite, seminarholdere og talere har måttet bidra med deltakeravgift. For å lette de administrative rutiner hadde det vært enklere med et noe større direkte bidrag til konferansen og vesentlig mindre internfakturering.

Økonomi/resultat

Til gjennomføring av HEL 2019 fikk komiteen kr.40000 i støtte fra kirkerådet og ca. 30000 til støtte fra bispedømmet/OVF-søknad. Bispedømmets støtte var delvis bundet opp til støtte for to prester fra hvert prosti. Ved neste konferanse bør en også vurdere om noe av administrasjonen bør synliggjøres i budsjettet. Det ligger stor arbeidsinnsats av blant annet konferanseleder som ikke synliggjøres i budsjett. Et kompliserende element har også vært at «musikkprosjektet» har vært en budsjettmessig integrert del av konferansebudsjettet. Når dette er sagt gav konferansen et solid overskudd. Disponeringen av overskuddet var kanskje ikke tydelig nok diskutert på forhånd. Dette bør gjøres neste gang.

Sted – Beverting – teknisk

Det at vi hadde leid inn profesjonell hjelp til lyd var helt nødvendig. Lyden ble god og vi hadde tilgjengelig utstyr langt utover det kirken hadde til disposisjon. Dette var også nødvendig ved gudstjenesten i domkirken.

Fremvisning av bilde og tilrettelegging for bruk av prosjektorer til 8 seminarer krever også teknisk innsikt. Her var det satt av en person. Disse kunne med fordel vært to som jobbet sammen.

Det var fint å være i Lund kirke. Lokalitetene er gode, selv om vi var mange. Vi ble godt tatt imot av menigheten. Kanskje kunne vi gjort enda mere for å avklare gjensidige forventninger mellom menighet og arrangementet.

Leverandøren av maten gjorde en god jobb. Det var kanskje litt lang tid mellom måltidene og snacks/kaffe serveringen var litt underdimensjonert. Det krever mye både kaffe og snacks til et slikt arrangement. Mat i forhold til allergier var merket på person, dette fungerte godt. Takk til alle frivillige fra menighetene i Kristiansand som stod for serveringen.

Program og gjennomføring – tilbakemeldinger

Åpningssamling/Åpningsforedrag

Biskop Stein Reinertsen satte tonen for konferansen med sitt foredrag «En hellig allmenn kirke».

Hovedforedragene

Konferansens hovedtaler Erik W. Carter som er professor i spesialpedagogikk ved Vanderbilt Universitet i USA, svarte så absolutt til forventningene. Fra en spesialpedagogisk perspektiv med klar kirke forankring formidlet han forskningsbasert erfaringer om hvordan mennesker med funksjonsnedsettelse kan oppleve tilhørighet i menighetene våre. Han formidlet dette på en måte som satte et bredt fokus på spørsmål om inkludering og tilhørighet slik at det faktisk dreier seg om oss alle, og ikke bare en gruppe.

Ettermiddagen «Nær livet»

Hovedkomiteen ønsket å sette fokus på hva det vil si å ha et funksjonshemmet barn og hvilke utfordringer dette skaper i møte med kirken og det offentlige hjelpearbeidet. Dette ble en sterk ettermiddag, med viktige innspill om hvordan vi fortsatt har en lang vei å gå i vår kirke (og samfunnet ellers) for å virkelig gjøre våre visjoner.

Musikkprosjektet: Sanger for alle

Behovet for sanger og samler som egner seg til å synge for alle er tydeligvis stort. En egen sangbok med 33 sanger var laget til konferansen. Notehefte som også inkluderte notesetting med fargekoder var ferdig til konferansen. Dette sammen med en eminent gruppe musikere med Tore Thomassen, Ben Tore Beisland, Kirsti Pedersen Haugen, Eirin Syvertsen, Torbjørn Tveit og Sound of Happiness i spissen løftet konferansen. Musikkprosjektet skaper ettervirkninger rundt om i landet vårt.

Seminarer og verksted

Et bredt utvalg av verksteder og seminarer var planlagt og ble godt gjennomført. Dette var en form for «beste praksis» klinikker der det både ble tid til å innhente praktiske ferdigheter og god kunnskap til å bygge videre praksis på.

HEL-Gudstjenesten

Avslutningsgudstjenesten i domkirken ble en fin stund og en god avslutning på konferansen. Her fikk mange delta og riktig mange hadde møtt opp også fra kristiansandsområdet. Denne gudstjenesten modellerer også hvordan slike inkluderende gudstjenester kan feires landet rundt.

Videre arbeid med utfordringer fra konferansen

HEL-konferansen er et godt utgangspunkt for videre arbeid med en inkluderende kirke. I begynnelsen av denne rapporten pekte vi på de prioriteringene og verdiene som hovedkomiteen mener konferansen utfordret oss som kirke på. Nå vil vi helt konkret summere opp noen av de tiltakene som vi som komite har tatt initiativ til.

Etter konferansen er konferans materialet samlet på en egen **ressursside på nettet**: www.kirken.no/hel. Her ligger og legges ressurser fra konferansen.

I samarbeid med Lutherske kirketidene har vi laget et temanummer med fire artikler fra konferansen. Temanummer er **LK 2.2020**. På denne måten når noe av utfordringen fra HEL 2019 også en større del av presteskaper.

Vi registrerer at materialet fra «**Sanger for alle**» blir stadig mere brukt, i tilrettelagte felleskap og i gudstjenester. Dette sangmaterialet gjør sang og musikk mere tilgjengelig for flere. Samtidig bruker barnekor og andre grupper sangene, hvilket er meget positivt. I dette materialet utfordres også musikalske ledere og organister til å inkludere mennesker med funksjonsnedsettelse i musisk utfoldelse. Det er muligens det første notehefte som på ulike måter er tilrettelagt for fargenotearrangement.

I Agder og Telemark bispedømme har vi også valgt å arrangere fire **temasamlinger «En inkluderende menighet»** våren 2020. Her samles deltagere på HEL-konferansen sammen med diakoniutvalg, menighetsråd, staver og andre aktuelle til en drøfting av hvordan vi kan gjøre dette her hos oss. Forhåpentligvis kan noe lignende også gjøres i andre bispedømmer.

En annen oppfølgingstiltak er at denne **rapporten drøftes** i kirkerådet, Agder og Telemark bispedømmerådet som begge var oppdragsgivere for konferansen. Rapporten blir også drøftet på kollegasamlingen for inkluderingsrådgiverne.

HEL 2019 var den femte konferansen for en inkluderende kirke. Hovedkomiteen har drøftet om det vil være tjenlig at en **ny konferanse** også blir arrangert i Agder og Telemark bispedømme. Vi tror at en ved å arrangere en konferanse til i vårt bispedømme, vil den oppmerksomheten konferansen skapte føre til en ytterligere styrking av arbeidet i bispedømmet. Vi anbefaler derfor at neste konferanse også arrangeres i Kristiansand området. Dette er heller ikke så unaturlig siden de to første konferansene ble arrangert i Stavanger bispedømme (Sandnes) og de to neste i Nidaros bispedømme (Trondheim).

Mange kirker, verden over, har en fast søndag i året som er avsatt som en «Disability Awareness Sunday», - **en søndag for en inkluderende kirke**. Ville en slik søndag kunne hjelpe arbeidet for en inkluderende kirke her hos oss? Vi har fortsatt en lang vei å gå for at alt fra universell utforming til likeverdig deltagelse for alle skal bli en virkelig i våre kirker og menigheter.

For hovedkomiteen som var samlet til evalueringsmøte etter HEL 2019 i Lund kirke 22.januar 2020.

Rune Rasmussen
Spesialprest inkluderende kirkeliv

Noen tilleggsopplysninger om deltagelsen på HEL 2019

Totalt antall deltagere: 210

Tjeneste og yrkesbakgrunn på deltagerne:

Kateketer/menighetspedagoger/Trosopplærere	30
Frivillige i tilrettelagte felleskap/Rådsstruktur mm	55
Kantorere/musikere/organister	12
Kommunalt ansatt	3
Prester	48
Daglig ledere	4
Rådgivere ansatte på bispekontorene	15
Diakoner	38
Diakonimedarbeidere	13
Organisasjoner	11
Kirkeverger	1
Helse/omsorgspersonell/leger	5
Professorer/kirkelige utdanningsinstitusjoner	2
	237*

- Noe høyere an deltagerantallet fordi noen har oppgitt flere enn en kategori.

Deltagelse fra de ulike bispedømmene:

Oslo bispedømme	7
Borg bispedømme	22
Hamar bispedømme	2
Tunsberg bispedømme	5
Agder og Telemark bispedømme	87
Stavanger bispedømme	37
Bjørgvin bispedømme	18
Møre bispedømme	2
Nidaros bispedømme	6
Sør-Hålogaland bispedømme	6
Nord-Hålogaland bispedømme	14
Sverige/Danmark/USA	6
*	212

- Det kan være en eller to mere eller mindre fra de forskjellige bispedømmene.

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Aslak Wegge	421	19/03877-8	

Saksordfører: Odin Bohmann

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
40/20	Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	15.04.2020

Agder og Telemark bispedømmeråd - etablering av AU i forbindelse med koronasituasjonen.

Vedlegg:

Midlertidig forskrift om fjernmøter i kirkelige organer for å begrense spredning av Covid-19.pdf

Midlertidig forskrift om gjennomføring av fjernmøter for å begrense spredning av Covid-19.pdf

Saksorientering

Kirkerådet har i brev av 18.03.20 påpekt muligheten for at bispedømmerådene formelt oppretter et AU for å kunne håndtere problemstillinger under koronasituasjonen som krever raske avgjørelser, og som ikke kan vente til ordinært bispedømmerådsmøte.

Kirkelovens og virksomhetsreglens bestemmelser om delegering

Kirkeloven § 23 femte ledd fastsetter at § 8 første ledd gjelder tilsvarende for bispedømmerådet, slik at bispedømmerådet kan gi lederen eller denne og minst to av rådets medlemmer (arbeidsutvalg) fullmakt til på saklig begrensede områder å treffe avgjørelse i saker som skulle ha vært avgjort av rådet. Personalreglementet for Den norske kirke § 16 fastsetter likevel en delegasjonssperre for tilsettingssaker som skulle vært behandlet av bispedømmerådet, noe som innebærer at tilsettingssaker ikke kan delegeres til bispedømmerådets arbeidsutvalg.

Kirkerådet legger til grunn at paragrafen bare kan brukes når bispedømmerådet selv har delegert myndighet til lederen eller arbeidsutvalget. Kirkerådet anbefaler at bispedømmerådet delegerer til bispedømmerådets arbeidsutvalg å treffe vedtak i saker som skulle ha vært avgjort av bispedømmerådet, når det er nødvendig å treffe et vedtak så raskt at det ikke er tid til å innkalle bispedømmerådet. Det kan være tilfeller hvor bispedømmerådet pr. nå ikke har vedtatt slik delegering, og det kan være et presserende behov for å vedta slik delegering i denne situasjonen.

Oppfølging i Agder og Telemark bispedømmeråd

Når denne saken skrives før påske er det fortsatt uavklart hvor lenge koronasituasjonen vil vedvare, med de konsekvenser det får for aktiviteten i bispedømmet.

Stiftsdirektør vil på denne bakgrunn foreslå at det nedsettes et AU som gis delegert fullmakt til å fatte beslutning i saker hvor man ikke kan avvente ordinær behandling i bispedømmerådet. Slike eventuelle beslutninger refereres for bispedømmerådet. Etter det man erfarer består slike AU ofte av leder, nestleder og biskop. Med deltakelse fra Stiftsdirektør som sekretær. Stiftsdirektør foreslår denne modellen også for vårt bispedømme. Det understrekes at oppnevning av AU er begrunnet i koronasituasjonen, og at det ikke legges opp til en utstrakt bruk av dette, bortsett fra når koronasituasjonen eventuelt gjør det nødvendig. Forhåpentligvis får blir det ikke nødvendig å benytte det.

Forslag til vedtak

1. Agder og Telemark bispedømmeråd vedtar å opprette et AU. AU gis fullmakt til å fatte beslutninger som normalt tilligger bispedømmerådet i lys av koronasituasjonen i de tilfeller at dette ikke kan vente til ordinært bispedømmeråd. Bruk av fullmakten skal refereres i påfølgende bispedømmerådsmøte.
2. AU for Agder og Telemark bispedømmeråd gis følgende sammensetning:
  - Leder, Kai Steffen Østensen
  - Nestleder, Markus Westermoen
  - Biskop, Stein ReinertsenStiftsdirektør deltar som sekretær for AU

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet

Midlertidig forskrift om fjernmøter i kirkelige organer for å begrense spredning av Covid-19

Fastsatt av Kirkerådets arbeidsutvalg 17. mars 2020 med hjemmel i regler 15. november 1996 nr. 1452 om formene for menighetsrådets og kirkelig fellesråds virksomhet § 2 nr. 2, regler 15. november 1996 nr. 1452 om formene for bispedømmerådets virksomhet § 2 nr. 2 og regler 14. november 1997 nr. 1541 for Kirkerådets virksomhet §§ 2 nr. 2 og 8 nr. 1.

§ 1. Virkeområde

Forskriften gjelder for gjennomføring av fjernmøte etter regler 15. november 1996 nr. 1452 om formene for menighetsrådets og kirkelig fellesråds virksomhet § 2 nr. 2, gjennomføring av fjernmøte i bispedømmerådet etter regler 15. november 1996 nr. 1452 om formene for bispedømmerådets virksomhet § 2 nr. 2 og gjennomføring av fjernmøte etter regler 14. november 1997 nr. 1541 for Kirkerådets virksomhet § 2 nr. 2.

§ 2. Beslutning om avholdelse av fjernmøte

Rådet kan selv beslutte at et ordinært rådsmøte skal avholdes som fjernmøte. Rådet kan selv i et fjernmøte bestemme at møtet avholdes i slik form. Avgjørelse om hastefjernmøte besluttes av lederen av rådet.

§ 3. Unntak fra kravet om møteoffentlighet ved fjernmøter

Rådet kan gjennomføre et fjernmøte selv om rådet ikke har tekniske løsninger for å sikre at allmennheten får tilgang til møtet.

§ 4. Unntak fra kravet om at medlemmene må se hverandre

Rådet kan gjennomføre et fjernmøte selv om alle medlemmene ikke kan se hverandre. Det innebærer at møtet også kan gjennomføres som et telefonmøte.

§ 5. Adgang til å gjennomføre lukket møte som fjernmøte

Rådet kan gjennomføre fjernmøter også i de tilfellene møtet er lukket for allmennheten på grunn av lovbestemt taushetsplikt.

Før et slikt møte gjennomføres som fjernmøte, skal rådet vurdere hvordan møtet kan gjennomføres på en betryggende måte. Den enkelte møtedeltaker har også et ansvar for at utenforstående ikke kan få med seg det som blir sagt i møtet.

§ 6. Krav til gjennomføring av hastefjernmøter

Ved hastefjernmøter har lederen av rådet ansvar for at disse gjennomføres på en betryggende måte.

§ 7. Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft straks. Forskriften gjelder frem til 1. august 2020

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd

Adresseinformasjon fylles inn ved ekspedering. Se mottakerliste nedenfor.

Dato: 18.03.2020

Vår ref: 19/04650-8 aa333

Deres ref:

Midlertidig forskrift om gjennomføring av fjernmøter for å begrense spredning av Covid-19

Som følge av situasjonen med utbrudd av koronasmitte har helsemyndighetene iverksatt en rekke tiltak med hjemmel i smittevernloven for å redusere smitten fra person til person i samfunnet, og dermed beskytte de sårbare gruppene. Blant de tiltakene som iverksettes er å stenge eller begrense møter og ansamlinger der mange mennesker møtes.

På bakgrunn av situasjonen og vedtatte tiltak for å hindre spredning av Covid-19, har Kirkerådets arbeidsutvalg 17. mars 2020 fastsatt en midlertidig forskrift for gjennomføring av fjernmøter i kirkelige organer. Samtidig har Kirkerådets arbeidsutvalg vedtatt endringer i virksomhetsreglene for menighetsråd, kirkelig fellesråd og Kirkerådet som gir en utvidet adgang til å gjennomføre fjernmøter også for disse organene.

Gjeldende rett om bruk av fjernmøter i bispedømmerådene

Kirkemøtet fastsatte i 2019 endringer i regler om formene for bispedømmerådets virksomhet som åpnet for at det kan gjennomføres fjernmøter i bispedømmerådene med ikraftsetting fra 1. januar 2020, jf. § 2 nr. 2. Regelendringen forutsetter at Kirkerådet gir nærmere regler om krav til gjennomføring av slike møter. Kirkerådet har sendt på høring et utkast til en forskrift for gjennomføring av fjernmøter i bispedømmerådene med høringsfrist 1. april 2020, som var forventet behandlet av Kirkerådet i juni 2020. Det er en forutsetning at bispedømmerådet selv har gjort vedtak om at det skal gjennomføres fjernmøte. Videre skal alle deltakerne se, høre og kommunisere med hverandre.

Midlertidig forskrift – utvidet adgang til å avholde fjernmøter

I lys av den aktuelle situasjonen har Kirkerådets arbeidsutvalg 17. mars 2020 i stedet fastsatt en midlertidig forskrift som gir utvidet adgang til å avholde fjernmøter. Forskriften tydeliggjør at bispedømmerådet selv, i et fjernmøte, kan gjøre vedtak om at møtet skal holdes som et fjernmøte. Forskriften gir videre unntak fra regelen om at møtedeltakerne må kunne se hverandre. Det betyr at møter i utgangspunktet kan avholdes som rene telefonmøter uten bruk av kamera.

Forskriften åpner for at også lukkede møter kan gjennomføres som fjernmøte. Kravene til gjennomføring av lukkede fjernmøter er forenklet sammenlignet med en forskriftsutkastet som er på høring, for å legge til rette for at det kan gjennomføres lukkede fjernmøter

allerede nå. Samtidig fastsettes det et krav om at før et slikt møte gjennomføres som fjernmøte, skal rådet vurdere hvordan møtet kan gjennomføres på en betryggende måte. Dette er for å sikre at den lovbestemte taushetsplikten etter forvaltningsloven § 13 overholdes. Den enkelte møtedeltaker har også et ansvar for at utenforstående ikke kan få med seg det som blir sagt i møtet. Det blir opp til det enkelte rådsorgan å vurdere om dette kan ivaretas på en god nok måte. Se nærmere nedenfor om praktisk gjennomføring av tilsettingssaker.

Forskriften er fastsatt som en hasteforskrift. Det innebærer at Kirkerådets arbeidsutvalg har besluttet at det gjøres unntak fra kravet om høring, fordi det ikke er praktisk gjennomførlig, jf. forvaltningsloven § 37 fjerde ledd bokstav a. Forskriften er kunngjort i Norsk Lovtidend og følger også vedlagt dette brevet.

Nærmere om behandling av tilsettingssaker gjennom fjernmøter

For bispedømmerådets del er tilsettingssaker av den type saker som det er behov for å behandle i lukket fjernmøte. Den midlertidige forskriften gir mulighet for dette, men det er samtidig viktig å sikre at taushetsbelagte opplysninger ikke spres. Forskriften gjelder for menighetsråd og bispedømmeråd, men det må også legges til grunn at tilsvarende muligheter vil kunne benyttes i intervjusituasjonen og i bispedømmerådets behandling av saken. I det følgende er det utarbeidet en kort veiledning.

Felles føringer for gjennomføring av fjernmøter i en tilsettingssak

Det er fastsatt et krav i forskriften om at før et møte som lukkes på grunn av taushetsplikten gjennomføres som fjernmøte, skal rådet vurdere hvordan møtet kan gjennomføres på en betryggende måte. Til syvende og sist er det altså rådets ansvar å vurdere dette, men Kirkerådet jobber med å finne gode tekniske løsninger som kan anbefales. Vi vil snarest komme tilbake til dette i et videomøte med stiftsdirektørene. Inntil videre anbefales det i hvert fall å begrense muligheten for at taushetsbelagte opplysninger kommer på avveie ved å referere til søkerens nummer, eventuelt nummeret for rangeringen av de innstilte søkerne, i stedet for å snakke om navnet på dem under behandlingen i fjernmøte. Forskriften åpner for at møtene også kan gjennomføres som rene telefonmøter.

Videre er det fastsatt at den enkelte møtedeltaker har et ansvar for at utenforstående ikke kan få med seg det som blir sagt i møtet. Dette betyr at den enkelte møtedeltaker må sikre at det ikke er noen andre tilstede som kan få adgang eller kjennskap til det som blir sagt i møtet. Det mest praktiske eksempelet på dette er at hvis møtedeltakerne har hjemmekontor, må deltakerne hindre at ektefellen, kjæresten, barn eller andre i hjemmet overhører det som blir sagt.

Intervju

Kirkerådet legger til grunn at også intervjuer i denne situasjonen kan gjennomføres via fjernmøte i form av fortrinnsvis videomøte eller eventuelt telefonmøte. For ordens skyld kan det være nyttig å innhente samtykke fra søkerne til at intervjuene gjennomføres på denne måten gitt den gitte situasjonen. Det må legges til rette for at både de enkelte søkerne, innstillende myndighet og andre som har rett til å delta på intervjuer får deltatt fullt ut på fjernmøtet.

Menighetsrådets behandling av uttalelse til tilsettingssaken

Ved fastsettelse av forskriftsendring og midlertidig forskrift 17. mars 2020 har menighetsrådet fått anledning til å gjennomføre fjernmøte også for lukkede møter tilsvarende som for bispedømmerådet. For menighetsrådene vil dette særlig være aktuelt i tilsettingssaker hvor de skal avgjøre uttalelse etter personalreglementet for Den norske kirke § 14.

Siden det kan være forskjellig hvilke tekniske løsninger menighetsrådene vil kunne ha tilgang på, anbefales det at bispedømmerådets personaladministrasjoner tilbyr seg å bistå med tilrettelegging av tekniske løsninger for gjennomføring av fjernmøter, for eksempel ved å administrere et videomøte eller telefonmøte. Bispedømmerådsadministrasjonen bør også tilrettelegge med veiledning om hvordan møtedeltakerne skal opptre for å sikre at ingen overhører det som blir sagt i fjernmøtet.

Menighetsrådet kan også i prinsippet behandle en uttalelse gjennom skriftlig saksbehandling, men det forutsetter at samtlige medlemmer slutter seg til det fremlagte forslaget, og til at vedtaket treffes etter skriftlig saksbehandling. På dette leddet i prosessen er det ikke gitt at det vil være aktuelt.

For øvrig gjelder de samme reglene for menighetsrådet som for bispedømmerådet.

Innstillingsrådets behandling av tilsettingssaken

Innstillingsrådets behandling skjer fortrinnsvis etter den skriftlige prosedyren i personalreglementet § 15 annet ledd. Dersom et av medlemmene er uenig i forslaget til innstilling eller ønsker at innstillingen skal avgjøres i møte, skal det sammenkalles til møte i innstillingsrådet. Kirkerådet legger til grunn at dette møtet kan gjennomføres som fjernmøte etter de samme krav som gjelder for fjernmøter i kirkelige rådsorganer. Bispedømmerådsadministrasjonen bør tilrettelegge for gjennomføring av slike møter.

Bispedømmerådets behandling av tilsettingssaken

Bispedømmerådet kan behandle tilsettingssaker gjennom skriftlig saksbehandling i henhold til virksomhetsreglene § 2 nr. 3. Når en sak skal behandles skriftlig, skal sakens dokumenter med forslag til vedtak sendes samtidig til alle organets medlemmer. Bestemmelsen forutsetter at samtlige medlemmer slutter seg til det fremlagte forslaget, og til at vedtaket treffes etter skriftlig saksbehandling. Rent praktisk kan dette gjøres ved at sakens dokumenter med forslag til vedtak legges ut i eMeetings, hvorpå rådsmedlemmene kan gi skriftlig tilbakemelding om de slutter seg til det fremlagte forslaget og til at vedtaket treffes etter skriftlig saksbehandling via e-post. Siden det er gjort et grundig arbeid med en innstilling fra et innstillingsråd, kan denne behandlingsmåten være aktuell, særlig der innstillingen er enstemmig. Det enkelte medlem kan imidlertid kreve at saken blir behandlet i fjernmøte.

Det må da legges til rette for at alle medlemmene av rådet får anledning til å delta på fjernmøtet. Det er også mulig å legge til rette for en behandling i fjernmøte allerede fra utgangspunktet av. Bispedømmerådet vil selv, i fjernmøtet, kunne vedta at møtet skal gjennomføres som fjernmøte. Forskriften gjør som nevnt unntak fra vanlige krav til fjernmøter, slik at fjernmøtet kan gjennomføres som et rent telefonmøte eller et videomøte gjennom en sikker løsning.

Kirkelovens og virksomhetsreglenes bestemmelser om delegering

Vi benytter også anledningen til å minne om at kirkeloven § 23 femte ledd fastsetter at § 8 første ledd gjelder tilsvarende for bispedømmerådet, slik at bispedømmerådet kan gi lederen eller denne og minst to av rådets medlemmer (arbeidsutvalg) fullmakt til på saklig begrensede områder å treffe avgjørelse i saker som skulle ha vært avgjort av rådet. Personalreglementet for Den norske kirke § 16 fastsetter likevel en delegasjonssperre for tilsettingssaker som skulle vært behandlet av bispedømmerådet, noe som innebærer at tilsettingssaker ikke kan delegeres til bispedømmerådets arbeidsutvalg.

Kirkerådet legger til grunn at paragrafen bare kan brukes når bispedømmerådet selv har delegert myndighet til lederen eller arbeidsutvalget. Kirkerådet er kjent med at dette ofte er

gjort i form av bispedømmerådernes delegasjonsreglement. Om det ikke er tilfelle, anbefaler vi at bispedømmerådet delegerer til bispedømmerådets arbeidsutvalg å treffe vedtak i saker som skulle ha vært avgjort av bispedømmerådet, når det er nødvendig å treffe et vedtak så raskt at det ikke er tid til å innkalle bispedømmerådet.

Det kan være tilfeller hvor bispedømmerådet pr. nå ikke har vedtatt slik delegering, og det kan være et presserende behov for å vedta slik delegering i denne situasjonen. I et slikt tilfelle kan bispedømmerådet ved leder vurdere om et slikt delegeringsvedtak kan treffes i form av skriftlig saksbehandling, noe som bør kunne gjøres raskt.

Med vennlig hilsen

Ingrid Vad Nilsen
direktør

Ole Inge Bekkelund
leder av juridisk seksjon

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Vedlegg:

Midlertidig forskrift om fjernmøter i kirkelige organer for å begrense spredning av Covid-19

Mottakere:

Agder og Telemark bispedømmeråd	Postboks 208	4662 KRISTIANSAND S
Borg bispedømmeråd	Bjarne Aasgt. 9	1606 FREDRIKSTAD
Bjergvin bispedømmeråd	Postboks 1960	5817 BERGEN
Hamar bispedømmeråd	Postboks 172	2302 HAMAR
Nidaros bispedømmeråd	Kongsgårdsgata 1a, Erkebispegården	7013 TRONDHEIM
Nord-Hålogaland bispedømmeråd	Postboks 790	9258 TROMSØ
Oslo bispedømmeråd	Postboks 9307 Grønland	0135 OSLO
Stavanger bispedømmeråd	Lagårdsveien 44	4010 STAVANGER
Sør-Hålogaland bispedømmeråd	Tolder Holmers vei 11	8003 BODØ
Tunsberg bispedømmeråd	Postboks 10 Kaldnes	3119 TØNSBERG
Møre bispedømmeråd	Moldetrappa 1	6415 MOLDE

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Grethe Ruud Hansen	421	18/01713-5	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
41/20	Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	15.04.2020

Eventuelt 15.04.20

Saksorientering

Skriv inn teksten her.

Forslag til vedtak

Skriv inn teksten her.

DEN NORSKE KIRKE
Agder og Telemark bispedømmeråd

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Grethe Ruud Hansen	421	19/04887-5	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
42/20	Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	15.04.2020

Referatsaker 15.10.20

Årsrapport 2019 - Agder og Telemark biskop og bispedømmeråd
Medlemsundersøkelse for Den norske kirke - rapport oktober 2019

Saksorientering

1. Årsrapport 2019 – Agder og Telemark biskop og bispedømmeråd
2. Medlemsundersøkelse for Den norske kirke – rapport oktober 2019

Forslag til vedtak

Sakene tas til orientering

Årsrapport

2019

Agder og Telemark biskop og bispedømmeråd

Biskop Stein Reinertsen, Odd-Bjarne Ellefsen, Sharon Carter, Eric Carter og Rune Rasmussen under den landsomfattende HEL-konferansen i Lund kirke, Kristiansand.

DEN NORSKE KIRKE

Innhold

I Leders beretning.....	3
Måloppnåelse og vurderinger	3
Prioriteringer	3
Ressursutnyttelse	3
II Introduksjon til bispedømmet og hovedtall.....	4
Organisering	4
Formål	4
A) Nøkkeltall pr prosti for bispedømmet totalt: medlemmer/innbyggertall/inn- og utmeldinger, inkl. endringer fra 2017 og 2018.	5
Medlemsprosent av beregnet folketall	5
B) Utvalgte volumtall: Agder og Telemark 2015 – 2019.....	8
C) Nøkkeltall for årsregnskapet	8
III Årets aktiviteter og resultater	9
A) Omtale av bispedømmets samlede aktivitet.....	9
Sammenheng resultater, måloppnåelse og ressursbruk.....	9
B) Omtale av resultater og måloppnåelse	10
1. Gudstjenestelivet blomstrer.....	10
2. Flere søker dåp og trosopplæring	12
3. Kunst- og kulturuttrykk er en del av kirkelivet.....	15
4. Kirken engasjerer seg i samfunnet	16
5: Flere finner sin plass i kirkelig arbeid	21
6. Kirken har en demokratisk og velfungerende organisasjon.....	25
C) Biskopens virksomhet.....	26
IV Styring og kontroll i virksomheten	28
A) HMS/Arbeidsmiljø	28
B) Likestilling.....	28
C) Vurdering av mislighetsrisiko	29
V Vurdering av framtidsutsikter	30
VI Årsregnskap.....	31
Ledelseskommantar årsregnskapet 2019	31
Regnskapsrapportering	32

I Leders beretning

Måloppnåelse og vurderinger

Bispedømmets overordnede målsetting er å være en lokal forankret folkekirke i alle lokalsamfunn i Agder og Telemark. I alle sokn skal det avholdes gudstjenester og kirkelige handlinger og det kristelig liv næres og styrkes. Gudstjenesteliv, trosopplæring, samfunnsengasjement og rekruttering er strategiske målområder.

Årsstatistikken for 2019 viser at antallet deltakere på gudstjenester har økt i året som gikk. Dette har vært et bevisst satsningsområde for bispedømmet.

I deler av Agder og Telemark er det mange og livskraftige frimenigheter og kristne organisasjoner. De gjør et verdifullt arbeid og de fleste steder er samarbeidsforholdet til Den norske kirke godt. Samtidig kan det nok også merkes en viss «konkurransen», særlig tydelig innenfor arbeid overfor ungdom og unge familier.

For biskopen har det vært en glede i 2019 å kunne vigsle to nye kirker i vårt bispedømme, Østre Porsgrunn og Flekkerøy. Vi ser at menighetslivet blomstrer og vokser i de to menighetene etter at ny kirke er tatt i bruk. Dette skaper optimisme.

Det rapporteres om mye godt arbeid blant barn, og unge og om diakonalt engasjement, hvor en også inkluderer innvandrere og flyktninger. Kirken må ha et blikk utover seg selv. Det er derfor gledelig å konstatere at misjonsavtaler er på plass i alle menigheter, og at samarbeidet med andre lag og organisasjoner er mange steder omfattende og godt.

Prioriteringer

Prioriteringene har medført ulike konkrete satsinger. Innenfor ungdom, trosopplæring og undervisning er det gjort en rekke satsinger med flere prosjekter som «ungdomskirken», «Byklekonferansen» og fagsamlinger for trosopplærere og kateketer m.fl. I tillegg har det vært satset på et givertjenesteprojekt, dette med formål å øke givertjenesten i de enkelte menighetene. Vi begynner nå å se effekten av dette, noe som kommer det lokale menighetsarbeidet til gode.

Ressursutnyttelse

Opgavene og utfordringene er større enn ressursene som er til rådighet. De økonomiske rammer er blitt redusert, og stillinger er derfor holdt vakant i administrasjonen. Arbeidstidsordningene inkludert beredskap for prestene, er også slik at det er mindre presteressurs til disposisjon for menighetene pr årsverk.

Regnskapstallene viser at de økonomiske ressursene ble utnyttet til fulle.

Effektivisering av merkantile funksjoner som økonomi og arkiv ble iverksatt i 2019. Prosessene fram mot endelig innfasing har vært krevende både for ledelse og de ansatte som ble berørt. Gledelig er det da å se at de grep som ble gjort har gitt en innsparing som så pløyes tilbake til kirkelig aktivitet i form av økt satsning på diakoni. Forhåpentligvis vil de grep som er tatt også bidra til å sikre en stabil økonomi for prestatjeneste framover.

Stein Reinertsen
Biskop i Agder og Telemark bispedømme

Kai Steffen Østensen
Leder i Agder og Telemark bispedømmeråd

II Introduksjon til bispedømmet og hovedtall

Organisering

Fra 1. januar 2017 ble rettssubjektet Den norske kirke opprettet og de nasjonale og regionale organer i Den norske kirke overført fra Staten til det nye rettssubjektet.

Agder og Telemark biskop og bispedømmeråd er fra samme tidspunkt en del av rettssubjektet Dnk.

Agder og Telemark bispedømme er ett av i alt 11 bispedømmer i Dnk. Biskopen har tilsynsmyndighet i bispedømmet og leder prestedtjenesten. Bispedømmerådet er demokratisk valgt organ på 10 medlemmer som utfører oppgaver pålagt i lov og forskrifter og utgjør, sammen med øvrige bispedømmeråd, Kirkemøtet.

Bispedømmet var i 2019 inndelt i 10 prostier. I 2019 var det flere prosesser for sammenslåinger fram mot kirkevalget høsten 2019. Dette er sammenslåinger som forutsettes å være operative fra 01.01.20. Som en konsekvens av den pågående kommunereformen er også Lister og Mandal prostier vedtatt sammenslått fra 01.01.20.

Bispedømmerådet og biskop har felles administrasjon bestående av ca. 15 årsverk ledet av stiftsdirektør. Aslak Wegge ble ansatt av bispedømmerådet høsten 2018. Han tiltrådte som stiftsdirektør 01.01.19 og har således vært stiftsdirektør hele året.

Formål

Virksomhetenes formål er forankret i Kirkelovens bestemmelse om å «ha sin oppmerksomhet på alt som kan bli gjort for å vekke og nære det kristelige liv i menighetene» og de mål som Kirkemøtet har vedtatt for Den norske kirke og som kommer til uttrykk gjennom Visjonsdokumentet «Mer himmel på jorda» og gjennom tildelingsbrev og styringsdokumenter for øvrig fra Kirkerådet.

Agder og Telemark bispedømmeråd har gjort vedtak om at visjonsdokumentet «Mer himmel på jorda» skal gjelde som visjonsdokument for bispedømmet. Dokumentets strategiske mål er formulert slik:

- Gudstjenestelivet blomstrer
- Flere søker dåp og trosopplæring
- Folkekirken engasjerer seg i samfunnet
- Flere får lyst til å jobbe i kirken

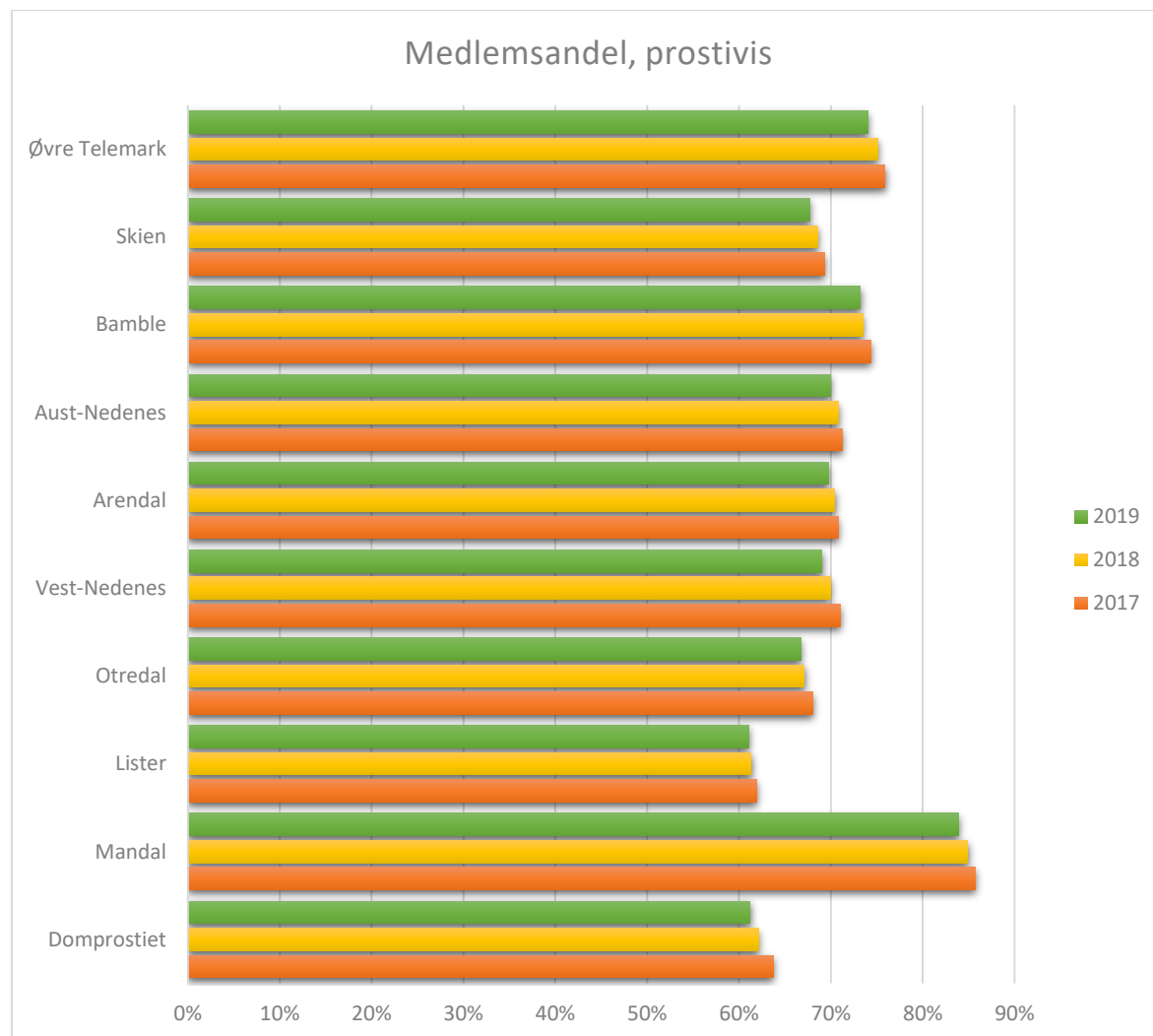
Prestetjenestens formål er at alle menigheter og lokalsamfunn skal være betjent med «Ord og sakrament», gjennom gudstjenester, kirkelige handlinger, sjelesorg, undervisning og annet som kan styrke og nære det kristelige liv.

A) Nøkkeltall pr prosti for bispedømmet totalt: medlemmer/innbyggertall/inn- og utmeldinger, inkl. endringer fra 2017 og 2018.

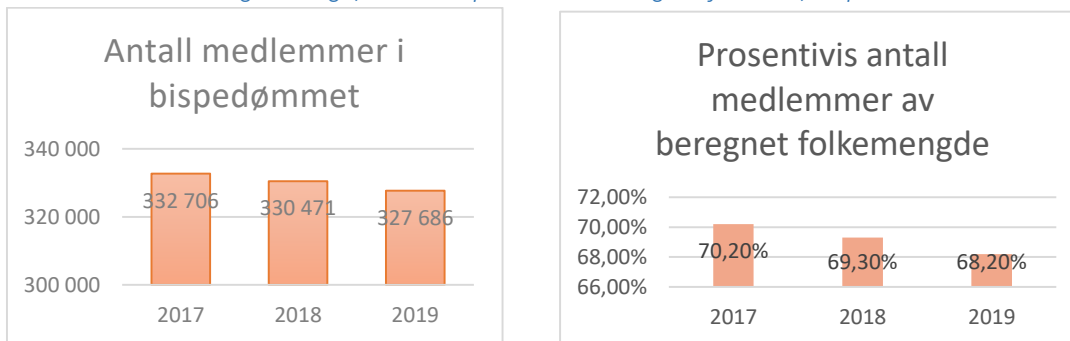
Antall medlemmer	2017	2018	2019
Domprostiet	56 892	56 773	56 497
Mandal	31 476	31 333	31 050
Lister	27 033	26 772	26 668
Otredal	15 505	15 354	15 282
Vest-Nedenes	27 404	27 338	27 227
Arendal	35 588	35 519	35 299
Aust-Nedenes	13 868	13 721	13 509
Bamble	21 463	21 166	20 920
Skien	64 358	63 708	63 090
Øvre Telemark	39 131	38 787	38 144

Medlemsprosent av beregnet folketall

Medlemsandel

Antall medlemmer og tilhørige, medlemsprosent av beregnet folketall, bispedømmenivå

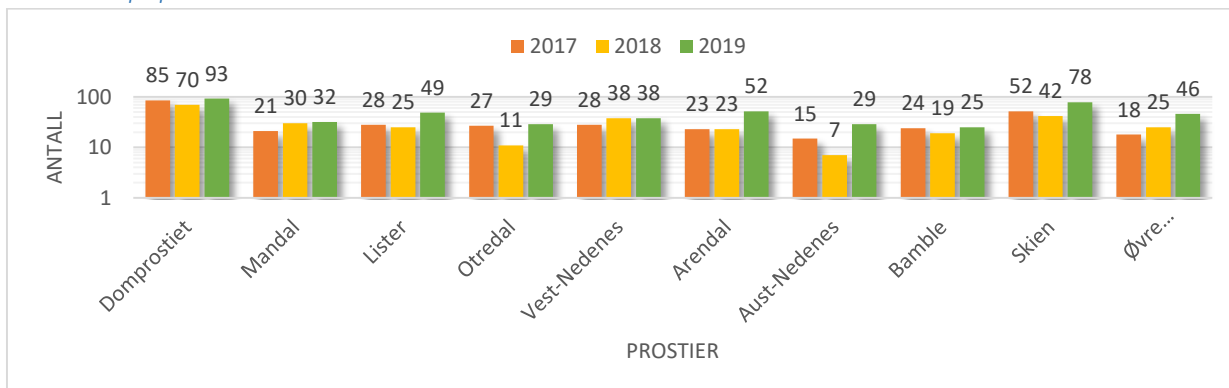

Agder og Telemark	2017	2018	2019
Antall medlemmer	332 706	330 471	327 686
Av beregnet folketall	70,2 %	69,3 %	68,2 %

Inn- og utmeldinger: Agder og Telemark bispedømme totalt

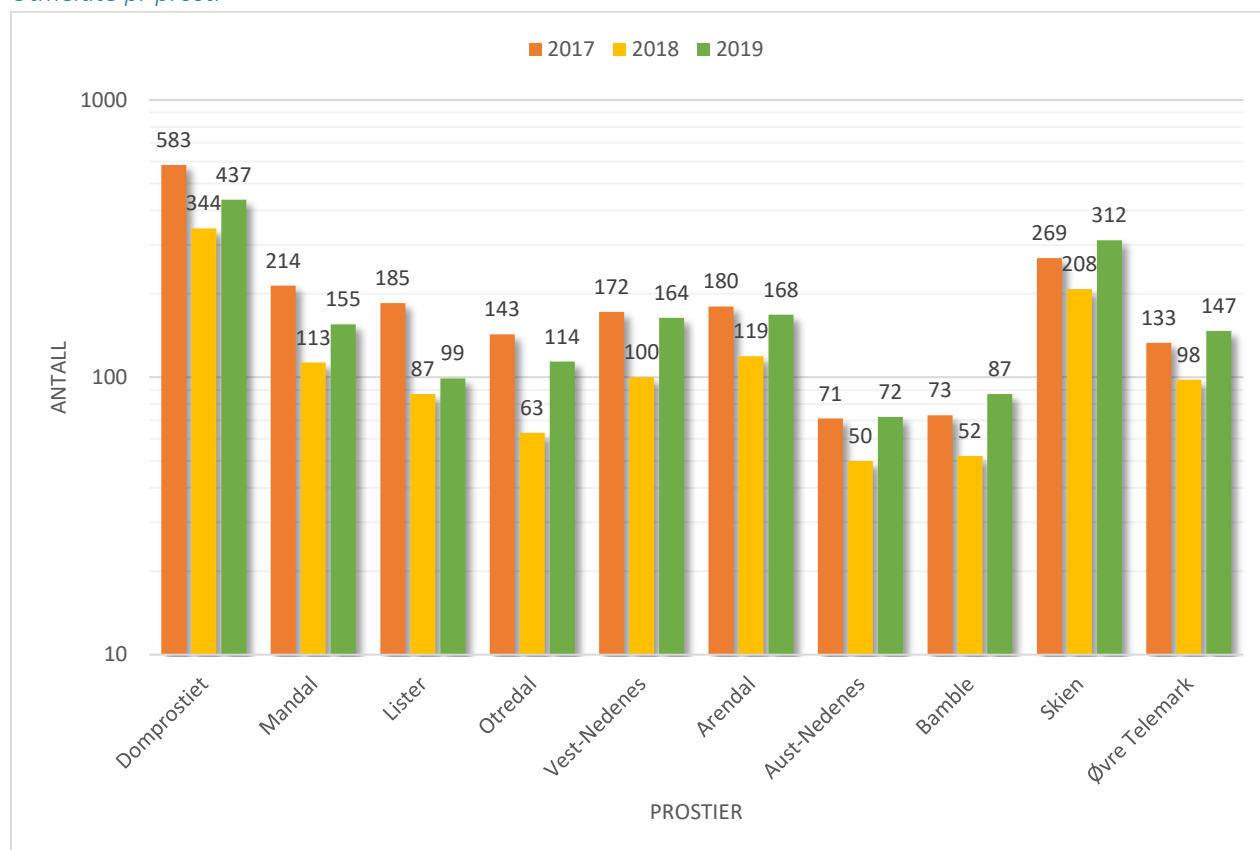
Agder og Telemark	2017	2018	2019	Endring 17-19
Innmeldinger	321	290	471	47 %
Utmeldinger	2023	1234	1755	-13 %

Innmeldte pr prosti

Antall medlemmer	2017	2018	2019
Domprostiet	85	70	93
Mandal	21	30	32
Lister	28	25	49
Otredal	27	11	29
Vest-Nedenes	28	38	38
Arendal	23	23	52
Aust-Nedenes	15	7	29
Bamble	24	19	25
Skien	52	42	78
Øvre Telemark	18	25	46

Utmeldte pr prosti

Antall medlemmer	2017	2018	2019
Domprostiet	583	344	437
Mandal	214	113	155
Lister	185	87	99
Otredal	143	63	114
Vest-Nedenes	172	100	164
Arendal	180	119	168
Aust-Nedenes	71	50	72
Bamble	73	52	87
Skien	269	208	312
Øvre Telemark	133	98	147

B) Utvalgte volumtall: Agder og Telemark 2015 – 2019

Agder og Telemark	2015	2016	2017	2018	2019
Antall døypte	3172	2964	2798	2526	2541*
Antall konfirmerte	3650	3494	3048	3162	3110
Antall kirkelige vigslar	858	800	810	748	690
Antall kirkelige gravferder	3636	3533	3539	3505	3424
Antall gudstjenester totalt	6817	6648	6505	6393	6484
Samlet antall gudstjenestedeltakere	689 566	666 995	639 168	601 988	612 200
Gjennomsnittlig gudstjenestedeltakelse (Søndager, helligdager og andre gudstjenester)	101,15	100,33	98,26	94,2	94,4

*Tallet forventes å bli noe høyere grunnet etterrapportering

C) Nøkkeltall for årsregnskapet

Antall årsverk for prester har gått opp med 3, mens totalt årsverk har økt med 0,2 fra 143,1 til 142,9.

Fra 2017 inkluderer driftsutgiftene refusjon/tilskudd til samarbeidsstillinger. Tildeling og driftsutgifter for 2017 -2019 er derfor ikke sammenlignbare med tallene fra 2015 og 2016.

I 2017 ble i tillegg pensjonskostnadene ført på bispedømmet. Fra 2018 er pensjon ført samlet på 110 – Den norske kirke. Dette forklarer de store endringene i driftsutgifter.

Lønnsutgifter i prosent av driftsutgiftene gikk noe ned i 2019, mens andel lønn brukt til prestatjeneste var nesten uendret. Dette har vært en ønsket prioritering.

Agder og Telemark bispedømmeråd						
Nøkkeltall for årsregnskapet	2015	2016		2017	2018	2019
Antall årsverk	148,9	146,4	x	143	142,9	143,1
-herav prestatjeneste	132,6	131	x	127,6	126,5	129,5
Samlet tildeling post 01/budsjettgruppe 1A	110 270 000	114 995 000	x			121 181 000
Driftsutgifter	111 526 000	117 263 000	x	129 481 000	118 422 000	123 936 000
Lønnsandel av driftsutgifter	87,8 %	89,2 %	x	91,2 %	91,9 %	89,7 %
Andel lønn brukt i prestatjenesten	78,7 %	80,8 %	x	80,9 %	81,3 %	81,0 %
Lønnsutgifter pr årsverk	657 581	714 567	x	825 866	761 756	777 094

III Årets aktiviteter og resultater

A) Omtale av bispedømmets samlede aktivitet

- Gudstjenestedeltakelse har vært et av hovedfokusene gjennom året. I 2019 snudde tidligere års nedgang i gudstjenesteoppslutningen i Agder og Telemark bispedømme, og vi ser en økning både på søn-og helligdager og samlet.
- Innenfor kirke-skole-samarbeidet er det en positiv utvikling.
- Som følge av økt satsning på diakoni er antall menigheter med diakonal betjening økt.
- Oppslutningen om trosopplæringstiltak er stabilt høy.
- Alle menighetene har inngått avtale om misjonsprosjekt.
- Antall utmeldinger økte med 521 til 1755 i 2019 i forhold til 2018. Antallet innmeldinger økte i samme perioden med 181 til 471.
- Bispedømmet gjennomført nasjonal «HEL» konferanse i 2019. Vellykket arrangement med stor deltakelse fra hele landet.
- I 2019 er det vigslet to nye kirker i Agder og Telemark; Østre Porsgrunn og Flekkerøy.
- Biskopen opprettet en offentlig Facebook-side i 2017. Ved utgangen av 2019 hadde siden 1127 følgere.
- Kirkevalget ble gjennomført med en valgdeltakelse på 14,2%, dette er en nedgang fra 17,4% i 2015. Valggjennomføringen fungerte.
- Bispedømmet klarer fortsatt å rekruttere og bemanne ved ledige prestestillinger.
- Det var stor oppslutning om Den norske kirkes aktiviteter under Arendalsuka med et par tusen besøk på Kirkeskipet og trolig like mange innom i Trefoldighetskirken.

Sammenheng resultater, måloppnåelse og ressursbruk

Det har vært et klart mål å øke oppslutning om gudstjenestene og oppslutningen om dåp. Dette har vært et fokus som har gått via proster ut til hele presteskaper. Det var også hovedtema for årets fagdag i bispedømmet for prester. Vi ser at tallene for 2019 viser en positiv utvikling, selv om dette er litt tidlig å konkludere på. Dette er imidlertid prosesser som krever langsiktig jobbing, og forhåpentligvis vil vi se større effekt av fokuset i 2020 og 2021.

Vi ser at åpning av de to nye kirkene i Porsgrunn og på Flekkerøy har gitt et stort løft for den kirkelige aktiviteten i de to menighetene.

Mange menigheter melder om at det er stor «hverdagsaktivitet» i menighetene som ikke fremkommer i rapporterte tall og dermed blir bildet av måloppnåelse og ressursbruk noe skjev.

Alle menigheter i bispedømmet har et aktivt trosopplæringsarbeid. Vi ser at det oppnås resultater når det finnes en opptrappingsplan med konkrete mål og ansatte som kan følge opp tiltakene.

Menighetene er avhengige av et godt og konstruktivt samarbeid mellom ansatte og frivillige. Det gjelder både innenfor gudstjenestearbeid, diakonien, trosopplæring og barne- og ungdomsarbeidet. Oppfølging og dyktiggjøring av frivillige vil derfor bli en stadig viktigere oppgave for ansatte både i menighetene og for de ansatte ved bispedømmekontoret.

Bispedømmekontoret har i 2019 kjørt stramt på bemanningssiden med flere vakanser. Dette for blant annet å sikre at de økonomiske rammene kunne holdes. Kontoret har også taklet omstillingen fra egne økonomi- og lønnsmedarbeidere til at disse funksjonene nå er samlet i en felles enhet. Ingen ved kontoret har mistet jobben som følge av denne omleggingen. Resultatet av omleggingen vil først bli tydelig i regnskapet for 2020.

B) Omtale av resultater og måloppnåelse

1. Gudstjenestelivet blomstrer

Vekst i antall deltakere pr gudstjeneste på søn- og helligdager

Prosti	2016	2017	2018	2019
KR.SAND	159,9	154	139,8	145,8
MANDAL	122,7	124,9	118,7	116,9
LISTER	114,3	106,8	106,4	102,8
OTREDAL	82	80,1	83,7	82,2
V-NEDENES	118,9	116,8	114,5	111,5
ARENDAL	105	100,5	94,1	98,6
A-NEDENES	70,4	76	65,4	66,5
BAMBLE	84,9	85,1	88,1	82,1
SKIEN	87,4	86,6	78,3	83,2
ØVRE TELEM	65,9	63,7	62,8	65,0
Totalt	101,1	99,9	95,2	96,5

Måloppnåelse og vurdering av utvikling

Skjemaet viser gjennomsnittsansatt gudstjenestedeltakere på søn- og helligdager. Dersom vi også tar med de gudstjenestene som er utenom søn- og helligdager, var gjennomsnittet 94,4 mot 94,2 i 2018. Vi ser dermed en liten oppgang for gjennomsnittlig antall deltakere på gudstjenester generelt i bispedømmet, og en økning på 1,3 personer for gudstjenester på søn- og helligdager. Samtidig har antall gudstjenestedeltakere sunket i vårt bispedømme, som i landet for øvrig, det siste tiåret. Andelen av medlemmer som går regelmessig eller ofte til gudstjeneste er synkende, og dette veies ikke opp av trosopplæringsgudstjenester eller andre tiltak som er godt besøkt. At gjennomsnittstallet likevel steg det siste året, ser vi i sammenheng med mye godt, kontinuerlig arbeid i lokalmenighetene og bispedømmets satsingsprosjekt «Gudstjeneste i 100».

Tiltak

Fra høsten 2019 satset bispedømmet på å virkeliggjøre resultatmålet om vekst i antall gudstjenestedeltakere. I den forbindelse utfordret biskopen menighetene via proster og prester til å fokusere på gudstjenestearbeidet. «Gudstjeneste i 100» var i 2019 og vil i 2020 være tema på prostemøter, aktuelle fagdager og fellesmøte mellom bispedømmets proster og kirkeverger. Siden 2017 har gjennomsnittstallet for gudstjenestebesøk i bispedømmet vært under 100, men med fokus på kvalitet i arbeidet, strategisk planlegging og god kommunikasjon ønsker vi igjen å se 100-tallet. Andre tiltak:

- Bispedømmets prester var i 2018 gjennom videreutdanningsprogrammet «Kunsten å snekre en preken». Ett sentralt fokus for dette programmet var å bidra til at forkynnelsen oppleves relevant i vår tid. Det er fremdeles et sentralt tiltak at prostene utfordrer, støtter og veileder prestene i prekenarbeidet.
- Prosjektet Ungdomskirken benyttes for å skape en gudstjenestekultur for unge.

1.2 Flere velger kirkelig vigsel

	2015	2016	2017	2018	2019
Antall kirkelige vigslar	858	800	810	748	690

Måloppnåelse og vurdering av utvikling

Vi ser en klar nedgang i antall kirkelige vigsler i bispedømmet siden 2017, og ved utgangen av 2019 når vi således ikke resultatmålet om at flere velger kirkelig vigsel. Denne nedgangen ser vi i sammenheng med økningen i antall kommunale vigsler. Som kirke må vi aldri snakke ned andre typer vigsler enn våre egne, men i møte med et større mangfold i tilbudene til par som ønsker å gifte seg, er det likevel viktig at nedgangen i kirkelige vigsler møtes med tiltak.

Tiltak

I tillegg til den kontinuerlige relasjonsbyggingen som skjer lokalt, og som er viktigst, vil vi i bispedømmet ha økt fokus på tilgjengelighet på nett og kommunikasjon om vigsler og andre kirkelige handlinger. Tiltaket om kommunikasjon redegjøres for nedenfor under oppslutning om dåp.

1.3 Oppslutning om kirkelig gravferd holdes oppe.

Agder og Telemark	2015	2016	2017	2018	2019
Antall kirkelige gravferder	3636	3533	3539	3505	3424

Måloppnåelse og vurdering av utvikling

Oppslutningen om kirkelig gravferd er høy i bispedømmet samtidig som vi registrerer at den svake og jevne nedgangen i antall kirkelige gravferder fortsatte i bispedømmet i 2019. Denne tendensen er tydelig tross en viss variasjon mht faktiske dødsfall i bispedømmet hvert år. Den norske kirke har høy anseelse i befolkningen hva gjelder begravelser og sorgarbeid, samtidig er valgmuligheten til de pårørende større enn tidligere, en utvikling som er mest merkbar i de store byene i bispedømmet.

Tiltak

Den norske kirke har gjennomgående stor troverdighet i befolkningen i møte med pårørende. Dette kontinuerlige arbeidet i folkekirken, som skjer lokalt, vil alltid være det viktigste tiltaket for at pårørende skal ønske kirkelig betjening ved gravferd.

Samtidig var samarbeid i forbindelse med gravferd tema på prostemøte og fellesmøte mellom bispedømmets kirkeverger og proster i 2019, og i april 2019 hadde biskop og kirkefagsjef møte med de begravellesbyråene i bispedømmet som er tilknyttet VIRKE. Målet med disse samtalene er at de ulike aktørene pårørende møter i forbindelse med en gravferd skal samarbeide optimalt, til det beste for de pårørende. Som gudstjenester og kirkelige handlinger generelt, er satsingsområdet «kirken på nett» også et tiltak for å nå målet om stabil oppslutning om kirkelig gravferd.

1.4 Flere menigheter inkluderer samisk språk i gudstjenestelivet

Beskrivelse av utviklingen og tiltak

I 2019 har én menighet rapportert om samiske språk i gudstjenestelivet. Samtidig som det er naturlig at Agder og Telemark bispedømme ikke topper denne statistikken, er det tydelig at vi ikke når resultatmålet for dette arbeidet.

Ett aktuelt tiltak er å utfordre sentrale menigheter i de største byene i bispedømmet der det er bosatt flest personer med samisk tilknytning.

I tillegg etterspurte bispedømmet bruk av samisk språk i forbindelse med markeringer tilknyttet samefolkets dag 6. februar 2020. Flere menigheter oppgav planer for dette, og vi har stor tro på at vi når resultatmålet om økning i 2020.

2. Flere søker dåp og trosopplæring

2.1 Oppslutningen om dåp holdes oppe

Agder og Telemark	2015	2016	2017	2018	2019
Antall døpte	3172	2964	2798	2526	2541

Andel døpte av fødte 2019

Prosti	Døpte	Årskull	%
ARENDAL PROSTI	282	473	60 %
AUST-NEDENES PROSTI	80	136	59 %
BAMBLE PROSTI	136	234	58 %
KRISTIANSAND DOMPROSTI	482	947	51 %
LISTER PROSTI	214	377	57 %
MANDAL PROSTI	274	444	62 %
OTREDAL PROSTI	128	246	52 %
SKIEN PROSTI	435	822	53 %
VEST-NEDENES PROSTI	245	385	64 %
ØVRE TELEMARKE PROSTI	265	399	66 %

Som resten av landet ser vi en markant tilbakegang hva gjelder antall døpte i tidsrommet 2015-2019. Samtidig ser vi en svak, men gledelig oppgang fra fjoråret. Dette gjelder både faktisk antall døpte og prosentandelen døpte av fødte, som i Agder og Telemark steg fra 55 % i 2018 til 57 % i 2019.

Vi ser nedgangen i antall dåp over tid sammen med store samfunnsendringer. En mindre andel foreldre ser det som selvsagt å døpe barna sine nå enn før, dette gjelder også for Den norske kirkes medlemmer. Prosentandelen av nordmenn som er medlem av Dnk er synkende, og det er en voksende andel av kristne i landet som er medlem av et annet kristent trossamfunn (f. eks. Den katolske kirke). Vi ser videre at områdene rundt Skien/Porsgrunn og Kristiansand har lav prosentvis oppslutning i forhold til resten av bispedømmet. Dette ser vi i sammenheng med samfunnsendringer som først gjør seg gjeldende i byene og befolkningssammensetningen der. Dessuten er det en stor andel kristne som i disse byområdene er medlemmer av andre trossamfunn enn Den norske kirke.

Hva gjelder oppgangen fra 2018 til 2019, ser vi denne i sammenheng med strategisk arbeid på ulike nivåer i kirka. De nasjonale kampanjene er viktige, og fra bispedømmekontorene arbeides det på flere nivåer med dette viktige satsingsområdet i kirka. Den klart viktigste jobben gjøres imidlertid i lokalmenighetene. Prostene er bedt om å ha et ekstra fokus på dåp i sine årsmeldinger, og flere av dem peker på utfordringen med å kommunisere med målgruppen nybakte foreldre. Domprosten skriver:

«Dåpstallene stiger (...). Dette skjer til tross for at vi har mistet noe av muligheten til kommunikasjon med de av våre medlemmer som har fått barn. Det har imidlertid vært gjort mye for å sette fokus på dåp i vårt prosti det siste året. En egen ressursgruppe med prost, kirkeverge, prest, kateket, og ansatte ved servicetorget som tar imot registreringer har sett på

alt fra profilering i menighetsblad, på nettsider, rutiner for servicetorg (...) og i den enkelte menighet.»

Prosten i Otredal skriver i sin melding:

«Oppslutningen om dåp blant medlemmer og tilhørende, er stor og relativt stabil i det meste av prostiet. Men i Evje/Hornnes og Vennesla er det noe tilbakegang. Dette tar vi svært alvorlig. En av årsakene tror vi kan være at vi ikke lenger får tilgang til fødselsmeldinger. I Vennesla har vi hatt drop-in-dåp med gode erfaringer.»

Og prosten i Arendal melder dette:

«Etter at Agder og Telemark bispedømme fremmet dåp som et satsingsområde for tiden fremover, har prestene satt sammen en gruppe som skal jobbe med dette. Det legges opp til at menigheten skal feire «Den store dåpsdagen» med felles annonse og profilering.»

Disse kommentarene fra prostene viser etter vårt syn, sammen med satsingen nasjonalt og på bispedømmenivå, at dåpssatsingen nå har det fokuset den fortjener, og at vi ser ringvirkningene for statistikken i 2019.

På bispedømmekontoret har vi i 2018 og 2019 hatt en ekstra ressurs i kirkefagavdelingen som har bistått menighetene i deres dåpssatsing. Fokuset har vært på profilering av dåp på menighetenes og fellesrådenes hjemmesider, i menighetsblad og på andre sentrale arenaer. Høsten 2019 hadde vi dåp som tema også under fagdager for prester og fellesmøte mellom kirkeverger og proster.

Tiltak:

Tross den lille oppgangen i dåpstallene i vårt bispedømme, viser både de nasjonale tallene og samfunnsendringene vi ser i store deler av Europa, at det å holde oppe en dåpsprosent som vi har i Den norske kirke, er en krevende oppgave. Som ledd i denne satsingen har vi følgende tiltak for 2020:

- Støtte opp om den nasjonale satsingen og delta i nasjonale kampanjer.
- Fortsette å ha dåp som tema på viktige arenaer som fagdager, stiftsdager, prostemøter, fellesmøter med kirkevergene osv.
- Vinteren/våren 2020 holder rådgivere på bispedømmekontorene kommunikasjonskurs i de ulike i bispedømmet. Sentrale temaer på disse kursene er informasjon om og påmelding til dåp på nett, informasjon/invitasjon til dåp i menighetsblad og sosiale medier.
- Satsing på drop-in-dåp. Primært som en del av en nasjonal kampanje, sekundært eget prosjekt på bispedømmenivå.
- Prostene oppmuntrer og utfordrer prestene til å forkynne om dåpen.
- Øke fokuset på babysangkurs og familiemiddager (som øker stort i deler av bispedømmet) som rekrutteringsarena for dåp.

2.2 Oppslutningen om trosopplæringstiltakene er stabil

Måloppnåelse og vurdering av utvikling

2019	Dåps-samtale	4-årsbok	Et bredde-tiltak for 6-åringer	Tårn-agenthelg	Lys våken	Konfirmasjon	Tiltak året etter konf.	TOTALT
Døpte i målgruppe	2514	3234	2638	3158	3040	3756	3489	21829

Deltakere	2562	1390	940	1074	980	3039	344	10329
Prosent	102 %	43 %	36 %	34 %	32 %	81 %	10 %	47 %

Agder og Telemark har en gjennomsnittlig deltakeroppslutning på de utvalgte trosopplæringstiltakene på totalt 47 %. Dette er stabilt med fjoråret og en nedgang på 2 % siden 2015. Selv om vi gjerne skulle ha vært på nivå med eller høyere enn tallene for 2015, viser dette at vi når resultatmålet om stabilitet om oppslutning på tiltakene.

I Agder og Telemark er det flere menigheter som har andre gode aktiviteter for aldersgruppene til Tårnagentene og Lys våken (eksempel: Tweensklubb). Noen av disse menighetene er så tilfredse med sine tilbud at de ikke nødvendigvis prioriterer de nasjonale tiltakene. Dette betyr at bispedømmets oppslutning om breddetiltak for 8-12-åringer er noen høyere enn deltakeroppslutningen om de utvalgte trosopplæringstiltakene kan gi inntrykk av.

Tiltak

Det er en nær sammenheng mellom satsingen på trosopplæring og dåp, og vi viser av den grunn til punkt 2.1 ovenfor.

Bispedømmekontorets trosopplæringsrådgiver fokuserer på erfaringsdeling med ansatte i trosopplæringsstillinger der fokus rettes mot:

- Økt fokus på 4-årsboka
- Bygge fellesskapsfølelse i stillinger som kan ha relativt lav stillingsprosent og relativt høy «turn-over».

I 2019 arrangerte bispedømmet et kommunikasjonskurs med fokus på kommunikasjonsarbeidet i menighetene generelt og trosopplæringen spesielt. Dette var et vellykket tiltak som vil gjentas siden vi ser en klar sammenheng mellom hvordan trosopplæringstilbudene kommuniseres og deltakeroppslutning. Vinteren og våren 2020 arrangerer bispedømmet mer generelle kommunikasjonskurs i de ulike prostiene. Dette er et sentralt tiltak siden vi ser en klar sammenheng mellom tydelig, forutsigbar og tidlig kommunikasjon om trosopplæringstilbudene og oppslutningen om arrangementene.

2.3 Oppslutningen om konfirmasjon holdes oppe

Agder og Telemark	2016	2017	2018	2019
Andel confirmerte av døpte	86 %	81 %	84 %	82 %
Antall confirmerte	3494	3048	3162	3110

Måloppnåelse og vurdering av utviklingen

På bispedømmenivå er oppslutningen om konfirmasjon stabil siden 2017, dog med store variasjoner i de ulike menighetene og prostiene. I deler av Agder og Telemark er konfirmasjonstilbudet til andre kristne trossamfunn en vel så viktig faktor som humanistisk konfirmasjon hva gjelder ytre årsaker som kan forklare varierende oppslutning. For eksempel skriver prosten i Otredal dette i sin årsrapport: «Konfirmanttallene er også høye og stabile i prostiet, med unntak av Vennesla. I Vennesla har Norkirken egen konfirmantundervisning. Dette har før til at tallet på konfirmanter har gått ned i Dnk i 2018/2019, men dette tallet er gledelig nok økende igjen [i 2020].»

I Kristiansand er det god oppslutning rundt humanistisk konfirmasjon i tillegg til «konkurransen» fra andre kirkesamfunn. Domprosten skriver: «Konfirmanttallet steg i 2018 og på nytt i 2019 etter et markant fall i 2017. I noen menigheter er konkurransen fra andre kirkesamfunn merkbar (mest øst i byen og på Flekkerøy), og det svinger fra år til år.

Disse faktorene medfører at det etter vårt syn allerede gjøres mye godt, strategisk arbeid for å opprettholde tallene såpass stabile som de er. Oppslutningen om konfirmasjon er fremdeles høy, men på ingen måte en selvfølge lenger. Flere av prostene viser til et godt strategisk arbeid i sin årsrapport. Domprostiet: «Jeg opplever imidlertid et stort engasjement og en offensiv holdning fra menighetenes konfirmantansvarlige til å satse på god informasjon og opplegg som treffer målgruppen.» Og i Bamble: «Bamble, Herre og Stathelle menigheter har lagt om sitt konfirmantopplegg [...] med sommerleir og mer av undervisningen lagt til blokker og i noen helger». I tillegg vokser fremdeles konfirmant- og ledertreningsprogrammet «Ønsket og Elsket» i Øvre Telemark.

Tiltak

- Fortsette å gjøre våre konfirmanttilbud så attraktive som mulig for våre medlemmer
- Oppmuntre menighetene til å satse på ukes-leir (for eksempel i samarbeid med Hekta/Krik/Skjærgårds m.fl.).
- Møte ungdommene og de foresatte med god, tydelig og forutsigbar kommunikasjon, og synliggjøre våre konfirmantopplegg på nettet.
- Fokusere på konfirmasjonsundervisningen i strategiske samtaler med proster, prester og ansvarlige for undervisningen.
- De beste tiltakene skapes lokalt, men likevel benyttes suksessen med «Ønsket og Elsket» som inspirasjon for resten av bispedømmet.

3. Kunst- og kulturuttrykk er en del av kirkelivet

3.1 Vekst i antall deltakere på konserter og kulturarrangementer

	<i>Antall konserter og kulturarrangement 2018</i>	<i>Antall konserter og kulturarrangement 2019</i>	<i>Prosent endring</i>	<i>Antall deltakere konserter og kulturarrangement 2018</i>	<i>Antall deltakere konserter og kulturarrangement 2019</i>	<i>Prosent endring</i>
<i>Agder og Telemark</i>	<i>1241</i>	<i>1 315</i>	<i>6,0 %</i>	<i>194217</i>	<i>159 418</i>	<i>-17,9 %</i>

Måloppnåelse og vurdering av utviklingen

Agder og Telemark har en fin vekst i antall konserter- og kulturarrangementer i 2019. Det er også gledelig å merke seg at veksten i frivillighet tilknyttet menighetenes kultur- og konsertarbeid øker også for 2019, fra 1815 frivillige i 2018 til 2050 frivillige medarbeidere i 2019.

Likevel merker vi oss en markant nedgang i antall deltakere på våre konsert- og kulturarrangement. Her vil nødvendigvis store arrangement i de store byene, for eksempel julekonserter og arrangement med tilreisende som målgruppe, ha stor påvirkning på tallene. Domprosten i Kristiansand melder at konserter og kulturarrangement i Domkirken har vært meget godt besøkt. Likevel ser vi en nedgang i denne byen fra 2018 som forklarer deler av nedgangen i bispedømmet sett under ett.

Tiltak

Det viktigste tiltaket for igjen å øke antall deltakere på kultur- og konsertarrangement ligger i å arbeide videre med å øke antall konserter og stimulere til fortsatt vekst i frivillig arbeid på feltet. I tillegg jobber kulturrådgiver på bispedømmekontoret med rådgivning rundt støtteordninger på kulturfeltet og er en ressurs for menigheter som eventuelt opplever nedgang i besøkstall.

3.2 Flere åpne kirker

Antall åpne kirker

	Antall sokn med åpen kirke 2018	Totalt antall dager med åpen kirke 2018	Antall sokn med åpen kirke 2019	Totalt antall dager med åpen kirke 2019	Sokn 2019
Agder og Telemark	41	1308	37	1382	115

Måloppnåelse og vurdering av utviklingen

Vi ser en svak nedgang i antall sokn med åpen kirke, men en positiv oppgang i totalt antall dager med åpne kirker. Av den grunn er resultatmålet kun delvis oppnådd for 2019. Vi ser utviklingen i nær sammenheng med den nasjonale satsingen på åpne kirker i forbindelse med Allehelgens. Prostene forteller at flere menigheter som har hatt en mer sporadisk satsing på åpne kirker tidligere, nå opplevde at tilbudet møtte et behov både hos medlemmer og befolkningen generelt. Nedgangen i antall sokn med åpne kirker ser vi i sammenheng med bispedømmets sammensetning. Vi har mange kirker tilknyttet bygder/områder med lav befolkningstetthet og med få ansattressurser.

Tiltak

- Vi fortsetter og forsterker fokuset på Allehelgens høsten 2020, og vi utfordrer spesielt sokn som ikke har et tilbud om åpen kirke til å fokusere på denne helgen og deretter utvide tilbudet.

4. Kirken engasjerer seg i samfunnet

4.1.2 Flere menigheter med diakonal betjening

Agder og Telemark	2017	2018	2019
Diakonal betjening	66,1 %	68,7 %	73 %
Plan for diakoni	80 sokn	83 sokn	84 sokn

Måloppnåelse og vurdering av utviklingen

Vi ser stabilt høye og stigende tall både for diakonal betjening og tidligere resultatmål om antall sokn med lokal plan for diakoni. Dette ser vi i sammenheng med arbeid lokalt, regionalt og nasjonalt. Lokalt arbeider menighetene godt og strategisk med diakonale tiltak. Dette arbeidet støttes av prost, fellesrådslinje og rådgiver på bispedømmekontoret.

I tillegg har Agder og Telemark, som de andre bispedømmene, fått tildelt friske midler til diakonal satsing i 2019. Dette resulterte i at 2,75 nye årsverk som diakon er etablert i et bispedømme som allerede har god diakonal betjening. Det er pr. dags dato 43 personer ansatt i diakon- og diakoniarbeiderstillinger i bispedømmet (43 personer, 29 årsverk).

Nye stillingstilskudd til diakonstillinger har skapt inspirasjon og nytenkning. Dette gjelder også for menigheter som ikke fikk del i de nye tilskuddene i første omgang. Det nye statstilskuddet og økt fokus på tildeling av midler til diakonstillinger fra rDNK har også gitt håp om mulig tilskudd til menigheter som over flere år har hatt diakonstilling ved hjelp av innsamlede midler. Slike stillinger finnes det mange av i vårt bispedømme grunnet stor og omfattende givertjeneste.

Tiltak

- Benytte nye, friske midler til å øke tilstedeværelsen av diakonal betjening i soknene.
- Kontinuerlig, nær kontakt med fellesråd og menigheter for å beholde allerede eksisterende diakonale stillinger.
- Stimulere enda flere menigheter til å arbeide med lokal plan for diakoni og til å etablere aktive diakoniutvalg.

4.1.2 Inkluderende Kirkeliv

Vurdering av utviklingen

Inn under arbeidet med å øke diakonal betjening i bispedømmet tolker vi arbeidet med inkluderende kirkeliv.

Særlig viktig for arbeidet i vårt bispedømme var i 2019 planleggingen og gjennomføringen av den nasjonale HEL-konferansen som samlet i alt 210 deltakere. Konferansen fikk gode evalueringer og utfordrer videreutviklingen av inkluderingsarbeidet i kirken på flere områder. Hovedområdene som utfordres er f.eks. forståelsen av hva det vil si å være kirke, hva det vil si å feire en inkluderende gudstjeneste og hvordan hele den menneskelige mosaikk får være med å sette premisser i en menighets virksomhet.

Siden HVPU (Helsevernet for psykisk utviklingshemmede)-reformen tidlig på 1990-tallet har vårt bispedømme lagt til rette for at mennesker med ulike funksjonsnedsettelse kan finne sitt plass i tilrettelagte fellesskap i menighetene. Nå utfordres vi til å gå videre mot å tenke inkluderende menigheter. I 2019 begynte vi for alvor å drøfte og arbeide med hva dette konkret vil si. Fortsatt er det nemlig slik at de fleste av våre vel 30 tilrettelagte fellesskap (Simen-grupper, ALF grupper og Tro og Lys grupper ol.) i all hovedsak har for få berøringspunkter med andre aktiviteter i menighetene. For å få til denne samhandlingen lokalt må vi regne med alle mennesker som ressurspersoner og et tilrettelagt fellesskap som ressursgruppe i menighetene. Her har vi flere steder i bispedømmet sett spor til positiv endring i 2019.

Tiltak

Agder- og Telemark bispedømmeråd vedtok i sitt møte 2.5.2018 (BR28/18) en strategiplan i 10 punkter for arbeidsfeltet Inkluderende kirkeliv/HEL-arbeidet fra 2018-2022. 2019 er det første hele året hvor arbeidet har fulgt denne planen.

I samsvar med strategiplanen fortsetter arbeidet med å utarbeide prostiplaner for inkluderende kirkeliv/HEL-arbeid i 2020, med oppstart av Lister og Mandal som nytt prosti høsten 2020.

Planlegge og gjennomføre Camp UNIK som arrangeres i samarbeid med Skjærgårds, og Skjærgårds UNIK med samme samarbeidsorganisasjon.

4.2 Flere menigheter tilbyr fellesskap til nye i Norge

Måloppnåelse og vurdering av utviklingen

I 2018 oppgav 37 menigheter at de har egne tilbud i forbindelse med integreringsarbeid, for 2019 oppgav 38 menigheter det samme. Dette arbeidet skjer flere av stedene i bispedømmet i nært samarbeid med KIA Sør.

Tiltak

For å styrke kristne fellesskap for nye i Norge generelt og i regi av lokalmenigheter, er det et sentralt tiltak å vedlikeholde og styrke det gode samarbeidet med KIA. Agder og Telemark bispedømme er en av flere medlemsorganisasjoner i KIA Sør. Bispedømmet er representert i regionrådet for KIA Sør ved misjonsrådgiver. Misjonsrådgiver deltok på KIA's generalforsamling i Oslo i november 2019.

I 2019 ble det etablert en ressursgruppe bestående av representanter fra KIA, NMS migrasjon og Agder og Telemark bispedømme ved misjonsrådgiver. Formålet er å organisere og gjennomføre inspirasjonssamlinger, med vekt på et faglig innhold, for nøkkelpersoner som er engasjert i inkluderingsarbeidet på menighetsplan. Det ble i løpet av 2019 gjennomført 2 slike samlinger for menigheter i Domprostiet, Vest-Nedenes og Otredal prostier.

4.3. Arbeid med religionsdialog styrkes

Måloppnåelse og vurdering av situasjonen

I Agder og Telemark bispedømme finnes det ikke et eget kirkelig dialogsentre. Det finnes heller ikke initiativer lokalt eller økonomisk handlingsrom regionalt som sannsynliggjør en endring i 2020. Det finnes likevel etablerte fora i bispedømmet der viktige samtaler mellom ulike religioner og livssyn forekommer: STL Aust-Agder, Kristiansand FTL og STL Grenland. Disse samarbeidsrådene er etter vårt syn relevant for arbeidet med religionsdialog tross forskjellene mellom STL/FTL og kirkelige dialogsentre.

I sin årsrapport skriver Domprosten: «Etter at Koranen ble brent på Kristiansand torg engasjerte både domprost og internasjonal prest seg i arbeidet med å vise at relasjonen mellom kirken og muslimske miljøer er god, gjennom deltakelse på en rekke arrangement og kontakt med enkeltpersoner. Hendelsen viser at dialogarbeidet som Den norske kirke har vært en del av gjennom Forum for Tro og livssyn, er svært viktig».

Tiltak

- Fortsette å prioritere de allerede eksisterende foraene for samarbeid og kontakt med ulike religioner og livssyn lokalt.
- Etterspørre og støtte lokale initiativ der religionsdialog er tema.
- Inntil bispedømmet eventuelt får et eget kirkelig dialogsentre, hente inn nødvendig kunnskap og ekspertise fra allerede eksisterende dialogsentre.

Flere menigheter er engasjert for misjon

Antall menigheter med inngått misjonsavtale

Agder og Telemark	Antall sokn	Avtaler 2016	Avtaler 2017	Avtaler 2018	Avtaler 2019
	115	128	141	139	139

Det har ikke vært noen endring i antall avtaler fra 2018 til 2019. Antall misjonsavtaler i Agder og Telemark er stabilt og høyt, og samtlige menigheter har én eller flere avtaler. Antall avtaler er som de siste foregående år derfor høyere enn antall sokn. I alt 17 menigheter (tilsvarende som i 2018) har avtaler med organisasjoner utenfor SMM, såkalte private avtaler. I 2019 overførte menighetene gjennom misjonsavtalene totalt kr 3 212 178 til SMM- organisasjonene. Dette er en økning på kr 188 446 fra fjoråret.

Vurderinger og refleksjon

Det høye antall avtaler vitner om et aktivt misjonsengasjement i bispedømmet vårt. utfordringen gjelder fortsatt å utnytte det store potensiale til vekst når det gjelder innsamlet beløp fra den enkelte menighet. Bildet er dog variert. Noen menigheter har et sterkt misjonsfokus, andre ikke.

Utfordringer og tiltak

Det ligger fortsatt en stor utfordring i å utnytte de muligheter avtalene gir for økt misjonsengasjement i alle menighetene i Agder og Telemark bispedømme. Særlig gjelder dette at misjon blir en integrert del av hele menighetens arbeid fra barn og unge og til de gamle. Misjon i trosopplæringen opprettholdes derfor som en prioritert oppgave i tiden framover. Styret for SMM i Agder og Telemark vil fortsatt prioritere sitt fokus på økt utadrettet virksomhet for misjonsrådgiver gjennom misjonsgudstjenester, forkynneroppdrag, møter og samlinger med misjon som tema m.m. Dette skjer i et utstrakt samarbeid med SMM-organisasjonene, og særlig med NMS og NMSU, som utgjør den største aktøren i SMM- fellesskapet med sine vel 40% av totalt antall misjonsavtaler i bispedømmet.

4.4 Resultatmål: Kirkens digitale nærvær øker.

Måloppnåelse og vurdering av situasjonen

Agder og Telemark bispedømme er med på den digitale utviklingen, og vi opplever en økende respons på vår digitale aktivitet. På denne måten bygger vi fellesskap også på andre arenaer enn de tradisjonelle. Ressursbruken og resultatene er imidlertid begrenset fordi ingen medarbeidere har digital informasjon som sitt hovedområde.

Agder og Telemark bispedømme er aktive både på Facebook og på sine egne nettsider. Biskopens facebookside ble etablert i 2017. Ved utgangen av 2019 hadde siden 1127 følgere, mot 950 følgere ett år tidligere. Biskopen legger ut 1-2 innlegg i uka, og er særlig aktiv når det gjelder å formidle møter med mennesker under visitaser, vigslinger og ordinasjoner. Det finnes også en side som heter Agder og Telemark bispedømmes kulturside. Den hadde 270 følgere ved årsskiftet.

Det ble lagt ut 48 nyhetssaker på Agder og Telemark bispedømmes nettside i 2019. Tallet i 2018 var 60. Årsaken til nedgangen var at arbeidet med kirkevalget la beslag på mye av tiden i året som gikk, og dermed ble det mindre tid til annet informasjonsarbeid.

Tiltak

- Bispedømmekontoret har første halvår 2020 en ekstra ressurs som jobber med kommunikasjon tilsvarende en 20 % stilling. Ett av ansvarsområdene er å arbeide for at kirkens digitale nærvær øker.
- Opprette en instagram-konto i 2020 der utvalgte kirkelige medarbeidere deler bilder fra sin jobb.

4.5 Resultatmål: Kirken er synlig på flere arenaer i det offentlige rom

I likhet med i 2018 var Agder og Telemark bispedømme aktive og synlige under Arendalsuka. Kontoret var med å bemanne kirkeskipet som lå til kai, sentralt plassert i Arendal havn. Biskopen deltok også i flere samtaler, paneldebatt og gudstjeneste. Kirkevalget ble markert på kirkeskipet i en debatt mellom kandidater til bispedømmerådet. Bispedømmet markerer seg også i lokalsamfunnene gjennom biskopens visitaser der dialog med kommuneledelse, nærings- og organisasjonsliv er en bevisst strategisk satsing. Ressursbruken både under Arendalsuka og under visitaser oppleves som meningsfull og resultat effektiv.

4.6 Samarbeid kirke/skole styrkes

Måloppnåelse og beskrivelse av utvikling

Agder og Telemark	2017	2018	2019
Barnehagebesøk i kirke	347	401	411
Skolebesøk i kirke	416	453	440
Besøk i barnehage	135	146	145
Besøk på skole	247	245	239
Barnehagegudstjeneste	94	69	76
Skolegudstjenester	294	278	290
Totalt	1533	1592	1601

Utviklingen fra 2017 til 2018 viser at besøk av barnehager og skoler i kirkene og besøk av ansatte i barnehagene og skolene var økende, mens antall gudstjenester gikk ned. Fra 2018 til 2019 er antall barnehage- og skolegudstjenester igjen økende selv om hele tilbakegangen fra året før ikke er tatt igjen. For tallene samlet (besøk og gudstjenester) ser vi imidlertid en stigning for hvert år.

Vi ser utviklingen i sammenheng med et roligere og generelt mer konstruktivt debattklima hva gjelder barnehage- og skolegudstjenester. Den nye, nasjonale veilederen om skolegudstjenester har gitt skoleeierne og rektorer et utgangspunkt til å foreta kloke valg lokalt. Mens det flere år tidligere har vært lokale debatter om skolegudstjenester, også i media, melder prostene i bispedømmet gjennomgående om et godt samarbeid og lite negativ oppmerksomhet om temaet i 2019.

Gjennom visitas har alle menighetene blitt oppfordret til å få på plass planer for skole/kirke samarbeidet.

Tiltak

- Biskopen har kirke-skolesamarbeid som et sentralt tema under alle visitaser, både i møte med aktuelle skoler, kommuneledelse og kirkelig ansatte.
- Biskopen har jevnlig møter med utdanningsdirektørene i bispedømmet med fokus på kirke-skolesamarbeidet.
- I 2019 utarbeidet bispedømmekontoret et ressurshefte for menighetene om kirke-skolesamarbeid, med forslag til konkrete undervisningsopplegg tilknyttet hvert trinn og generelle tips for å få til et godt lokalt samarbeid. Dette ressursheftet vil danne basis for den videre kontakten med lokalmenighetene.

5: Flere finner sin plass i kirkelig arbeid

5.1 Rekruttering til vigslede stillinger styrkes

Prestedekning

Det som har særpreget presteskapet i 2019 er at flere prester har sluttet ved oppnådd aldersgrense, og at dette sammen med forflytninger har gitt svært mange nye tilsetninger. I enda større grad enn tidligere merkes at rekrutteringssituasjonen er blitt krevende. Det er likevel gledelig å konstatere at kun én stilling har stått i vakanse over lengere tid. Det er også grunn til å påpeke at dyktige prester har hatt oppstart i nye stillinger.

I presteskapet er 29 av 130 prester født 1950-56. Av dette blir det synlig at svært mange prester vil oppnå pensjonsalder i løpet av de neste fem årene. Det betyr at vi også de neste årene vil måtte foreta mange tilsetninger.

Vi kunne dette året glede oss over å starte en prosess med utlysning av hele 4 nye fengselspreststillinger knyttet til nyetablerte fengsler. Disse stillingene er finansiert av rDNK, og midlene som er brukt er en direkte følge av effektiviseringsprosessens av merkantile tjenester som har foregått i virksomheten vår. Det ble tilsatt 4 svært kompetente prester i starten av 2020.

Generelt har sykefraværet i presteskapet vært for høyt, hvorav noe er arbeidsrelatert, men vi konstaterer at det er en bedring, og at det gjøres et godt arbeid i forhold til prestenes arbeidssituasjon blant proster og verneombud.

	<i>Prester</i>	<i>Medlemmer</i>	<i>Medl. og tilhørige</i>	<i>Medl. Pr. prest</i>	<i>M og T pr. prest</i>
<i>Agder og Telemark 2018</i>	126,4	319 172	330 471	2 525	2 614
<i>Agder og Telemark 2019</i>	126,4	317 466	327 686	2 451	2 530

Det er ikke gjennomført avgjørende endringer som tilsier nedgang i antall prester. Nedgangen i medlemstallet kan i andre sammenhenger beklages, men utgjør over tid en endret arbeidssituasjon for den enkelte prest.

Bruken av vikarer er liten, og det er gjennomgående pensjonister som engasjeres. Det er hvert år henvendelse fra studenter om sommervikartjeneste. Dette har så langt ikke vært prioritert da det ikke har vært budsjettert med vikartjeneste sommerstid. Av rekrutteringshensyn blir studenter nå vurdert der det er grunnlag for å sette inn ekstern vikar.

Utllysning, tilsetning og rekruttering

Det var i 2019 hele 31 utlyste stillinger og 21 tilsetninger. (ulikhet i disse tallene skyldes av noen av utlysningene først kom til tilsetning i 2020) . Den store økningen skyldes i hovedsak økt antall avganger ved oppnådd aldersgrense, og overveiende interne tilsetninger, og dermed påfølgende ledige stillinger. I tillegg ble det som nevnt utlyst 4 nye stillinger ved de tre nyopprettede fengslene i bispedømmet, henholdsvis Froland, Mandal og Evje.

Andelen kvinner som tilsettes er 1/3. Det står i rimelig forhold til antall kvinnelige søkere med søkerkompetanse. Det er en del av bildet at stadig flere søker uten nødvendige kvalifikasjoner, og at andelen kvinner her er høyere enn for menn. Fem av stillingene ble utlyst to ganger. Søkerutgangen er merkbart nedadgående også i forhold til forrige år. Tendensen gjør seg mest gjeldende utenfor de større byene, og i større grad i Telemark enn i Agder. Samtidig er det gledelig at vi har hatt gode søkere, også i tilfeller der det kun er én søker. Det er en økt andel søkere fra andre bispedømmer.

Det er en løpende vurdering av hvordan vi best når ut til aktuelle søkere når vi lyser ut stillinger. Det ble for første gang tatt i bruk sosiale medier ved utlysning av utvalgte stillinger. Bevisstheten mot rekruttering er økende, i forhold til etablerte prester, gjennom VTP og mot lærestedene. Egen prosjektgruppe for rekruttering er etablert. Som ellers i kirken er en økende andel nyansettelser prester med alternativ vei til prestedtjeneste. Det er videre verdt å merke seg at flere som deltok i VTP dette året går fra katekettjeneste til prestedtjeneste via godkjenning i evalueringsnemnda.

Alderssammensetning blant prestene

	39 år og yngre		40 - 49		50 - 59		60 +		Totalt
2018	21	16 %	33	26 %	33	26 %	42	32 %	129
2019	23	18 %	34	26 %	35	27 %	37	29 %	129

Alderssammensetningen i presteskaper er omtrent som tidligere år. En forholdsvis stor avgang ved oppnådd pensjonsalder, og følgende nyrekruttering av unge prester tilsier en forskyvning totalt aldersmessig.

Det er verdt å merke seg at andelen i yngste aldersgruppe nå er større enn for landsgjennomsnittet (18 % mot 17 %). Tidligere var andelen yngre prester lav i Agder og Telemark. Den er lik for den eldste (28 %), men endringen/nedgangen fra forrige år er større (fra 32 % til 29 % i Agder og Telemark og fra 30 % til 29 % totalt for gjennomsnittet i alle bispedømmer).

I tråd med de store studenttallene i -74 og -75 utgjør 1955- og 1956-årgangen en andel av presteskaper i bispedømmet på ca. 16 %. Dette vil komme til å gi en økt avgang i løpet av de nærmeste årene.

8 prester gikk av med pensjon i 2019, og et tilsvarende antall vil gå av med AFP eller alderspensjon i 2020.

Samarbeid med studiesteder

I tråd med utfordring gitt i styringssamtale i 2019 er det i 2019/20 startet en prosess med mer målrettet kontakt mot aktuelle studiesteder med tanke på fremtidig rekruttering til viglede stillinger. Det har spesielt vært fokus på de lokale utdanningsinstitusjonene Universitetet i Agder og Ansgar Teologiske Høgskole.

5.2: Flere engasjeres til frivillig tjeneste

Måloppnåelse, beskrivelse av utviklingen og tiltak

Totalt antall frivillige har i 2019 gått ned fra 12085 til 11944, en nedgang på 1 % fra 2018. Antallet er dog høyere enn det var i 2017. Generelt ser vi en forsiktig nedgang i antall frivillige både innen gudstjeneste, barne- og ungdomsarbeid. Vi ser samtidig en solid vekst på 13 % i antall frivillige som bidrar i menighetenes kultur- og konsertarrangementer. Gledelig er det også at det er flere menigheter som har kurs og andre arrangementer for frivillige, og det er flere som deltar på slike arrangementer.

Agder og Telemark bispedømme har som det eneste bispedømmet en fulltidsansatt prosjektleder som arbeider for å bidra til at menighetenes gaveinntekter øker, særlig med fokus på givertjeneste. Prosjektet startet i 2018, men fortsatte også i 2019. I tillegg til de 27 utvalgte menighetene fra 2018 har man arbeidet med ytterligere 21 menigheter i 2019.

Totalt samlet menighetene i Agder og Telemark inn 55,2 mill. kroner i 2019, en økning på 5 % fra 2018. Det er spesielt gledelig å se en økning i den faste givertjenesten på 7 %. I 2019 utgjorde inntekten fra den faste givertjenesten i bispedømmet 21, 2 mill. kroner.

Foreløpig er det for 2019 innrapportert gaver for skattefradrag fra Den norske kirke i Agder og Telemark på 23,5 mill. kroner, en økning på 13 % fra året før. Agder og Telemark står for hele 30 % av det som innrapporteres for skattefradrag i Den norske kirke.

Ser vi på innsamlet beløp fra de utvalgte menighetene som i 2018 og 2019 har deltatt i prosjektet for økte gaveinntekter, ser vi at disse 48 menighetene har økt sine gaveinntekter med 5,5 %, men de øvrige menighetene i bispedømmet økte med 3,4 %.

Agder og Telemark bispedømmekontor gjennomførte kurs for samtlige nye menighetsråd høsten 2019. Det var stor deltakelse og meget gode tilbakemeldinger. Motivasjon for å rekruttere både til frivillighet og givertjeneste var et av hovedtemaene på samlingene.

5.3 Kirkelige medarbeidere trives i jobben

Livsfasepolitikk/seniorpolitikk

Den livsfasetenkning som gjennom flere år er etablert i ett av prostiene søkes implementert i hele bispedømmets tenkning. Her ønsker man å ha en individuelt tilpasset livsfasepolitikk, ikke en egen senior- eller juniorpolitikk. For at prester skal bli værende i tjenesten er det viktig å etablere gode ordninger også for de som er i småbarnsfasen. Det påhviler prostene og kontaktmøtet lokalt å ha en bevissthet rundt de utfordringene den enkelte har, og hvordan samordning av tjenesten i prostiene stadig kan forbedres uten ekstra kostnader. Det er eksempler på hel eller delvis AFP, men ønsket er at prester skal gis mulighet til å stå i tjenesten til oppnådd alderspensjon, også ved at tjenesten tilrettelegges på best mulig måte.

Vi tror for øvrig at det vil være nyttig at man sentralt arbeider frem noen generelle retningslinjer og føringer på hvordan man ønsker å praktisere livsfasepolitikk og senior-/juniorpolitikk i rDNK. Ut fra slike rammer og retningslinjer kan det enkelte bispedømme foreta lokale tilpasninger.

Arbeidsveiledning

Det har ved utgangen av 2019 vært 13 veiledningsgrupper med til sammen 65 prester, mot 14 grupper og 75 prester året før. Antallet gikk opp igjen ved starten av 2020. I løpet av året gikk antall veiledere ned fra åtte til sju, fem prester og to diakoner. Alle veilederne, bortsett fra en av disse, er ansatt i bispedømmet og har veiledningen som del av sin arbeidstid. Utover dette er to veiledere engasjert for grupper med proster og kirkeverger. Et par veiledere har kun én gruppe, men det er ønskelig at alle har minst to grupper. Andelen tverrfaglige grupper har økt, sammen med økt deltakelse fra andre tjenestegrupper. Kontakten med fellestrådslinjen er styrket, og det arbeides med rutinemessig invitasjon av fellestrådsansatte. Det er etablert ny styringsgruppe der kirkevegene er representert. Det arbeides kontinuerlig aktivt med å få flere prester med i ABV. I tillegg til gruppeveiledningen er det stadig enkelte prester som mottar individuell veiledning, da med innleide veiledere.

Etter- og videreutdanning

2019 er det første året siden 2016 uten et studieprosjekt som omfatter alle prestene i bispedømmet. Det har vært gjennomført individuelle studieprosjekt, samt at to av prestene har fått innvilget deltakelse i PKU. Vi er glad for prester som deltar i slik utdanning, men understreker at dette er kostnadskrevende kurs som også i stor grad utløser behov for vikarmidler. Studieprosjektet «Ledelse,

roller og samspill i menighetene» ble etablert dette året, og Agder og Telemark biskop ønsket å gi dette høy prioritet i tildelingen av studiemidler. De fleste prostier ble representert med til sammen 19 studieplasser.

Vi opererer med et fast budsjett på hva som settes av til EVU-arbeidet i bispedømmet. Denne posten skal dekke alle utgifter til dette arbeidet, også eventuelle vikar- og reiseutgifter. De siste 8-10 årene har vi initiert mange kursopplegg som har involvert alle prestene i bispedømmet. Disse kursene har ofte vært i samarbeid med et studiested. Flere av disse kursene har vært forløpere til det som senere har blitt nasjonale prosjekter. Siden de økonomiske ressurser har vært begrenset, da vi sjelden har hatt ledige lønnsmidler i bispedømmet, har vi måttet forsøke oss med utstrakt grad av tjenesteutveksling og kollegasamarbeid for at de totale utgifter ved kursene skal kunne dekkes for alle prestene. Her har prosten hatt en klar rolle i å fordele oppgaver internt i et prosti slik at vi ikke har fått store vikarkostnader i forbindelse med disse studieprosjektene.

5.4 Tilbud til unge i menigheten styrkes

	Kontinuerlige tilbud for 13-17 år, antall			Enkeltilbud for 13-17 år, antall			Lederkurs for unge 13-17 år, antall		
	2018	2019	Endring	2018	2019	Endring	2018	2019	Endring
Agder og Telemark	130	81	-38 %	65	73	12 %	57	66	16 %

Tilbud til unge voksne 18-30 år, enkelttiltak og kontinuerlige

	Kontinuerlige tilbud for 18-30 år, antall			Enkeltilbud for 18-30 år, antall			Lederkurs for 18-30 år, antall		
	2018	2019	Endring	2018	2019	Endring	2018	2019	Endring
Agder og Telemark	31	37	19 %	21	16	-24 %	15	8	-47 %

Innledningsvis må det pekes på at de foreløpige SSB-tallene, gjengitt ovenfor, er relativt usikre. Hva gjelder kontinuerlige tilbud i gruppen 13-17 viser 2018-tallene en over-registrering. Tallene for 2019 er mer korrekte, men det var altså ikke en markant nedgang i kontinuerlige tilbud i denne perioden. Siden 2017, da antallet var 67 kontinuerlige arbeid, har tallene økt.

Dette har sammenheng med flere ting. Bispedømmekontoret har hatt et sterkt fokus på det kontinuerlige arbeidet gjennom UT (Ungdomstinget, som i 2020 arrangeres i Grimstad i mars) og Ungdomskirken. Menighetene har også fokusert på dette, og mange prostier har jobbet strategisk og målbevisst.

Antall lederkurs har gått ned i 2019. Samtidig er Ungdomstinget (i Bykle i 2019) arrangert slik at det er en helg som fokuserer på ledertrening i mange sammenhenger, og som i antall når langt flere enn andre typer lederkurs.

Arbeidet for unge voksne i Agder og Telemark bispedømme har tatt en endring av fokus. Antall kontinuerlige tilbud har økt, og enkelttilbud har blitt færre.

Tiltak:

- Gjennomføre UT 2020, med fokus på ledertrening og å samle flere hundre ungdommer til en inspirasjonshelg.
- Arbeide med Ungdomskirken.
- Kontinuerlig rådgivning.

6. Kirken har en demokratisk og velfungerende organisasjon

6.1: Oppslutningen om kirkevalg opprettholdes

Oppslutningen om kirkevalget i Agder og Telemark i 2019 var ca. 2 prosentpoeng høyere enn landsgjennomsnittet, men det var en markert nedgang i forhold til 2015. Totalt var det 14,2 prosent av de stemmeberettigede som stemte, mot 17,4 i 2015. Det er nærliggende å tro at hovedgrunnen til nedgangen var at det ble mobilisert ekstra i spørsmålet om vigsel av homofile ved valget i 2015. Sett over tid kan vi likevel si at oppslutningen om kirkevalget er opprettholdt og nå ligger på samme nivå som i 2009 og 2011. Dette var de to første gangene der kirkevalg og politiske valg ble holdt samtidig og i tilstøtende lokaler.

Ressursbruken ved kirkevalget er meget høy både i menighetene og ved bispedømmekontoret, ikke minst når det opptelling av stemmer. I menighetene legges det i tillegg ned et stort arbeid for å skaffe kandidater. Det kan stilles spørsmål ved om den store ressursbruken står i forhold til resultatet målt i oppslutning blant velgerne og antall kandidater.

6.2 Reduksjon i administrative kostnader

I løpet av året 2019 ble det opprettet en felles økonomienhet (FØ) i rDnk. Som en følge av dette ble oppgaver og bemanning overført fra bispedømmekontoret til ny felles enhet. Vår tidligere økonomisjef ble økonomisjef i rDnk, samt at kontoret har utlånt 50% av en medarbeider til økonomienheten. I tillegg har 50% økonomistilling blitt holdt vakant fra sommeren og ut året.

Effekten av innsparingen i administrasjonen vil først komme ordentlig til uttrykk i regnskapet for 2020. Grepene som da er gjort, vil få helårsvirkning.

C) Biskopens virksomhet

Året 2019 har som tidligere år vært preget av at bispedømmeråd og biskop arbeider godt sammen for å nå kirkens og bispedømmets felles mål og strategier. Særlig på tre områder har det vært lagt ned ekstra innsats i tillegg til det vanlige arbeidet med visitaser, veiledning m.m. som er selve grunnstammen i arbeidet. Det er derfor gledelig at vi ser at satsingen har gitt positive resultater for 2019.

Fokus på å få opp antall dåp

Det har vært en økt satsing langs alle kanaler og sammen med kirkevergene på å snu den nedadgående trenden når det gjelder dåp. Det er derfor gledelig at vi sammen, ansatte og frivillige i begge arbeidslinjene, har klart å snu den nedadgående trenden når det gjelder dåp. Biskopens oppgave har vært gjennom samlinger, tjenestekonferanser m.m. å motivere og fokusere på at vi må arbeide systematisk for å øke antall døpte. Målet må fortsatt være å øke antallet enda mer, men den nedadgående trenden de siste årene ser ut til å være snudd.

Antall gudstjenestedeltagere

Det har vært en målsetting i 2019 å få gudstjenestedeltagelsen opp i et snitt på 100 deltagere pr gudstjeneste på søn- og helligdager, «Gudstjenesten i 100». Det ble derfor foretatt en spørreundersøkelse blant alle prestene høsten 2019 om hvordan de så på seg som ledere i menigheten. Resultatene fra undersøkelsen ble brukt som bakgrunnsmateriale i biskopens foredrag til prestene på fagdagen høsten 2019: «Presten som pastoral leder». Her ble det ekstra fokus på å arbeide med «Gudstjenesten i 100». Det arbeides godt i mange staber for å gjøre noe med gudstjenesteoppslutningen. Vi håper og forventer at dette arbeidet vil ha enda større effekt i 2020, og gleder oss over at antall deltakere pr. gudstjeneste på søn- og helligdager allerede i 2019 har gått opp.

Givertjenesteprosjektet

Sammen med prosjektleder Tore Gullaksen hadde biskopen en temadag høsten 2019 i hvert prosti med prestene om givertjeneste og forvaltning. Prestene ble utfordret til å ta opp temaet om givertjeneste i et menighetsrådsmøte, og alle ble bedt om i løpet av høsten 2019 eller våren 2020 å ha en temagudstjeneste i en vanlig høymesse om vårt forhold til penger, forvaltning og givertjeneste. Denne brede fokuseringen på givertjenesten har gitt svært positive resultater på innberettet beløp til myndighetene. Dette er en satsing det er grunn til å tro at vi vil ha positive resultater av også i årene som ligger foran. I møte med kommunene ser vi at denne satsingen blir tatt godt imot av kommunene og legger et godt grunnlag for å kunne samarbeide om en felles finansiering av nye stillinger, særlig diakonstillinger. Uten bidrag fra menighetene er det betydelig vanskeligere å få kommunene med på nye stillinger. Biskopen merker også en offensiv satsing i flere menigheter som ønsker å nå lenger ut enn det de offentlige bevilgningene gir mulighet til.

Prostetjenesten

I løpet av de syv siste årene har det vært en fullstendig utskifting av prostene, bortsett fra i én stilling. Snittalderen har gått ned, og dersom ikke noe uventet oppstår, ligger alt til rette for en stabilitet i prostegruppen de neste årene. I august 2019 var alle prostene sammen med ledergruppen på en svært vellykket fem dagers tur til Cambridge. Formålet var å bygge opp prostegruppen og øke teamfølelsen. Prostegruppen fremstår nå svært kompetent og arbeidsvillig.

Større arrangementer og markeringer

2019 var også et år med ekstra mange store markeringer og samlinger. Sammen med Eyvind Skeie tok biskopen initiativ til markering av salmedikteren Svein Ellingsen sin 90-årsdag med tilstedeværelse av salmedikteren og hans nærmeste familie. Det ble en storstilt markering med ca. 900 deltagere i Trefoldighetskirken i Arendal. Vigsling av de to nye kirkene Østre Porsgrunn (ca. 600 tilstede) og Flekkerøy nye kirke (ca. 1500 til stede) vart også milepæler i bispedømmets historie.

Begge steder meldes det om økt deltagelse i gudstjenester og menighetsliv som resultat av den nye kirken. I 2019 tok vi avskjed med biskop emeritus Olav Skjevesland som ble gravlagt fra domkirken i Kristiansand. Biskopens oppgaver under Arendalsuka vokser også år for år.

Visitaser og vigslinger

Også i 2019 ble det holdt 8 visitaser. I løpet av tidlig vår 2021, vil biskopen ha visitert samtlige menigheter. Det betyr at hver menighet vil bli visitert ca. hvert åttende år. Visitasene viser at det er svært mye gledelig som skjer i menighetene, og at det er mange dedikerte ansatte og frivillige. Samtidig ser vi at menighetene er utålmodige og gjerne ønsker mer vekst i gudstjeneste og menighetsliv, ikke minst når det gjelder å rekruttere ungdom og unge familier. Dette må være et fortsatt satsningsområde i årene fremover. Når det gjelder vigslinger av prester, var 2019 etter all sannsynlighet et unntaksår med bare en person som ble vigslet, mens det ble vigslet to nye diakoner.

Relasjonen til frimenighetene og de kristne organisasjonene

Mye tid blir brukt på bygge relasjoner til frimenighetene og de kristne organisasjonene. Inntrykket er de stadig blir bedre. Selv om det noen steder kan være litt anstrengt, er det økumeniske klimaet godt. Det er svært viktig i Agder og Telemark.

IV Styring og kontroll i virksomheten

A) HMS/Arbeidsmiljø

Det drives et målbevisst og proaktivt HMS-arbeid i bispedømmet, i godt samarbeid med hovedverneombud, lokale verneombud og arbeidet i RAMU. Handlingsplaner og årsrapporter er nye verktøy til forbedring og refleksjon. I løpet av året er alle verneombud og proster oppdatert i forhold til kurs og bevissthet på AML. Det foreligger nå samordningsavtaler med alle fellesråd, og bevisstheten rundt felles vernerunder er i all hovedsak god i prostiene. Utfordringer i samhandling på den enkelte arbeidsplass håndteres i all hovedsak bra av prostene i samråd med personalavdelingen.

2019 ble første året for den nye nasjonale Arbeidsplassundersøkelsen fasilitert av Rambøll. Resultatene fra denne er ikke ferdig behandlet. Dette vil det bli arbeidet videre med i 2020.

Sykefravær

	2018			2019		
	Totalt	Kvinner	Menn	Totalt	Kvinner	Menn
Agder og Telemark	6,9 %*	9,6 %*	5,8 %*	4,8 %	9,5 %	3,1 %
Gjennomsnitt alle BDR	5,4 %	7,5 %	4,2 %	4,8 %	6,8 %	3,7 %

Prosenttallet er justert for feil i forhold til tabell i rapport 2018 (som var oppgitt til 7,1 % totalt)

Sykefraværsprosenten gikk betraktelig ned fra 2018 til 2019.

I rapporten for 2018 utgjorde bl.a. pleiepenger en del av prosentberegningen for Agder og Telemark. Dermed ble tallet høyere enn den reelle sykefraværsprosenten. Differansen i forhold til den totale gjennomsnittlige sykefraværsprosenten for alle bispedømmer ble dermed også vurdert større enn reelt. Det reelle sykefraværet (6,9 %) var likevel påfallende høyere enn for 2017 (5,6%).

En økt bevissthet blant proster og verneombud rundt sykefravær kan ha hatt betydning for nedgangen i 2019. Det er grunn til å fortsette dette arbeidet med tanke på en videre forbedring. Det er bekymringsfullt at yngre prester går på arbeidsavklaringspenger i større grad enn tidligere, særlig siden noe av dette skyldes forhold i arbeidssituasjonen.

B) Likestilling

Kvinneandel

		Antall utlysninger	Søknader			Tilsettinger		
			Antall søknader	Herav kvinner	Kvinneandel	Antall tilsettinger	Herav kvinner	Kvinneandel
Agder og Telemark	2018	16	53	12	23%	13	6	46 %*
Agder og Telemark	2019	31	133	49	37%	21	5	24 %

* I årsrapporten for 2018 stod det feilaktig 38%

Andelen kvinner ansatt er gått tilbake, til tross for at andelen kvinnelige søkere har økt. Dette er ikke en ønsket utvikling. Bispedømmerådet har en klar holdning til at kvinner skal oppfordres til å søke, og kvinner skal kalles inn til intervju så sant de er kvalifisert. Der kvinner og menn stiller likt skal kvinner prioriteres.

Kjønnsbalanse i administrative stillinger

Det er ingen endringer i administrasjonen fra 2018 til 2019.

Kjønnsbalanse i presteskapet

Andelen kvinner i faste stillinger	2016	2017	2018	2019
Agder og Telemark	28 %	28 %	30 %	28 %
Gjennomsnitt alle BDR	30 %	33 %	34 %	36 %

Andelen kvinner i stilling som prost og biskop	2018				2019			
	Kvinner	Menn	Total	Kvinneandel	Kvinner	Menn	Total	Kvinneandel
Agder og Telemark	3	8	11	27 %	3	7	10	30 %
Gjennomsnitt alle BDR				33 %				?

Andelen kvinner i faste prestestillinger har hatt en liten tilbakegang, slik at den er tilbake på nivået fra 2017 og 2018. Dette henger sammen med andelen nytilsatte kvinner dette året. At andelen kvinnelige proster har gått opp skyldes sammenslåing av to prostier.

Vurdering

Andelen kvinner tilsatt dette året har gått merkbart tilbake. Det slår ut på andelen kvinner i faste prestestillinger. Det har vært uvanlig mange tilsetninger dette året, og andelen tilsatte kvinner står i rimelig forhold til andelen kvalifiserte kvinnelige søkere. Utfordringen er å få flere kvinner til å søke prestestillinger i bispedømmet, da bevisstheten om å tilsette kvalifiserte kvinner er god.

Rutiner for intern varsling og avvikshåndtering

Det er behandlet 5 avviksmeldinger og en varslings sak. Avviksmeldinger går til egen arbeidsgiver selv om avviket skjer på arbeidstedet der fellesrådet er hovedarbeidsgiver.

C) Vurdering av mislighetsrisiko

Det har i 2019 vært stort fokus på å nå de overordnede målsetninger som fremgår av tildelingen fra Kulturdepartementet til Den norske kirke, Kirkerådets resultatmål og nøkkelindikatorer, samt bispedømmets egen virksomhetsplan. Grad av måloppnåelse er beskrevet under ulike avsnitt i årsrapporten og er viktige faktorer i vurdering av ressursbruken.

Bispedømmerådet har ved hjelp av en stram økonomistyring i 2019 unngått å redusere antall prestestillinger. I 2016 ble det redusert med 6,2 stillinger, og i 2017 ble det redusert ytterligere med 2,0 stillinger. I tillegg til månedlig økonomirapportering har det vært tett oppfølging av vikarbruk ved sykdom og vakanser. Videre er det fokus på av gudstjenesteforordning i enkelte prostier, for derved å komme i takt med behov og tilgjengelige ressurser.

Ressursbruk og rutiner på det administrative området blir løpende vurdert. Overgangen fra å være en egen virksomhet direkte underlagt Kulturdepartementet, til fra 01.01.2017 å være en del av det nye rettssubjektet Den norske kirke, har vært utfordrende og ressurskrevende, herunder innføring av nye økonomisystemer for lønn, budsjettering og regnskap. Det er ikke avdekket vesentlige avvik, og mindre feil/mangler er løpende korrigeret. Fra sommeren 2019 ble stillingene ved kontoret knyttet til økonomi overført til ny felles økonomienhet i rDnk.

Fra 01.01.2017 er det økonomiregelverk og internkontrollforskrifter m.v. for Den norske kirke som har vært gjeldende. Det er ved utgangen av 2019 ikke avdekket styringssvikt eller mangler som bør kommenteres særskilt.

V Vurdering av framtidsutsikter

Medlemsundersøkelsen fra 2019 bekrefter en nær sammenheng mellom medlemmenes ønsker/behov og Den norske kirkes satsingsområder. 78 % av medlemmene svarer at de ville ha døpt barnet sitt i Den norske kirke om de hadde fått barn nå. Målet for Kirke 2030 er at Den norske kirke fortsatt skal være en landsdekkende folkekirke med stor oppslutning. For å nå det målet, er det å ha dåp som hovedsatsingsområde, en avgjørende faktor.

Medlemsundersøkelsen kan hjelpe oss til å nå dette hovedmålet, ved at den tydeliggjør at dåpen (og andre kirkelige handlinger) ikke bare etterspørres av de av våre medlemmer som deltar jevnlig i gudstjenestelivet eller oppgir en klart, definert gudstro. Kampanjer om kirken generelt, og dåp spesielt, rettet mot såkalt «gul gruppe», synes av den grunn som et klokt strategisk valg.

Videre viser medlemsundersøkelsen at 87 % av medlemmene har vært innom Den norske kirke det siste året, hvorav en stor gruppe har besøkt kirkegård/gravplass eller vært i en begravelse. Dette funnet bekrefter viktigheten av å prioritere satsingen på kirkelige handlinger. 3 av 4 medlemmer understreker at kirkebyggene må vedlikeholdes. Dette viser at kirkebyggenes betydning og status er avgjørende på flere plan, også uavhengig av den enkeltes gudstro, og det gir oss frimodighet til å arbeide for økte midler til vedlikehold av kirkebyggene.

Selv om kirken når et bredt lag av befolkningen gjennom et år, har vi en utfordring i å engasjere kirkens ungdommer og yngre voksne/familier. Dette må det jobbes strategisk og kontinuerlig med i fremtiden for å sikre levende menigheter og bedre rekruttering til kirkelige stillinger. I den forbindelse er det også viktig å sikre funksjonelle og tjenlige bygg for menighetens virksomhet. Den positive effekten av funksjonelle lokaler har blitt tydeliggjort blant annet ved nye kirker i Østre Porsgrunn og Flekkerøy, samt alle lokale menighetsbygg som har blitt bygget de siste tiårene.

Kirken på nett er en sentral satsing for Den norske kirke. Medlemsundersøkelsen har allerede vært ett av argumentene for at Agder og Telemark vinteren/våren 2020 gjennomfører kommunikasjonskurs i de fleste prostier i bispedømmet. Grunnen er at 3 av 4 medlemmer oppgir at de ville søkt på nett (hjemmeside eller google) hvis de ønsket å komme i kontakt med kirken. For å imøtekomme medlemmenes kommunikasjonsbehov, er det helt avgjørende at lokalmenighetene har nødvendig digital kompetanse. Også utover disse kursene i 2020 gir medlemsundersøkelsen en retning frem mot 2030. Hvis vi fortsatt ønsker å være en bred folkekirke i 2030, må kirkens digitale nærvær økes drastisk.

Den norske kirke har mange strategiske mål og svært mange resultatmål for 2019-2021 som peker frem mot Kirken 2030. Etter vårt syn bekrefter medlemsundersøkelsen først og fremst viktigheten av de strategiske målene som allerede er vedtatt. Mer enn å peke ut en ny retning, gir undersøkelsen økt trygghet i forhold til utvalgte satsingsområder som gudstjenestedeltakelse, dåp og kirken på nett. På bispedømmenivå blir det i tiden fremover avgjørende å prioritere dette arbeidet høyt.

Ressurstilgangen framover blir viktig. Økt satsning på frivillighet og givertjeneste tror vi blir avgjørende for å nå lenger ut med arbeidet vårt. Ikke minst gjelder dette kirkens diakonale arbeid.

VI Årsregnskap

Ledelseskommantar årsregnskapet 2019

Innledning

Agder og Telemark bispedømme er en del av rettssubjektet Den norske kirke og dekker fylkene Vest-Agder, Aust-Agder og Telemark.

Kirkerådets tildeling til Agder og Telemark bispedømmeråd skal sikre en lokal forankret folkekirke i alle sokn, og sørge for en tilstrekkelig prestatetjeneste slik at gudstjenester og kirkelige handlinger avholdes, døpte får trosopplæring og at det åndelige liv vekkes og styrkes i menighetene.

Det totale budsjettet for Agder og Telemark bispedømme i 2019 var på kr. 164.880.000.- . Av dette utgjorde driftsbudsjettet kr. 121.181.000.- og tilskuddsbudsjettet kr. 43.699.000.-

Driftsregnskapet

Driftsinntektene er 559 000 kr høyere enn budsjettet. Dette er i stor grad knyttet til refusjon av lønnsutgifter fra Felles økonomienhet.

Lønnsutgiftene er kr 707 000 høyere enn budsjettet, mens det er en mindre innsparing på driftsutgifter. Dette gir et netto driftsresultat på kr 60 000,- .

Tilskudd

Med unntak av kr 24.000.- av Trosopplæringsmidlene, er alle tilskuddsmidlene tildelt i 2019 benyttet.

Regnskapet for Agder og Telemark bispedømme inngår i det samlede regnskap for rettssubjektet Den norske kirke, og revideres av eksternt revisjonsfirma.

Oppsummert mener ledelsen det er grunn til å være godt fornøyd med økonomistyringen i 2019.

Kristiansand, 26. februar 2020

Kai Steffen Østensen
Leder Agder og Telemark bispedømmeråd

Aslak Wegge
Stiftsdirektør

Regnskapsrapportering

Agder og Telemark bispedømme		250	
- formål: å få frem summer og avvik pr budsjettgruppe og pr kontogruppe alle tal i hele 1000			
	Regnskap	Budsjett	Avvik
Budsjettgruppe 1A - Driftsregnskapet	31.12.2019	31.12.2019	
Inntekter	-2 815	-2 256	559
Vareforbr/tilskudd	2		-2
Lønnskostnader	111 202	110 495	-707
Andr driftskostn	12 732	12 942	210
Sum budsjettgruppe 1A	121 121	121 181	60
	Regnskap	Budsjett	Avvik
Budsjettgruppe 1B, 2, 3 m.fl. - Tilskudd *	31.12.2019	31.12.2019	
Trosoplæring	28 781	28 805	24
Diakoni/Undervisning/Kirkemusikk m.m.	14 205	14 205	-
Domkirke (Oslo og Nidaros)			-
Gruppe 2 (kun KR)			-
Gruppe 3 (kun KR)			-
Annet (inkl OVF utbet til eksterne)	689	689	-
Sum budsjettgruppe 1B, 2, 3 m.fl.	43 675	43 699	24
* Tilskudd = Koststed XXX4900			
Sum Dnk 2019	164 796	164 880	84
Spesifikasjoner:			
Årsbudsjett 2019			
-formål: spesifisere årsbudsjettet i tildelt ramme samt med planlagt bruk av Akk. mer/mindreforbruk			
	Tildelt	Akk. mer/mindre-	Årsbudsjett
Årsbudsjettet og bruk av mer/mindreforbruk	ramme 2019	forbruk	2019
Budsjettet under 1A	121 258	-77	121 181
Budsjettet under 1B	43 699		43 699
Sum budsjettgrupper	164 957	-77	164 880
Spesifikasjon av Ovf-midlene:			
	2019		
OVF	Regnskap	Budsjett	Avvik
Administrasjon			-
Diakoni	136	136	-
Barn og unge	116	116	-
Gudstjenesteliv	155	155	-
Kirkemusikk og kultur	82	82	-
Samisk kirkeliv			-
Andre fellestiltak (inkl SMM)	200	200	-
Internasjonale og økumeniske organisasjoner			-
Ovf total (for rapportering til Ovf)	689	689	-

Opinion:

AGDER BISPEDØMME

MEDLEMSUNDERSØKELSE FOR DEN NORSKE KIRKE
RAPPORT OKTOBER 2019

Prosjektinformasjon

OPPDRAGSGIVER

Den norske kirke, v/Kirkerådet
Kontaktperson: Siv Thompson

FORMÅL

Undersøkelse blant kirkens medlemmer om bl.a. holdninger og erfaringer knyttet til Den norske kirke.

GJENNOMFØRING

Datainnsamlingen er gjennomført i perioden fra 5. april t.o.m. 2. mai 2019.

Ansvarlig konsulent i Opinion: Nora Clausen, 984 03 047, nora@opinion.no

METODE

Webundersøkelse i befolkningen, 15 år og eldre. Utvalget er trukket fra Norstat-panelet (som er Norges største representative befolkningspanel)

MÅLGRUPPE OG UTVALG

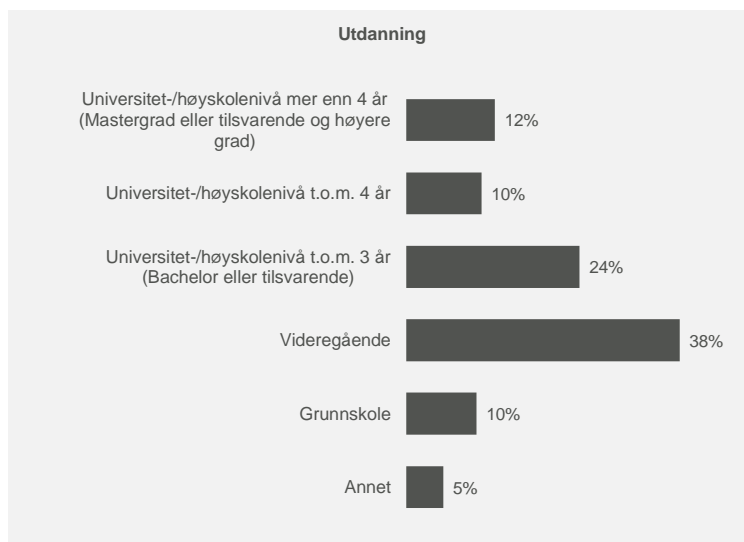
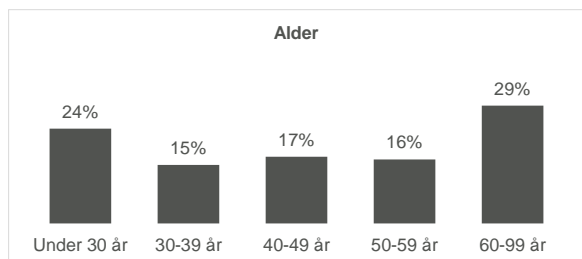
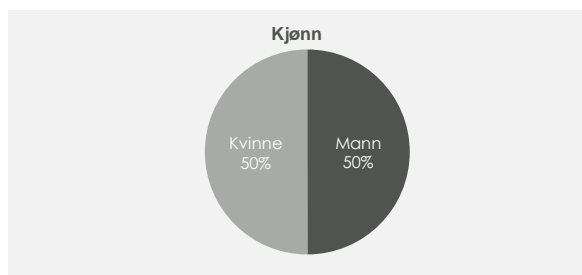
Målgruppe for undersøkelsen er medlemmer av Den norske kirke. Utvalget nasjonalt er et representativt befolkningsutvalg, totalt 4606 respondenter, hvorav 3016 er medlemmer.

Undersøkelsen i Agder har tilsvarende totalt 415 respondenter hvorav 244 er medlemmer i Den norske kirke. Feilmarginene ved n=244 er mellom $\pm 2,7$ og $\pm 6,3$ prosentpoeng, og ved n=3016 mellom $\pm 0,8$ og $\pm 1,8$ prosentpoeng.

Resultatene er vektet på kjønn, alder og geografi (bispedømmer).

Utvalget i Agder bispedømme (n= 415)

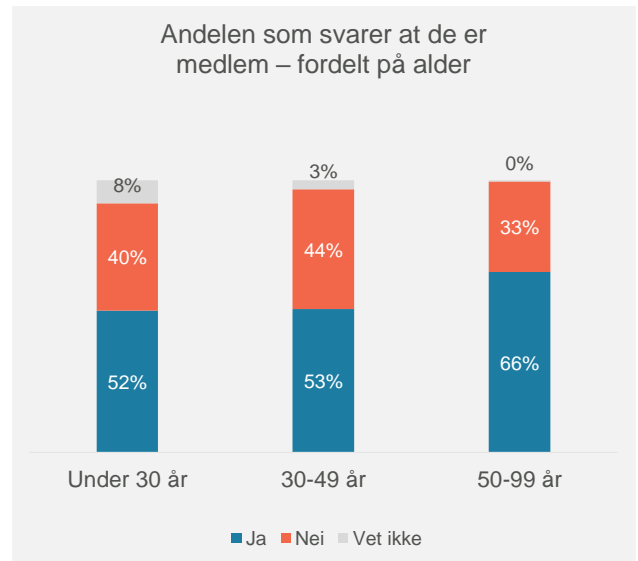
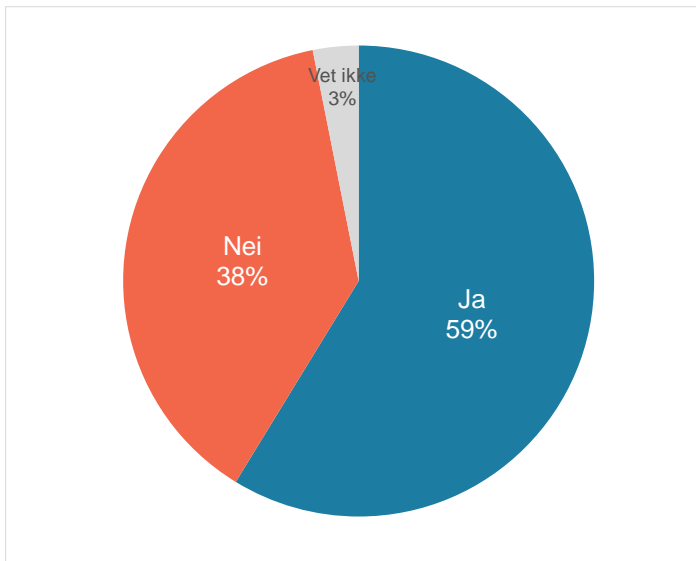

INNHold

5	MEDLEMSKAP OG SEGMENTERING
12	DELTADELSE
25	INFORMASJON OG KONTAKT MED KIRKEN
30	TRO
35	HOLDNINGER TIL LOKALKIRKEN/MENIGHETEN
37	VERDISYN OG SAMFUNNSPØRSMÅL
40	OPPFATNINGER OM DEN NORSKE KIRKE
42	TRO I DET OFFENTLIG ROM
44	HOLDNING TIL KIRKEN SML. MED ANDRE SAMFUNNSAKTØRER

6 av 10 innbyggere i Agder bispedømme oppgir at de er medlem i Den norske kirke

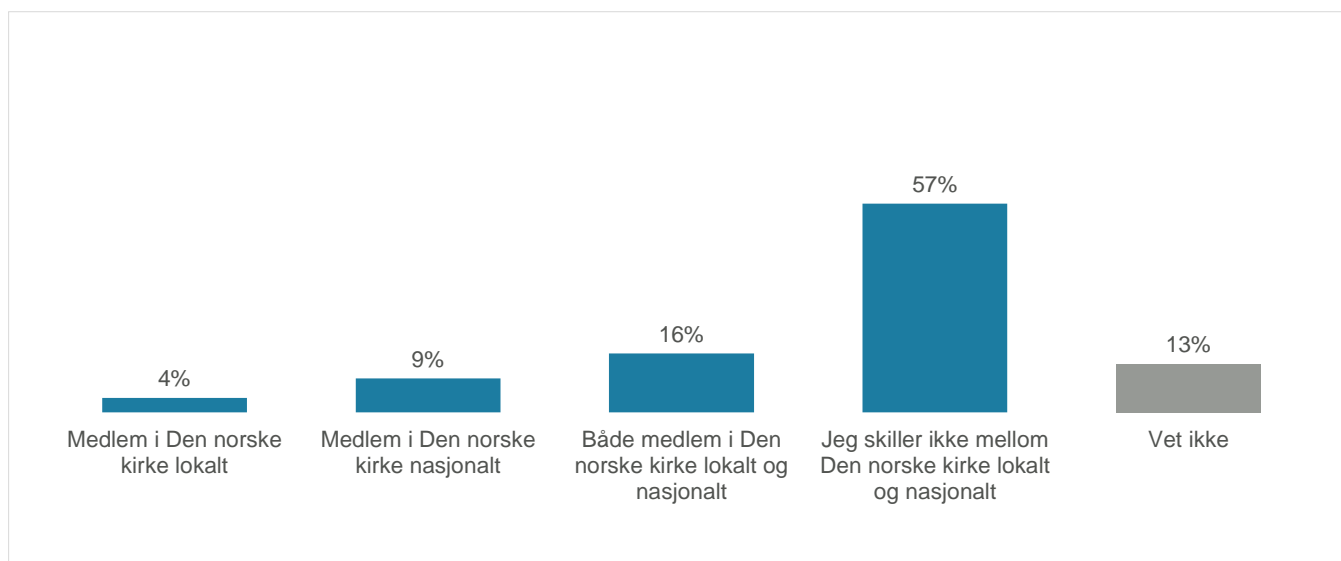
n= 415

? Er du medlem i Den norske kirke?

Flertallet av medlemmene skiller ikke mellom kirken lokalt og nasjonalt

n= 244

? Tenker du at du i hovedsak er:

Segmenteringsmodell

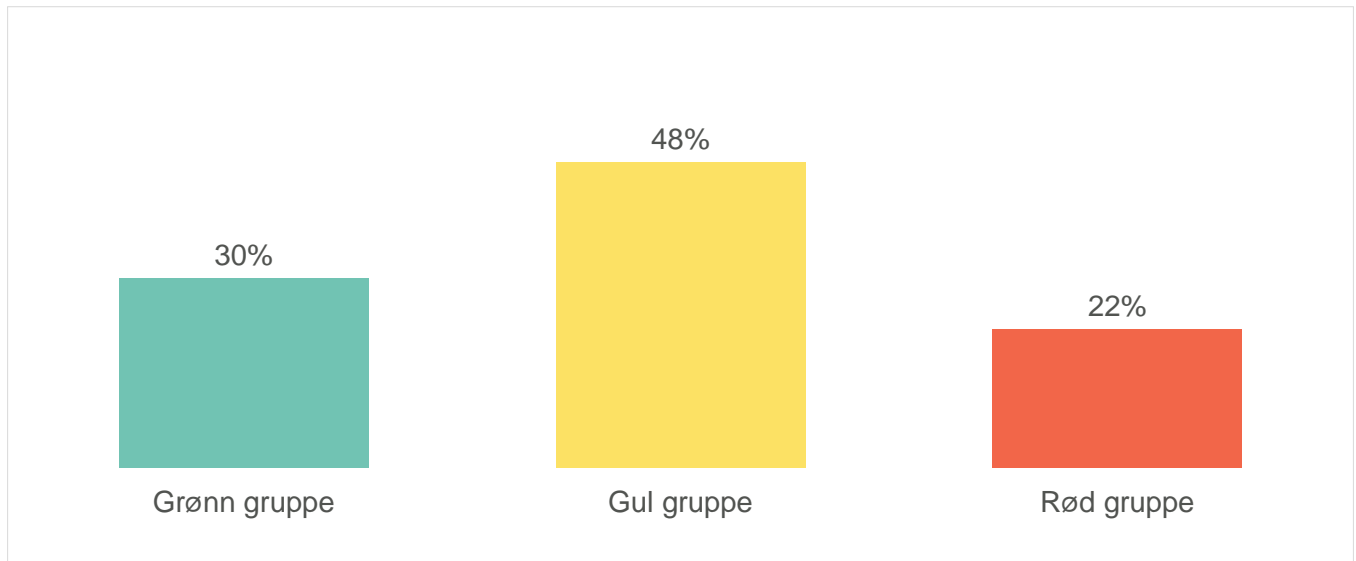
Medlemmene er delt inn i tre grupper, avhengig av tro og kirkebruk.

- **Rød gruppe:** Avvisende til tro, besøker sjelden eller aldri kirken.
- **Gul gruppe:** Åpen for tro og/eller besøker kirken flere ganger i året.
- **Grønn gruppe:** Troende, besøker kirken ofte.

Segmenteringsmodellen	DELTAGELSE (antall kirkebesøk siste 12 måneder)				
TRO PÅ GUD	Ingen	1	2-5	6-12	13 +
Jeg er så sikker som jeg kan være på at Gud ikke finnes					
Jeg tror ikke på Gud, men det kan være jeg tar feil					
Jeg tror av og til på Gud, og av og til tror jeg ikke på Gud					
Jeg tror på Gud, men jeg tviler					
Ja, jeg er så sikker som jeg kan være på at Gud finnes					

Segmentfordelingen blant medlemmene i Agder bispedømme

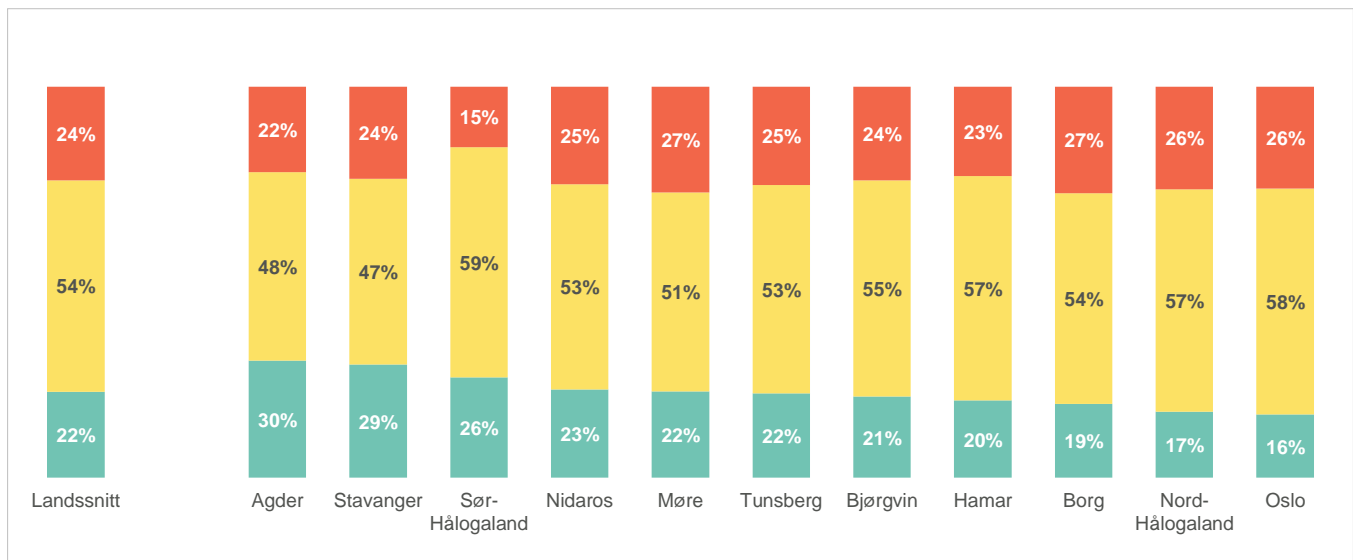

n= 244

? Segmentfordeling

Segmentfordelingen – landssnitt og per bispedømmene

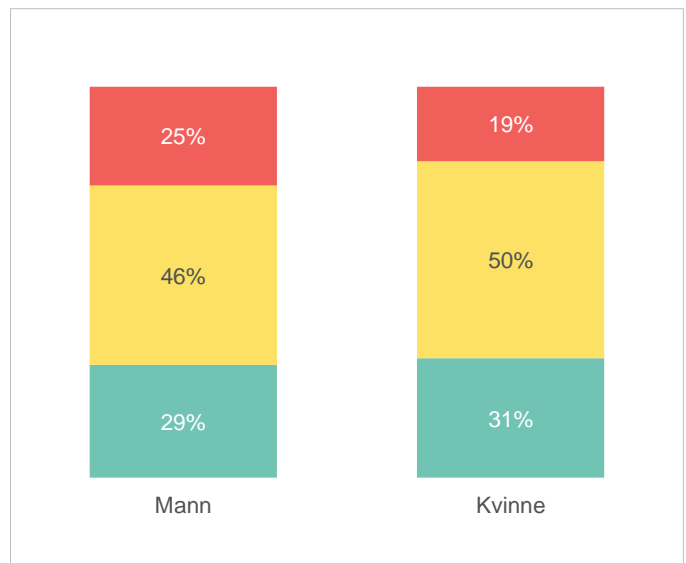
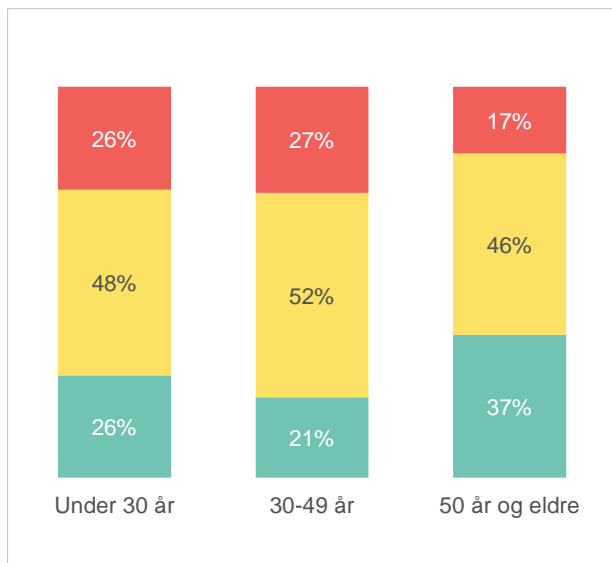

n= 3016

? Segmentfordeling

Segmentfordelingen per aldersgruppe og kjønn i Agder

n= 244

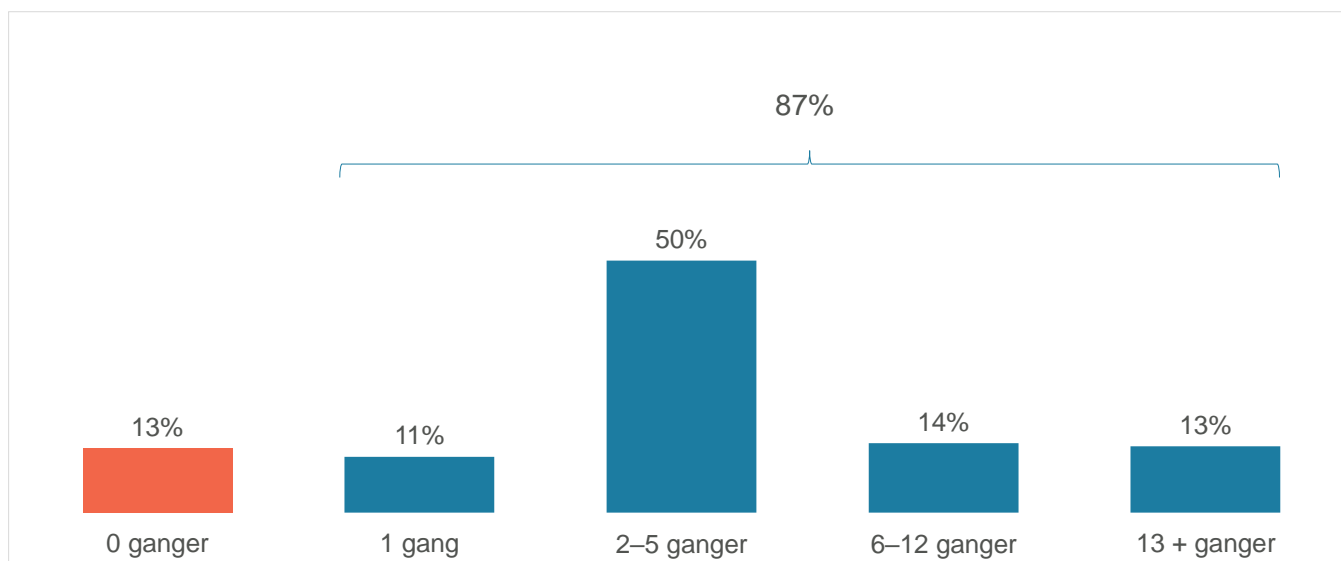
? Segmentfordeling

Deltagelse

Totalt 87 prosent av medlemmene i Agder har besøkt Den norske kirke i løpet av det siste året

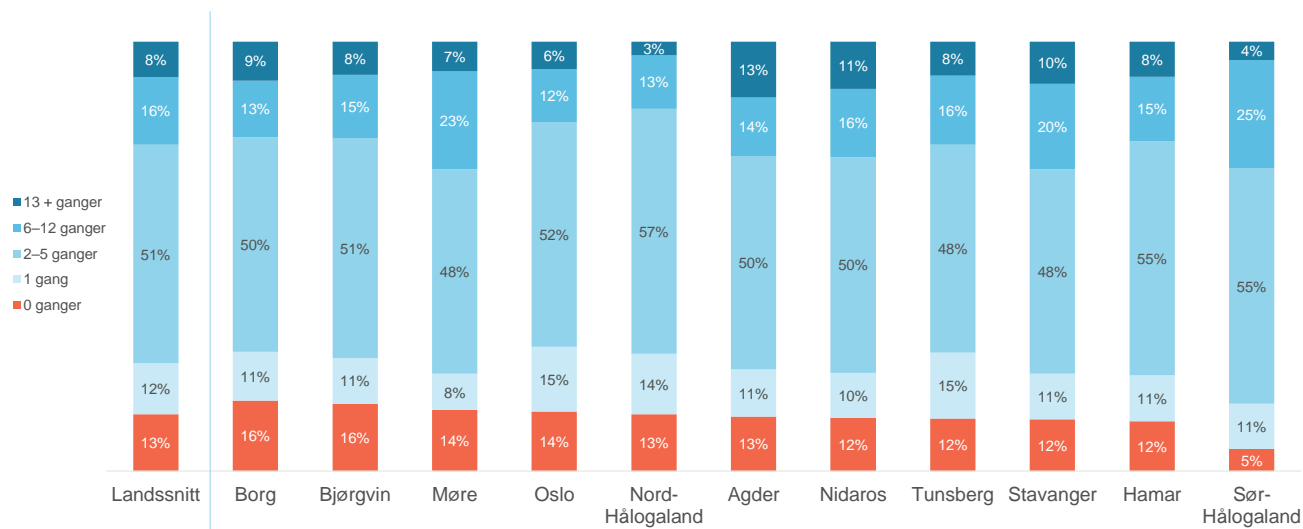
n= 244

? Hvor mange ganger har du besøkt Den norske kirke de siste 12 månedene?

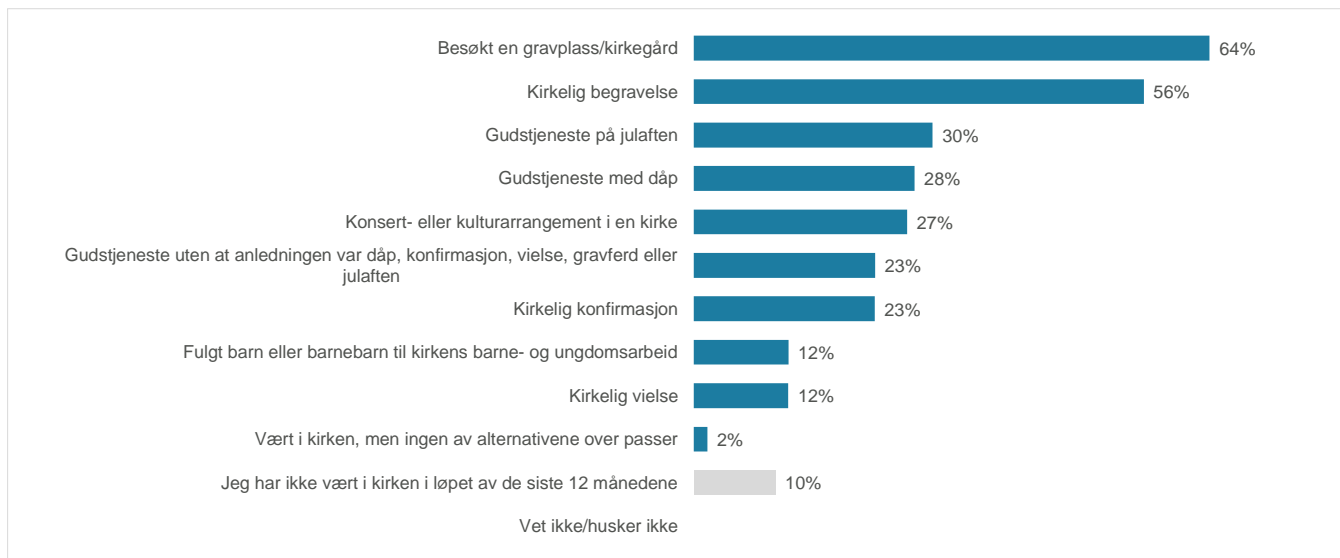

BESØKSFREKVENS: Landssnitt og per bispedømme

Så godt som alle medlemmene har vært med på «noe» knyttet til kirken siste året. Flest har vært på en gravplass/kirkegård.

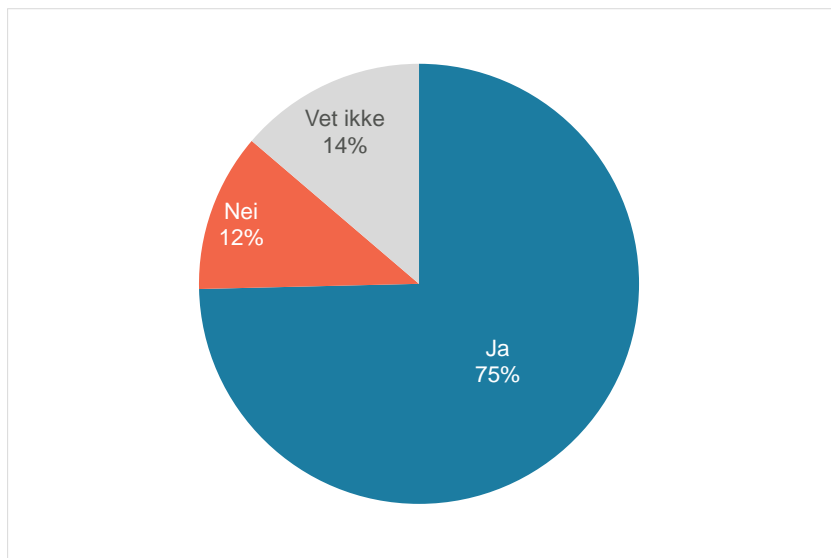

n= 244

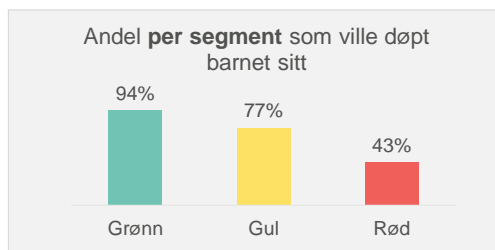
? I løpet av de siste 12 månedene, har du deltatt på noe av følgende (flere svar er mulig):

DÅP: 3 av 4 medlemmer ville døpt barnet (dersom de fikk et barn nå)

- Totalt 75 prosent av medlemmene i Agder bispedømme ville døpt barnet dersom de fikk barn nå.
- Det er ingen store forskjeller knyttet til alder – og også 3 av 4 under 30 år oppgir at de ville døpt et barn i dag.
- Litt flere kvinner enn menn sier dette.

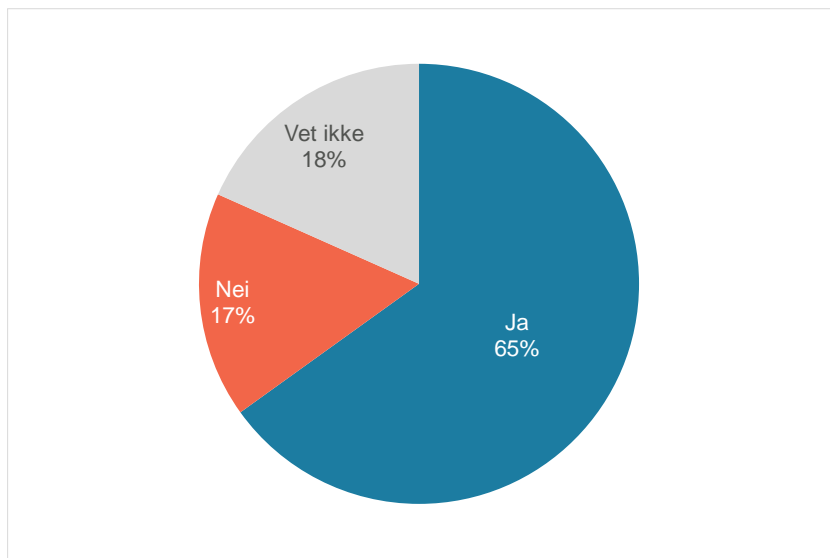

n= 244

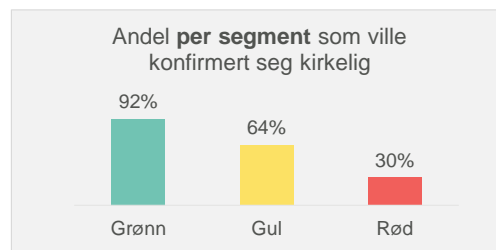
? Dersom du hadde fått et barn nå, ville du døpt barnet?

KONFIRMASJON: 2 av 3 medlemmer ville konfirmert seg kirkelig (dersom de skulle konfirmert seg nå)

- Totalt 65 prosent av medlemmene i Agder ville konfirmert seg kirkelig om de skulle konfirmert seg nå.
- Hele 8 av 10 av de yngste under 30 år oppgir dette, mot omtrent 6 av 10 blant alle over 30 år.

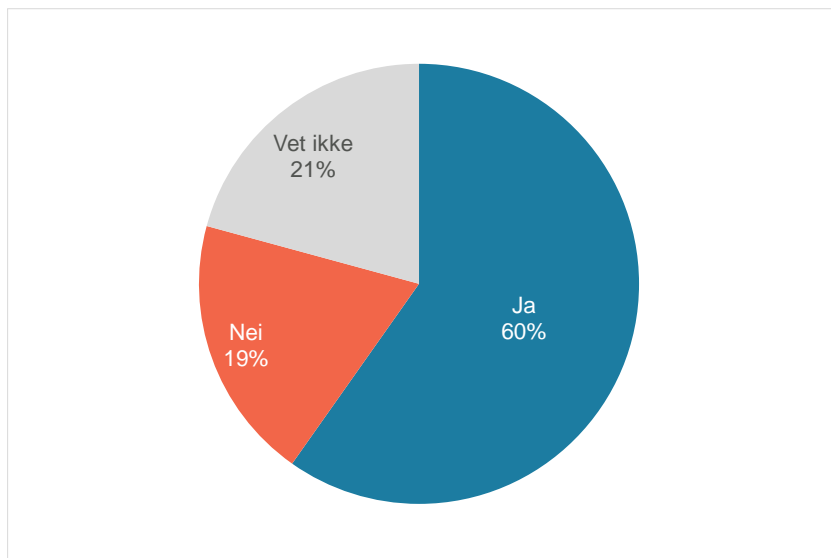

n= 244

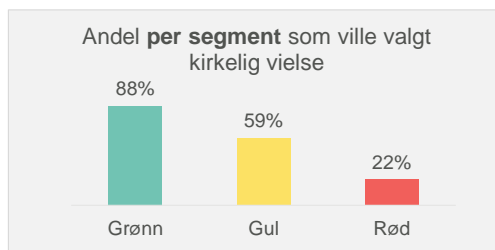
? Dersom du skulle bli konfirmert nå, ville du valgt kirkelig konfirmasjon?

VIELSE: 6 av 10 medlemmer ville giftet seg i kirken (dersom de skulle giftet seg nå)

- Totalt 60 % av medlemmene ville giftet seg i kirken dersom de skulle giftet seg nå. 19 % ville ikke giftet seg i kirken, mens 21 % er usikre.
- De yngste medlemmene under 30 år oppgir dette i klart størst grad (78 %, mot 55 % blant de som over 30 år).

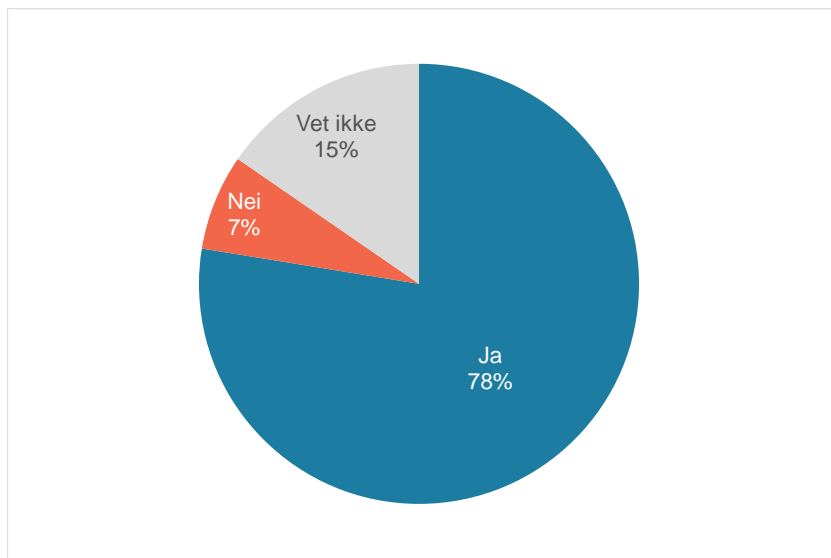

n= 244

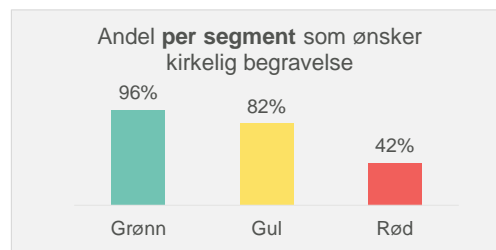
? Hvis du skulle giftet deg nå, ville du hatt en kirkelig vielse?

BEGRAVELSE: 8 av 10 medlemmer ønsker seg en kirkelig begravelse

- Totalt 78 prosent av medlemmene ønsker en kirkelig begravelse når de en gang skal gravlegges. 7 prosent ønsker ikke dette, mens 15 prosent er usikre.
- Kvinner oppgir at de ønsker dette i noe større grad enn menn (83 % vs. 71 %).
- Det er små forskjeller knyttet til alder.

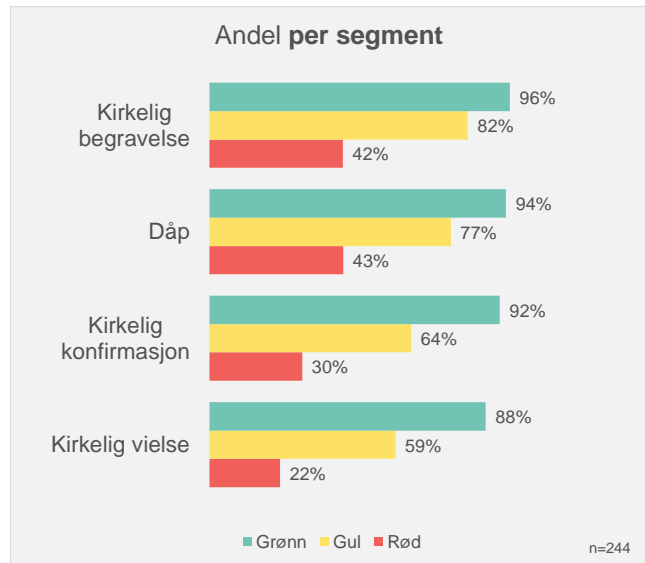

n= 244

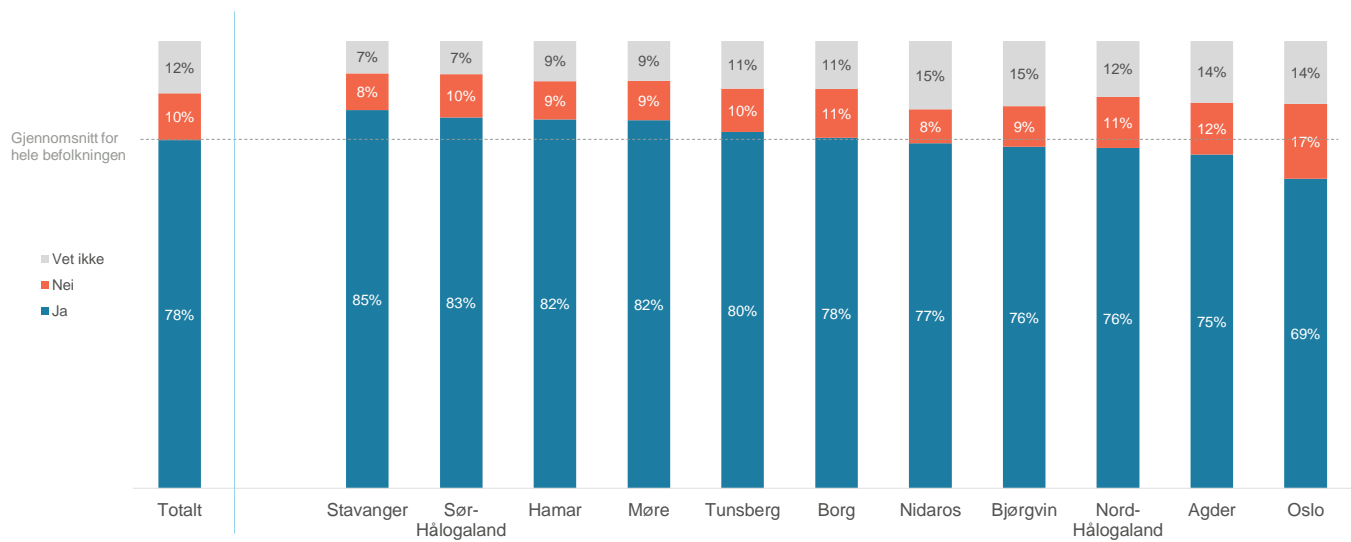
? Når du en gang skal gravlegges, vil du ønske en kirkelig begravelse?

Sammenstilt: Andel som ville valgt dette (dersom det var aktuelt i dag)

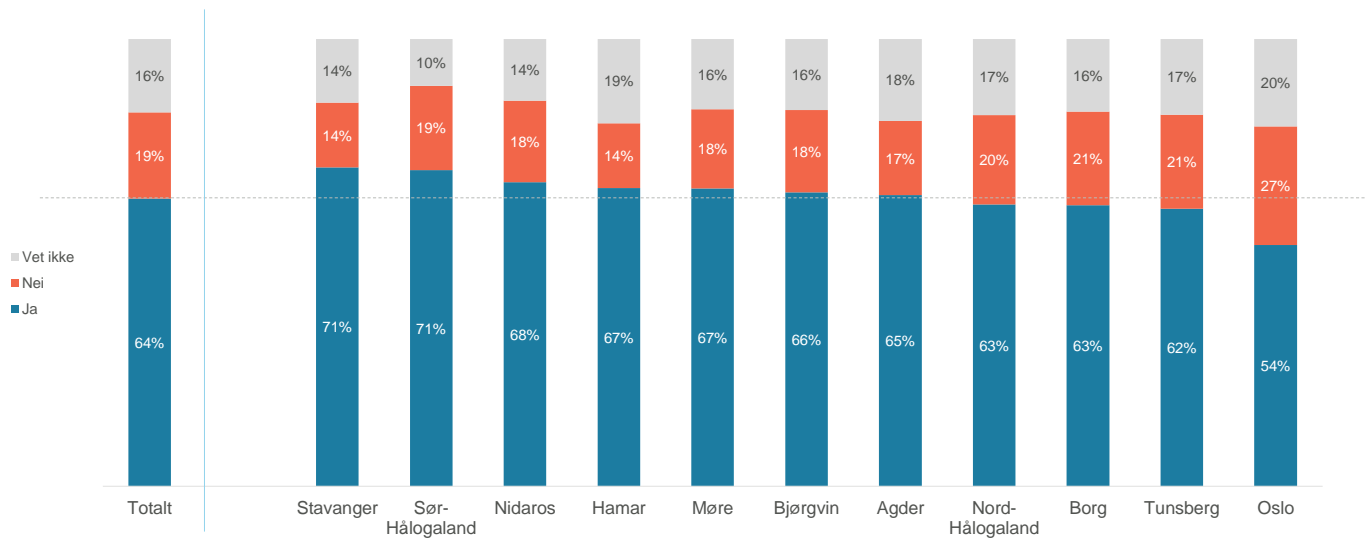

DÅP: Andel som ville valgt dette i dag. Landssnitt og per bispedømme

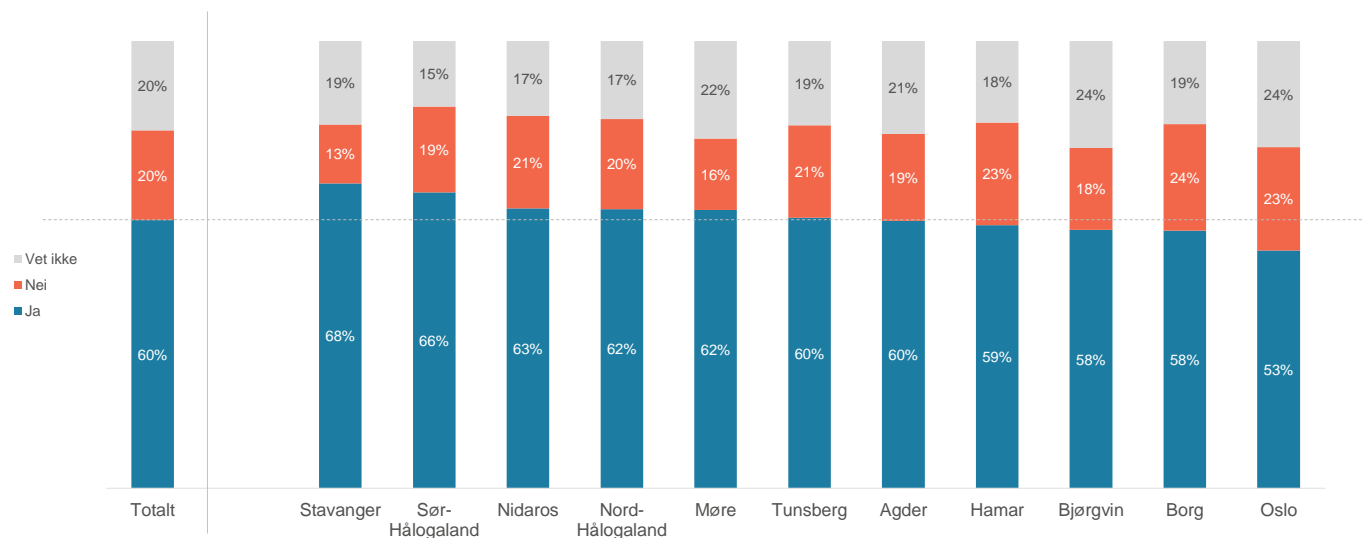
KIRKELIG KONFIRMASJON: Andel som ville valgt dette i dag. Landssnitt og per bispedømme

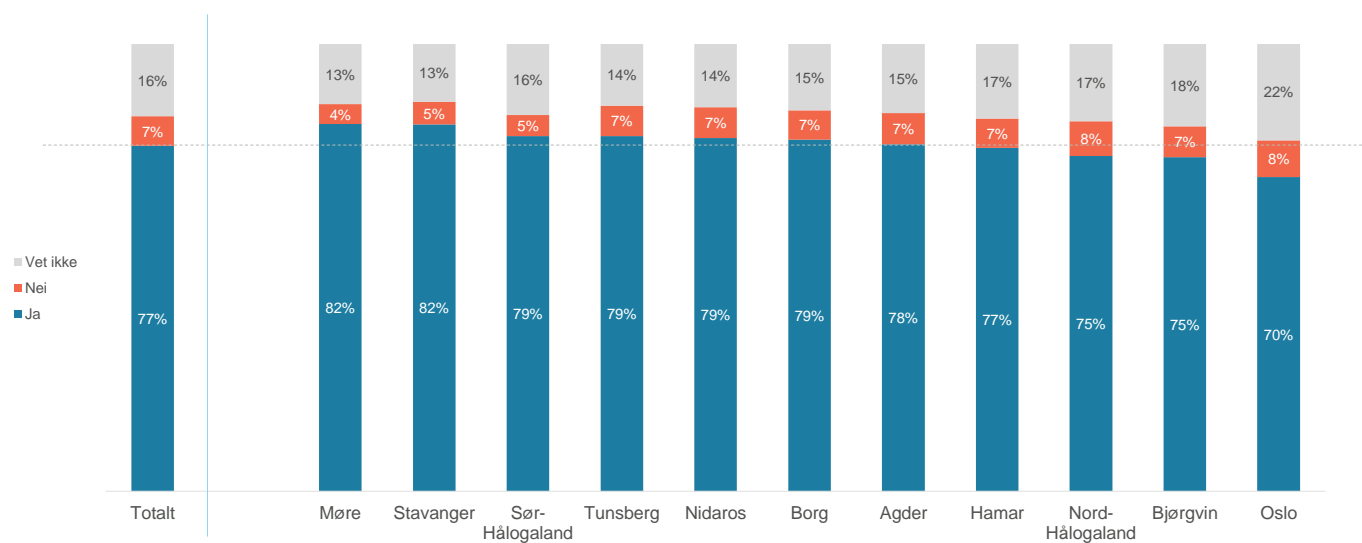

KIRKELIG VIELSE: Andel som ville valgt dette i dag. Landsnitt og per bispedømme

KIRKELIG BEGRAVELSE: Andel som ønsker dette i dag. Landssnitt og per bispedømme

A photograph showing a baby in a white baptismal gown sitting in a golden baptismal font. A hand is placed on the baby's head, and a green and white vest with a cross is visible on the right. A semi-transparent blue box with white text is overlaid on the image.

Informasjon og kontakt med kirken

Over 3 av 4 foretrekker å finne informasjon på nett

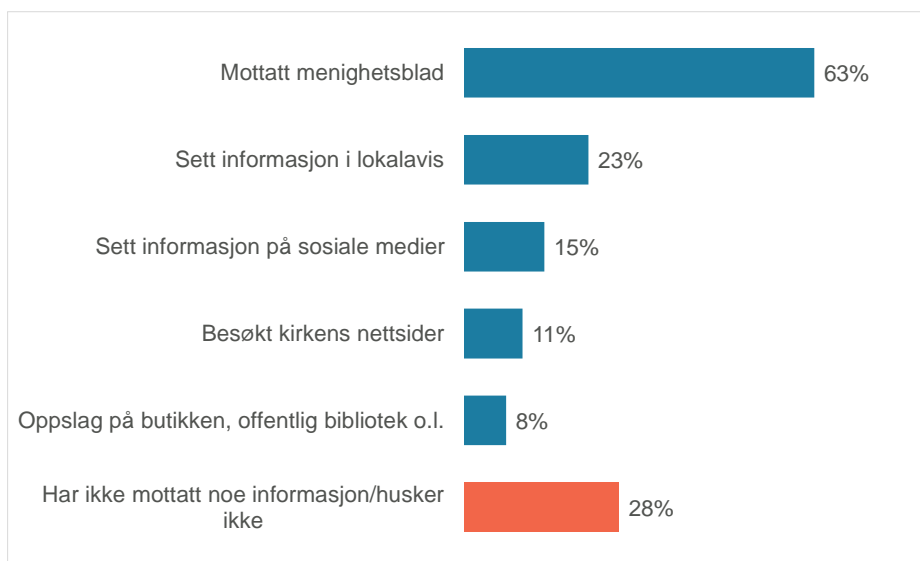
- Totalt 74 % av medlemmene ville først søkt på nett (googlet eller gått på kirkens eller menighetens nettside) dersom det var noe de lurte på om kirken.
- 14 % ville besøkt kirkekontoret lokalt og 10 % ville ringt dit.
- Ingen starter med å ringe Den norske kirke.

n= 244

? Hvor ville du først forsøkt å finne informasjon om kirken dersom det var noe du lurte på?

7 av 10 medlemmer har fått noe informasjon fra Den norske kirke i løpet av det siste året. Menighetsbladet når flest.

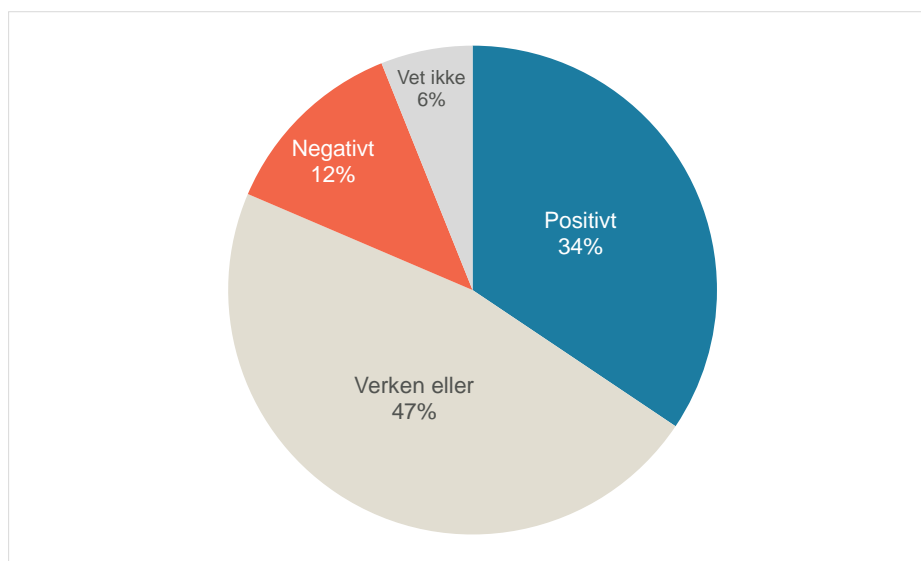
- Totalt 72 prosent av medlemmene har mottatt noe informasjon fra Den norske kirke siste året.
- Over 6 av 10 medlemmer oppgir å ha mottatt menighetsbladet siste året, som er den informasjonskanalen som når flest.
- Deretter følger informasjon i lokalavis (23%), sosiale medier (15%), kirkens nettsider (11%) og oppslag på offentlige steder (8%).
- Nesten tre av ti medlemmer har ikke fått noe informasjon fra kirken siste året (som de kan huske).

n= 244

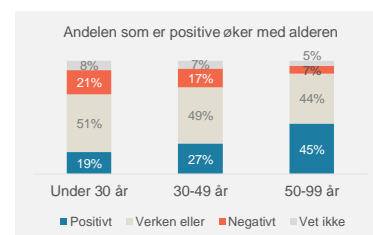
? Har du mottatt informasjon fra Den norske kirke i løpet av de siste 12 månedene? Flere svar er mulig.

Klart flere er positive enn negative til å få informasjon om kirkearrangement. Flest er nøytrale.

- 34 prosent av medlemmene ville reagert positivt dersom kirken sendte dem informasjon om ulike arrangement.
- 12 prosent ville reagert negativt (hvorav 3 prosent svært negativt).
- De fleste medlemmene ville verken reagert positivt eller negativt, eller vet ikke hvordan de ville reagert (53 %).

n= 244

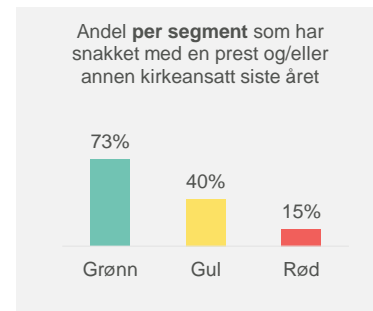
? Hvordan ville du reagert om Den norske kirke sendte deg informasjon om ulike arrangement?

Nærmere halvparten av medlemmene har snakket med en prest eller annen kirkelig ansatt siste året

- Totalt har 45 prosent av medlemmene har snakket med en prest og/eller annen kirkelig ansatt siste året.

n= 244

? Har du i løpet av de siste 12 månedene snakket med kirkelig ansatte?

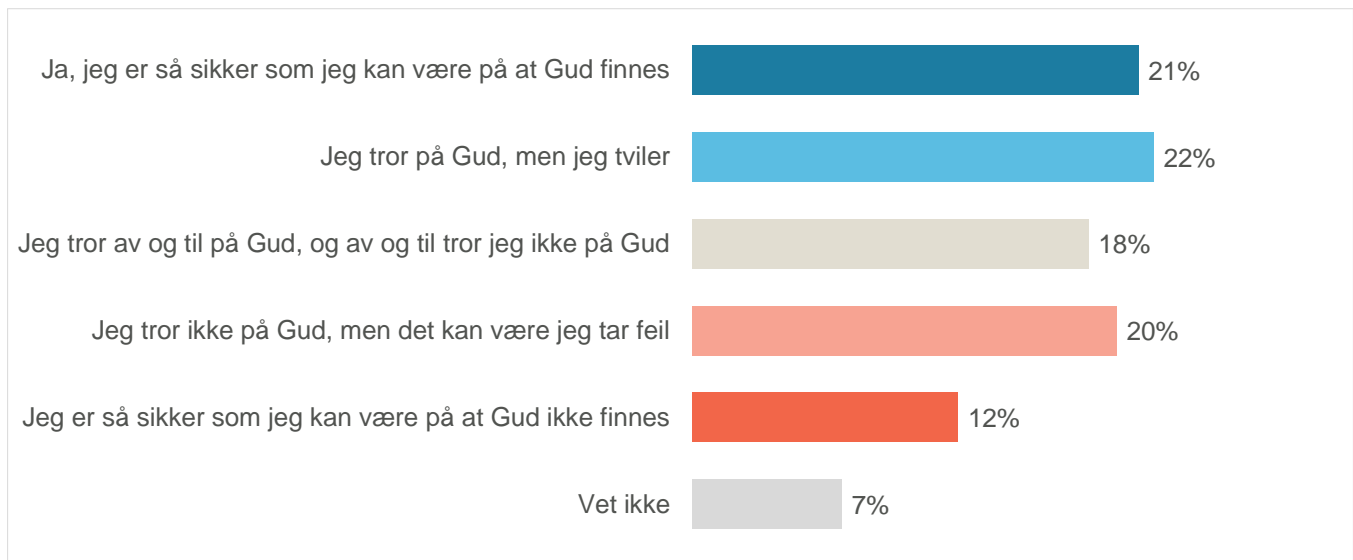

Tro

Tror du på Gud?

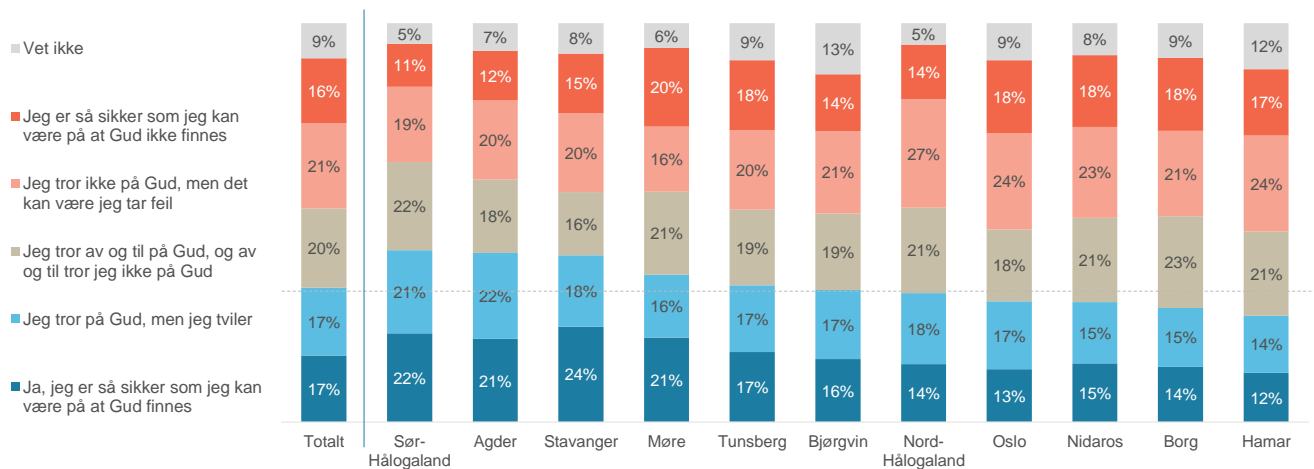
n= 244

? Tror du på Gud?

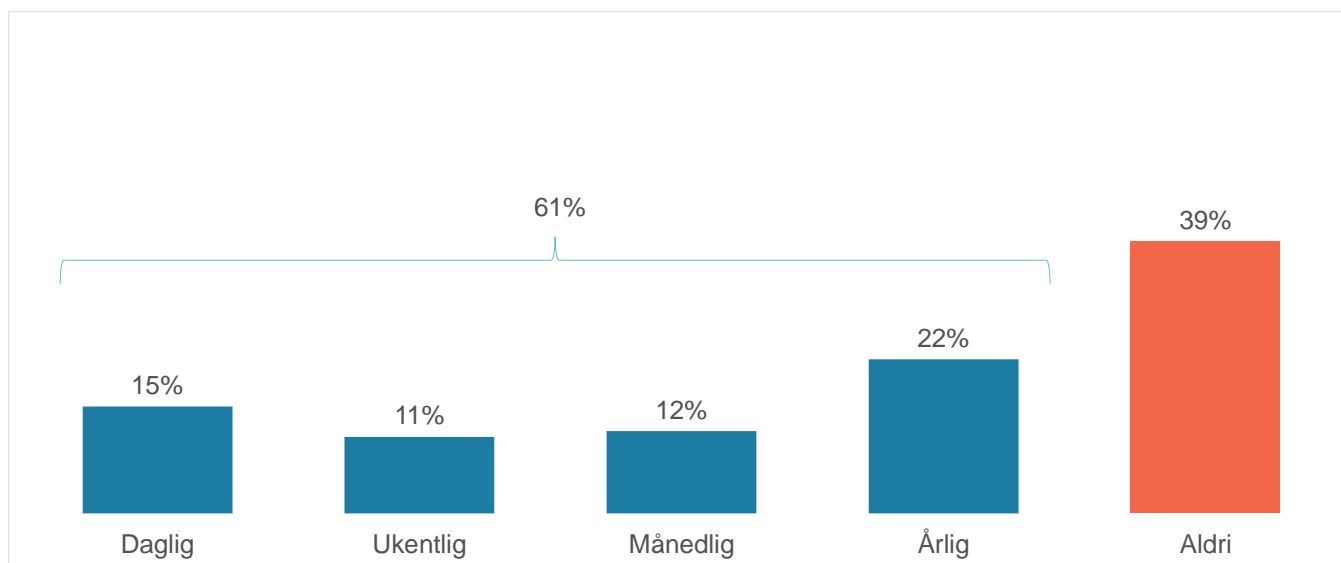

TRO: Andel som tror på Gud. Landssnitt og per bispedømme

6 av 10 av medlemmene ber til Gud

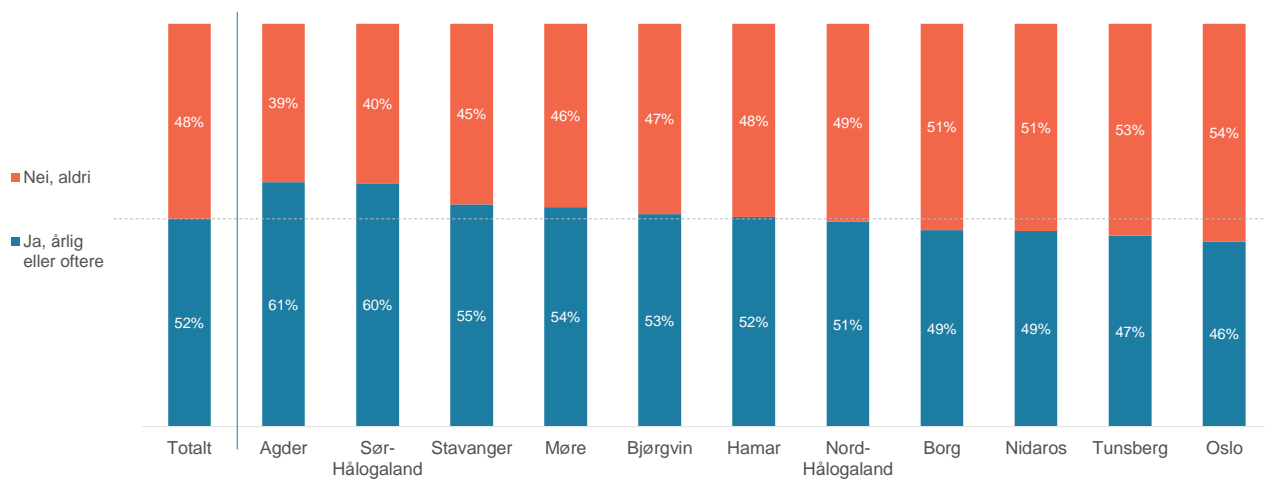
n= 244

? Ber du til Gud?

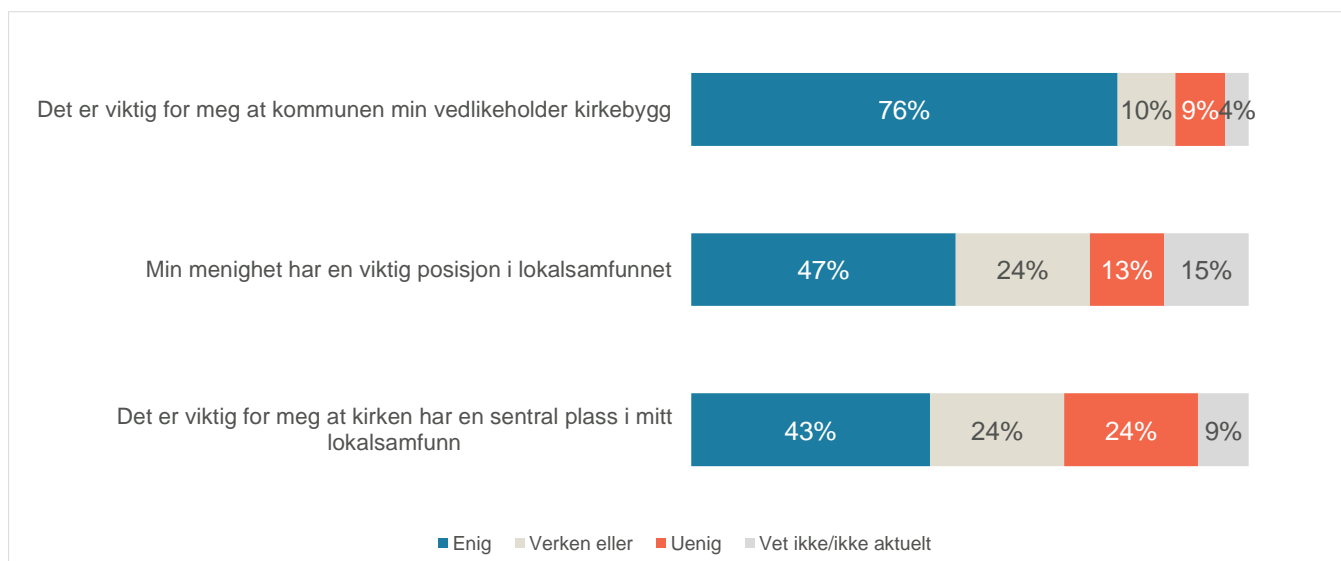

BØNN: Andel medlemmer som ber. Landssnitt og per bispedømme

Holdninger til lokalkirken/menigheten

n= 244

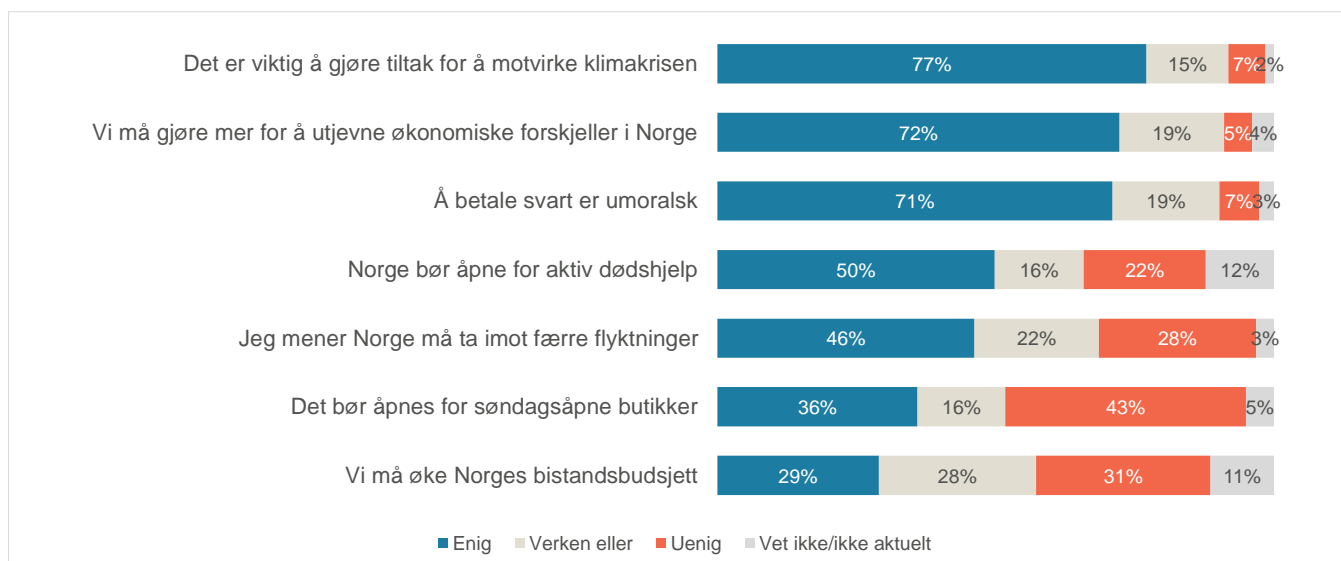
? Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander:

Verdisyn og samfunnsspørsmål

Størst enighet om at klimakrisen er en viktig sak

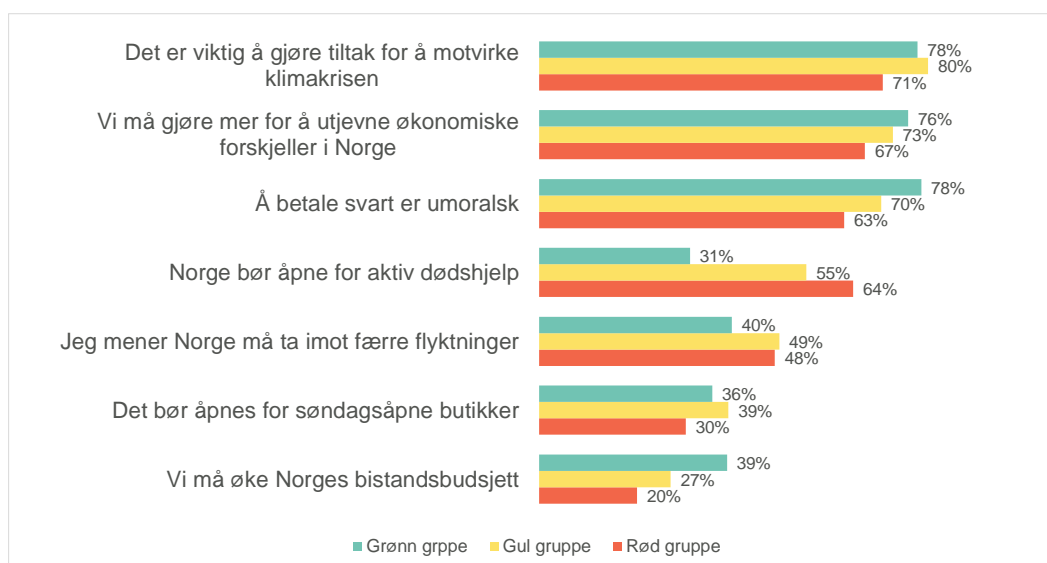
n= 244

? Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander:

Verdisyn i Agder bispedømme – andel enig per segment

- Synet på aktiv dødshjelp skiller segmentene aller mest, hvor den «røde gruppen» er klart mer positiv til dette enn den «grønne gruppen».
- Dermed er det synet på bistand og svart betaling som skiller gruppene mest.
- Gruppene skiller seg minst når det gjelder synet på klimakrisen og søndagsåpne butikker.

n= 244

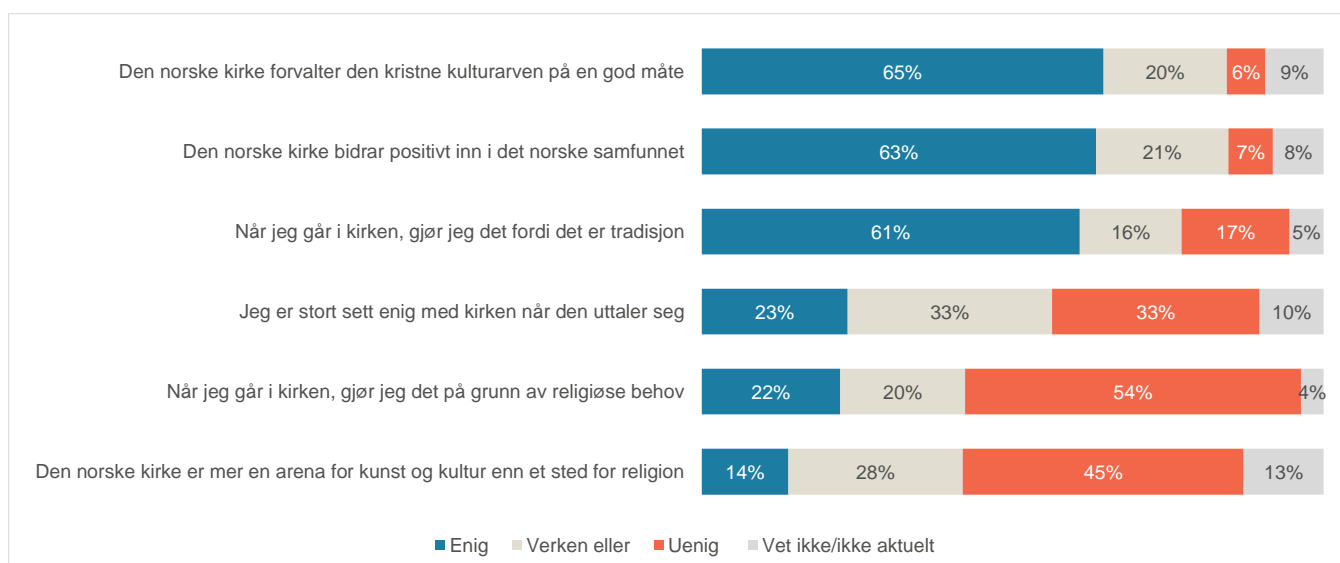
? Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander:

Oppfatninger om Den norske kirke

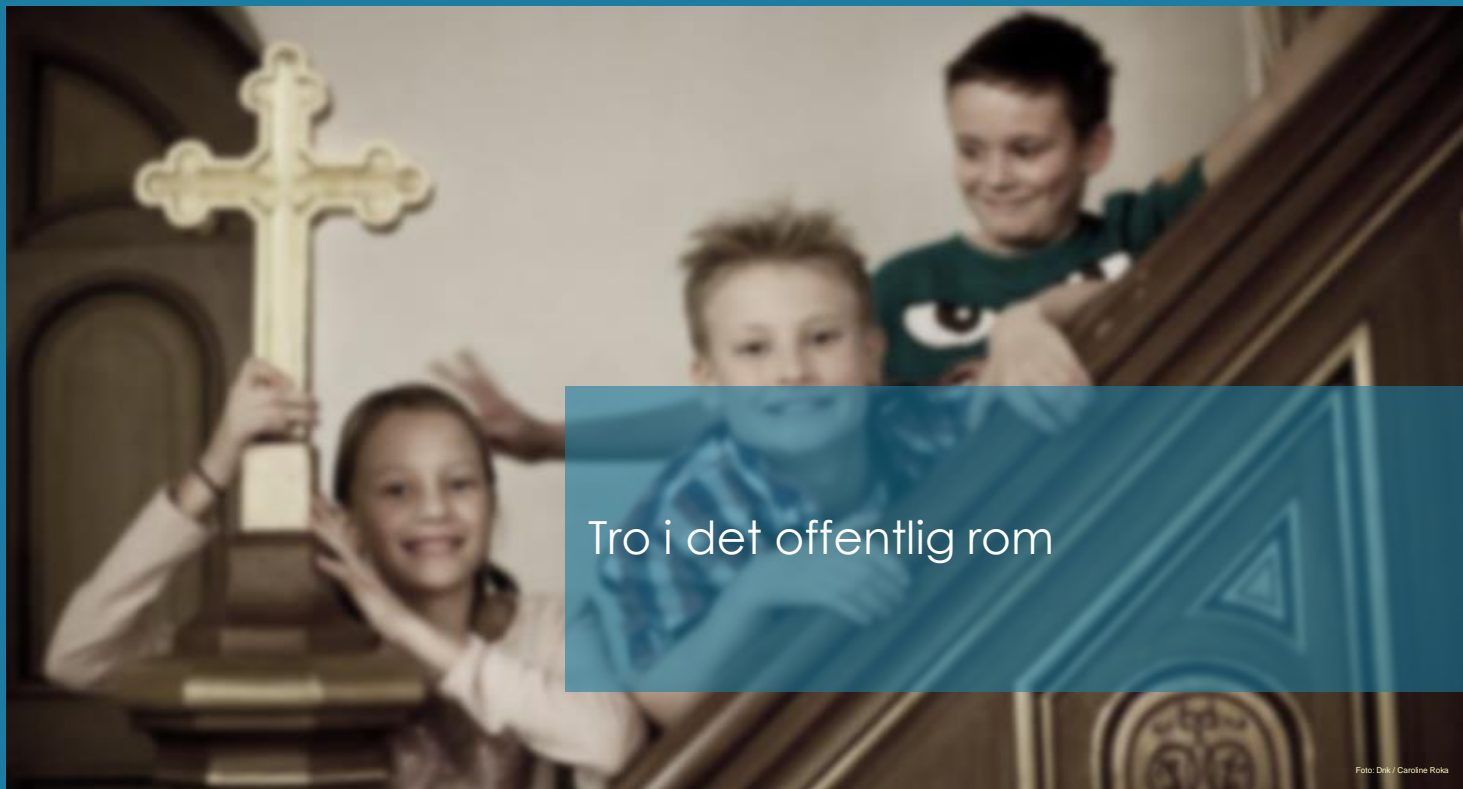
Oppfatninger og behov knyttet til Den norske kirken

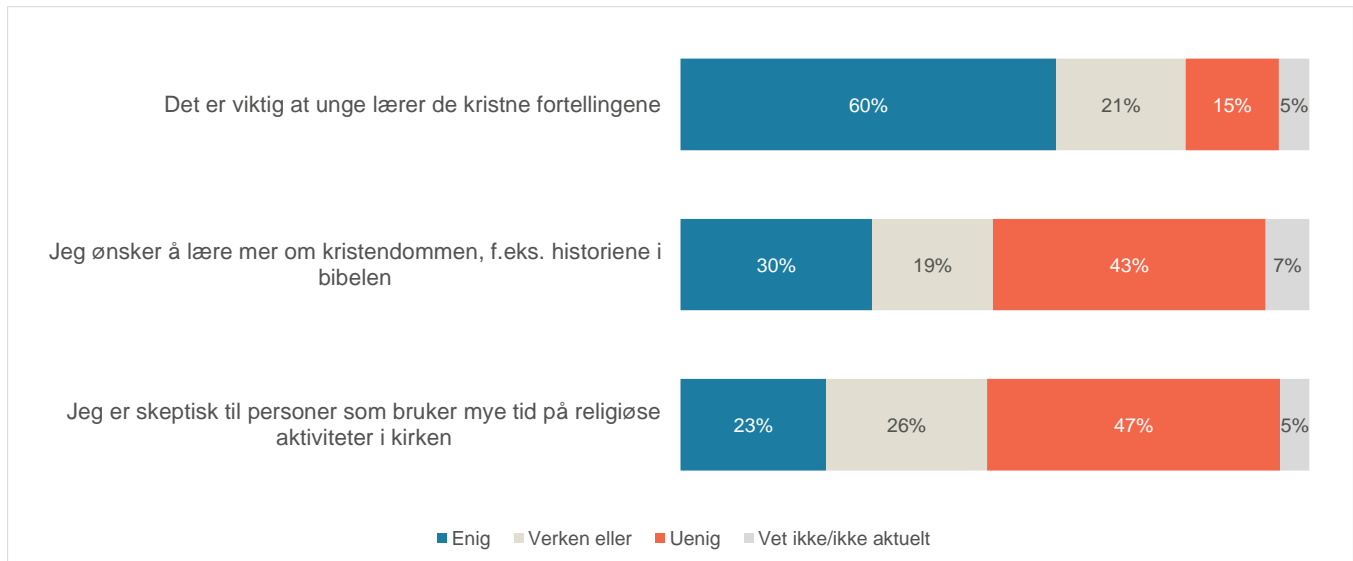
n= 244

? Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander:

Tro i det offentlig rom

n= 244

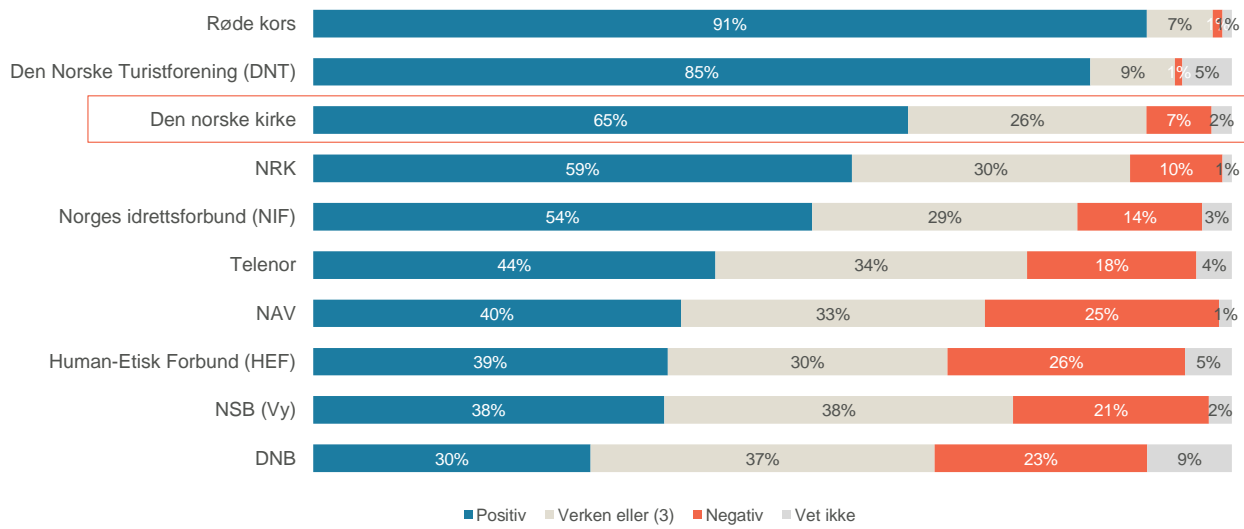
? Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander:

Holdning til kirken sml. med andre
samfunnsaktører

65 prosent av medlemmene er positive til Den norske kirken. 28 prosent er nøytrale eller vet ikke, mens 7 prosent er negative.

n= 244

? Hvor positiv eller negativ er du til følgende bedrifter, organisasjoner og institusjoner?

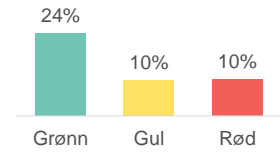

1 av 7 medlemmer i Agder anser at kirken er god til å «markedsføre» seg selv

- 14 % av medlemmene synes at Den norske kirke er god til å markedsføre seg selv, 34 % synes den er dårlig på dette. Flertallet er nøytrale eller vet ikke (52 %).

Andel som synes Den norske kirke er god til å markedsføre seg selv – per segment

n= 244

? Hvor god eller dårlig vil du si at Den norske kirke er til å «markedsføre» seg selv?

Opinion AS | Vulkan 16 | 0178 OSLO

www.opinion.no

hei@opinion.no

[@opinionoslo](https://www.instagram.com/opinionoslo)

Opinion:

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Grethe Ruud Hansen	421	19/04887-8	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
43/20	Agder og Telemark bispedømmeråd 2020 - 2023	15.04.2020

Orienteringssaker 15.04.20

Saksorientering

1. Orientering fra biskopen
2. Orientering fra bispedømmerådets leder
3. Orientering fra stiftsdirektøren

Forslag til vedtak

Sakene tas til orientering